

Ms 5093/49-57. Eötvös László iratai az Eötvös
alap és az Eötvös Collegium
működéséről 1895-1918.

9 db 28 fol. bor.

UDK 47.000.000
KÖNYVTÁRSZÁM: 17.000.000
1972. 17. 17.

Nagyméltóságú Baró Urf!

Mély tisztelettel alulirattak, mint az „Látvós-
 alap országos tanítói egyesület” képviselői, a legnagyobb örömmel vettük a
 nagyméltóságú vallásos köröktanársági
 magy. kir. miniszter úr 1895. június
 6-án 10.389 sz. a. kelt sa. budapesti
 körponti kir. állampolgársági intő-
 rett rendelkezés és a Baró Majthényi
 Ottó féle alapítvány alapító levelének
 hiteles másolatát, melyekből hálával
 értesültünk, miszerint Nagyméltóságod,
 mint a néhai Baró Majthényi Ottó vég-
 rendelkezésben megjelölt alapítvány
 végrehajtójának egyik tagja, az emlő-
 tett alapítványnak kulturális célra
 fordítandó egyharmad részét az „Lát-
 vós-alap” részére volt kedves megosa-
 vanni, sőt még az „alap” aron felada-
 tásánál fogva, melyet a tanítók árva-
 ságra jutott gyermekeinek neveltetése és
 kiképzetése érdekében maga elé tűzött.

Örömmel vettük további tudomásul azt is, hogy az „Étvoös-alap” a kicserítésre kerülő összeg egy harmadát alapítvány alakjában nyeri, mely „Károly Majthényi Ottó-féle alapítvány” nevére alatt lesz, keresendő és fenntartandó.

Azon igazságot is melletti, hogy ezen alapítvány kamatoit lelkiismeretesem fogjuk kezelni, rendeltetésére fordítani, nem mulasztjuk el Magyarországon összes néptanítására nevében mélyen érintett halálközönetünknek adni kifejezést arról a jóságos cselekedetért, melyet a legény tanítóknak, azok özvegyei s árvái, nemkülönben a magasabb tanintézetekben jelesen tanuló gyermekei iránt Nagyméltóságod ez alkalommal is tanúsítani kegyes kedett.

Az isteni gondviselés minden áldását kérjük Nagyméltóságú Urvunkra, hogy hazánk és nemzetünk boldogítására, a népoktatás nagy javára, a nemzetnevelő néptanítók örömeire még igen sokáig folytathassa áldásos mű-

Kézirat.

Magunkat és nyugunket tovább-
ra is keszes jaindulatiba ajanlva,
kivalo figyelettel magunkat
Budapestben, 1895. aug. hó 20-án
Magymiltasagi Urunknak
az „Eötvos-alap orsz. tan. egyesület” nevében
aláíratos polgári:

Lajos Vankó
titkár

Peterffy Sándor

elnök.

68041. száma
1895.

Nagyméltóságú, Baró és Curator úr!

Van szerencsem, Nagyméltóságodat
tisztelttel felkérni, hogy a tanácsképes kilombózi
tervezéssel viszonyára vonatkozólag, m. i. 1890.
száma alatt felt. intézkedéssel kikért becses
véleményét velem lehetőleg mielőbb közölni
méltóztatásuk.

Tisztelettel ösziinte nyilatkoztatásait.

Budapestem, 1896. március hó 6-án

Wlamy

Nagyméltóságú

Baró Cötös Lovász úrnak
mint az Cötös József collegium curátorának
Budapestem.

45. 7. 20. szám.

Nagyméltóságú Baró, Curator Úr!

5093 /
Köszönettel vettem Nagyméltóságodnak folyó évi június hó 24-én kelt iratát, s a hozzá tartozó emlékiratot, melyekben a középiskolai tanárképzés és tanárképzés kérdései megvilágítást nyernek, s egyúttal a legközelebbi teendőkre néző javaslatok foglalataknak. Hosszajánulok az ott kifejezett nézetek legtöbbjéhez, különösen pedig ahhoz, hogy mindenképp elótt az Eötvös-Collegium is a budapesti tanárképzés intézet körött, a hatáskörök kedő különbarkása mellett, a sikeres együttműködéshez megkívánt összehangolt lépéssel s munkával létesítéssel, míg a megfelelően kidolgozott új szervezeti szabályzat elétte léphet, a vezetési személyes kapcsolatokban találjon kifejezést.

Nagyméltóságod s javaslatai akkor is, kétségek hoztam, amikor Dr. Beöthy Zoltán a tanárképzés intézet jelenlegi igazgatója közölte velem,

Nagyméltóságú Baró Eötvös Loránt,
egyetemi ny. p. tanár úrnak, mint az Eötvös-Collegium
Curatorának.

hogy nagy mérvű elfoglaltsága, mely utóbbi időben az országos közoktatási tanács ügyvivő alelnöki tisztsége, veli történet megbízatása által tetemesen fokozódott, nem enged meg, hogy a tanárképző intézet vezetését továbbra is elvállalja.

Ely körülmények közt, felhasználva Nagy, méltóságodnak szives és lekötelező kérését, mely, lyel curatori tisztelet mellett a tanárképző intézet vezetését is elvállalni méltoskodott, s D^r. Beöthy Zoltánot igazgatói állásától - elismerő köszönetem kifejezése mellett - az 1896-ik tanév végétől egyidejűleg felmentve, szemmel a Nagyméltóságodat az 1896-ik tanév elejétől kezdődő hatálylyal curatori méltóságának érintetlenül hagyása mellett a budapesti közpéiskolai tanárképző intézet igazgatójává kinevezem, D^r. Heinrich Guotár ministeri tanácsost, egyetemi ny. p. tanárt s a tanárképző intézet tanárát pedig a Nagyméltóságod ohajához képest az igazgató helyettesítésével s az igazgatói ügyvitel ellátásával megbízom. Tisztelettel felkérem a Nagyméltóságodat, hogy ennek kapcsán az igazgatói hivatalt D^r. Beöthy Zoltánról szabályos módon átvenni s a szükséges további intézkedéseket megtenni méltoskodassék.

A tanárképző intézet szervezete egyelőre az 1896-ik tanév tartamára is mindaddig, míg az új szervezeti szabályzat kibocsátható lesz, egyelőre érvényben marad.

Végül, van szerencsem Nagymillóságodat bizte-
lettel arra felkérni, hogy becses ajánlkozásához ké-
pest a javaslatában említett szakférfiakkal egye-
semben az új szervezeti szabályzatot kidolgozni
méltsággal. [Mivel pedig, mint Nagymillósá-
god előtt is tudva van, a tavali tanév folyamán a
budapesti tanárképző intézet tanári testülete már
kidolgozott ily szabályzatot, melynek elvi intéze-
ségei sok tekintetben megegyeznek a Nagymil-
lóságod javaslatában kifejtett elvekkel, ezért a
szabályzattervezetet a hozzá tartozó körlemé-
nyekkel együtt bizalmasan is oly felkéréssel be-
csátom Nagymillóságodnak rendelkezésére,
hogy ezen tervezetről is nyilatkoznai, mert esetleg
a bizottság tárgyalásainál alapul venne, illető-
leg a sükséghez képest módosítani is átvolgoz-
ni, s véleményye kíséretében hoztam visszalajut,
katni méltóságossággal.]

Fogadja Nagymillóságod kiváló tisz-
teletem, öszinte nyilatkozásait.

Budapest, 1896. évi szeptember hó 22-én.

W. Kassai Gyula

Den 19te April 97

2. RUE DE L'ÉLYSÉE

N° 5093/52

Herrn verordneter Graf.

Daß meine längere Abwesenheit
müßte die Fortführung der hier
für beschriebenen Gesellsch.
schicklich am vorzüglichsten & bei
ich wohl Gutes in der Lage stehe
in beifolgender Chèque

zu Gunsten

des hiesigen ^{to} hiesigen Lötter's fonds
Vereins ————— fl. 3000

das obigen Vereins

zur Fortführung eines

andere des Vereins — fl. 1000

4 für den Gewinn der Christentum-
Zeitung — fl. 1000
in einem fl. 5000

zu übermitteln.

Königt der Zeitung besitze
den Namen eines Magazinbesitzer
dieser ist die Anweisung auf
Ihren eigenen Namen lauten
lassen müßte

Mit vorzüglicher Gutsprechung
Ihre W. v. d. Weisbach

Ö Miltosága Flirsch báróné
alapítványait 1000 ft. értékben
a Kisdiednevelők Ors. Egylete
segélyalapja javára nagys.

Péterffy Sándor úrtól mai
napon közönnettel átvettem

Budapest, 1897 máj. 1.

Hunderlich M. Nándor
egyl. penztáros.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Elismervény

Négyezer forintból, mely össeg-
ből háromezer forintot az Est-
vös-alapra, egyezer forintot
 pedig a Tanítók Glóxiára, mint
 öv. Hirsch Móréné ömélto-
 ságának alapítványára, Nagys.
 Péterfy Sándor kir. tanácsos
 nassal mai napon hiány nél-
 küül felvesszem.

Budapesten, 1897. május 1-én

Koller Mária

nyargató
mindent az Estvös-
alaps" pénzstárnok

Nagyasszonyom Uram,

Köszönettel Uram!

Felzárkó május 1-én kelt közlésem levelét az 5000 az az ötletet forrás-
tal együtt közzé vették, fogadjon Uram, az önkéntes
hasznát ezen ügyben kifejeztem, hogy többé nem fogok
szóval a mai egyetemenről sem szólok és egyelőre az
én közönségemnek kérem. Az Úr. Király bár-
mire eme alapítványról, még ma az illető pénz-
rakiba utaloztam, a nyitandó közönség-
ről is gondoskodtam.

Még tiudok jellemezni, hogy én még ma sem
tudok közönség jellemezni és "Tanítók köz-
sége", ma már ma már az is az újabb
jellemezésben az újabb

Nagyasszonyom Köszönettel Uramnak

Budapest 1847 máj. 1

Legelőadóval szolgálat

Johann Károly

az önkéntes alapítvány

Uram. egyetemenről szólok.

352. sz.

Nagyméltóságú Bárá Ur!

Mulirottak mely tisztelettel jelentjük be Nagyméltóságodnak, hogy f. é. augusztus hó 21-én reggel a Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága és az Cötvös-alap Országos Egyesület Ersibe rándul kegyeletét leróni Nagyméltóságod édes atyjával br. Cötvös Józseffel szemben most, a népoktatási törvény életbe lépésének 30. évfordulója alkalmából.

Midőn ezt Nagyméltóságodnak bejelentjük, tisztelettel kérjük, kegyeskedjék megengedni, hogy a nagy halott kriptájába lemehessünk s hogy koszorúinkat ott helyezhessük el.

Nagyméltóságodnak

Budapest, 1898. augusztus 6-án

aláíratos szolgálói

J. L. L. L.

kir. tanácsos,
az "Cötvös-alap Országos Egyesület" elnöke.

Hajósnitka
főv. tanító,
a "Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának" titkára

45093 / 5

A „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“-nak

HIVATALOS ÉRTEŚÍTŐJE.

Laptulajdonos és kiadó:
a „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“.

Megjelenik: február, május, augusztus és november 15-én.

Az Értesítőt az Országos Bizottság örökös, alapító, rendes és pártfogó tagjai, ugyszintén a tagegyesületek és testületek választott képviselői is, ingyen kapják.

Az egyesületek és testületek tagsági díjai, valamint az előfizetési és hirdetési megrendelések is, **Kurz Sámuel** pénztároshoz (VII., Király-utca 19. sz.) küldendők.

Felelős szerkesztő:

Hajós Mihály, titkár (I., Krisztina-körut 97).

Előfizetési ára: egész évre 2 korona.

Tanítóegyesületek- és testületeknek az Országos Bizottsághoz intézett hivatalos átiratait **Lakits Vendel** elnökhöz (VI., Érsek-utca 4.); egyéb közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Reklamáció és lakásváltoztatás **Neumayer Ede** nyomdájába (Budapest, VI., Szerecsen-utca 35.) címzendő.

Magyarország néptanítóihoz!

A „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“ 1899. évi márczius hó 30-án tartott közgyűlésén elhatározta, hogy közlendőt *Hivatalos Értesítő* alakjában adja ki.

Üdvözöljük ez első számban szeretett Kartársainkat s tisztelettel kérjük, hogy az Orsz. Bizottságot magasztos feladatában támogatni, munkálkodásukkal, ügyszeretetükkel s tanácsaikkal a központi igazgató-tanácsot segíteni sziveskedjenek.

A mely egyesület vagy testület csatlakozott már az Orsz. Bizottsághoz, azokat arra kérjük, hogy sziveskedjenek tanácskozás tárgyává tenni az alább közölt igen fontos kérdéseket s ez által az Orsz. Bizottságnak megadni a lehetőséget, hogy az azokra vonatkozó javaslatokat a tanítóság többségének véleményeként összegezhesse.

A mely egyesület és testület még nem tagja az Orsz. Bizottságnak, szeretettel kérjük: csatlakozzanak a közös zászló alá; mert hisz «egyesülésben rejlik az erő!» Közös akarattal, közös erővel sokat végezhetünk, nagyon sok eredményt érhetünk el; míg szétdarabolva csak árthatunk a tanítóság ügyének. Felekezeti vagy nemzetiségi jelleg ne szolgáljon akadályul; mert az Orsz. Bizottság az összes tanítóság képviselője, tekintet nélkül arra, hogy mily jellegű iskolában működik valamelyik kartárs. Mindnyájunknak közös célja: a tanügy előbbrevitele, a tanítói állás magasabb színvonalra emelése, a tanítóság közös érdekeinek előmozdítása.

Eddig 86 egyesület jelentette ki csatlakozását s ezek közel 16,000 tagot számlálnak. Ez a szám, erős a hitünk, rövid idő alatt megnagyobbodik, a még eddig távol maradt egyesületek- és testületeknek csatlakozása által.

Elteltekintve azonban attól, vajjon tagja-e valamely egyesület vagy testület az Orsz. Bizottságnak, a «Tanítók Háza» ügyére vonatkozólag valamennyinek a véleményét kérjük, hogy kimutathassuk: ime a Tanítók Házát a tanítóság összessége kívánja!

Mindezeket még egyszer kartársaink szives figyelmébe ajánlva vagyunk

kartársi üdvözlettel:

Lakits Vendel,
elnök.

Hajós Mihály,
titkár.

A népiskolai tanterv revíziója.

Dr. Verédy Károly székesfővárosi kir. tanfelügyelő urtól a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságához a következő felhívás érkezett:

«Tekintetes Elnökség! Az Orsz. Közoktatási Tanács megkeresésére a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak 1896. évi 4277. eln. sz. a. kelt magas rendelete alapján az Orsz. Közoktatási Tanács állandó bizottságának az osztott népiskolai tanterv revíziójára vonatkozó javaslatát 2 példányban // alatt azzal küldöm meg, hogy e munkálatot, mielőtt a népiskolai tanterv-revizio véglegesen megállapíttatnék, főkép a gyakorlati élet szempontjából tegye tanulmány és tanácskozás tárgyává s írásban kifejtett véleményét legkésőbb f. évi augusztus 10-ig hivatalomhoz juttatni sziveskedjék. Az e tárgyban hozzám érkezett átiratot különben // másolatban is megküldöm. Budapest 1899. április hó 21-én.»

*

Az «Országos Közoktatási Tanács»-nak a székesfővárosi kir. tanfelügyelő úrhoz intézett felhívása a következő:

«Országos Közoktatási Tanács. Budapest, 98/1899. Nagyságos *dr. Verédy Károly* úrnak, kir. tanácsos, székesfővárosi kir. tanfelügyelő, az Orsz. Közokt. Tanács tagja. Budapest. Nagyságos Uram! A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1896. évi 4277. eln. sz. a. kelt magas rendeletével kívánatosnak és czélszerűnek jelentette ki, hogy az Orsz. Közokt. Tanács munkálata a népiskolai tanterv revíziójáról, mielőtt véglegesen megállapíttatnék, néhány tanító-egyesületnek is kiadassék, hogy ezek róla, főkép a gyakorlati élet szempontjából, véleményüket nyilváníthassák. Az Orsz. Közokt. Tanács állandó bizottsága mindenekelőtt az osztott népiskola tantervét vette revízió alá s csak azután és annak alapján szándékszik megállapítani az osztatlan népiskolák tantervét. Az első feladattal az állandó bizottság f. évi márczius hó 21-én tartott ülésében elkészült s az időt elérkezettnek látta arra, hogy munkálatát a tanítóegyesületek utján a gyakorlat embereinek véleménye

alá bocsássa. Midőn az állandó bizottság javaslatát az osztott népiskola tantervéről idecsatolva 10 példányban megküldöm, a fent idézett magas miniszteri rendeletben adott felhatalmazással élve, kérem Nagyságodat, sziveskedjék a mellékelt példányokból kettőt az állami tanítók országos bizottságának, a *Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának*, a magyar tanítók budapesti kaszinójának, a róm. kath. tanítóegyesületek állandó bizottságának és az országos izraelita tanítóegyesületnek azzal a felszólítással megküldeni, hogy e munkálatot a kívánt értelemben tegyék tanulmányik és tanácskozásaik tárgyává s írásban kifejtett véleményüket Nagyságod útján legkésőbb f. é. szeptember hó 1-ig a Tanács elnökségéhez juttassák. Kitünő tisztelettel. Budapest, 1899. április 10. *Beöthy Zsolt* s. k. alelnök.

E megtisztelő felhívások alapján kérjük tagtársainkat, hogy az osztott népiskolai tantervre vonatkozó véleményeiket hozzánk legkésőbb f. é. aug. hó 1-ig beküldeni sziveskedjenek.

Az elnökség.

„Tanítók Háza“ és az „Eötvös-alap“.

Az ezidei husvétii közgyűlés a «Tanítók Háza» ügyét tárgyalván, erre vonatkozó s alább közölt felhívásunkat az összes hazai tanítóegyesületek- és testületeknek azzal a kérelemmel küldjük meg, hogy véleményüket, határozataikat hozzánk f. é. augusztus hó 1-éig beküldeni sziveskedjenek.

Tekintetes Elnökség! Szeretve tisztelt Kartársak!

A „*Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága*“, a mely ma már 86 tanító egyesület, és 15459 népoktatásügyi munkás nevében emelheti fel szavát, a folyó évi márczius 30-án Budapesten megtartott tavaszi közgyűlése alkalmával nagy érdeklődés közepette foglalkozott a „*Tanítók háza*“nak innen-onnan tíz éve vajudó eszméjével, s egyhangulag hozott határozatával a „*IV-ik és az V-ik egyetemes néptanítói gyűlés*“ és a „*II. országos és egyetemes tanügyi kongresszus*“ által elfogadott indítványokhoz csatlakozván, kijelenté, hogy

„a tanítószág és a magyar háza anyagi és kulturális érdekei egyaránt megkövetelik, hogy az ország fő- és székvárosában a népnevelési munkásoknak a tudományos- és műegyetemen, az állatorvosi akadémiában, a vasuti- és a posta-tiszti tanfolyamokon, a zeneakadémiában, a mintarajziskolában, a festészeti és szobrászati művészképző-intézetben, a rajztanárképzőben, a mester-iskolában, a műiparrajziskolában, a színi-képezdőben és más ezekhez hasonló magasabb fokú tanintézetekben tanuló fiai számára egy, legalább is 150 ifjú befogadására alkalmas ház emeltessek, a melynek egyik, a „*Tanulók otthonától*“ teljesen elkülönítendő része oly módon tervezendő és építendő fel, hogy abban az országos jellegű és a fővárosi tanító-egyesületek irodái, tanácskozási és esetleg szórakozó helyiségeket nyerhessenek, a felállítandó országos paedagogiai könyvtár el legyen helyezhető, és a vidékről a nyári szünidő alatt a fővárosba tanfolyamok hallgatása végett, vagy más czélból felgyülekező tanítók mérsékelt díjért lakást és ételmezést találhassanak.“

Hogy mi indította a magyarországi tanítók országos bizottságát ezuttal ismételtlen eme kijelentésre, erre nézve bőséges felvilágosítást nyújt az „Eötvös-alap“ gondozói által közzétett, s a „*Tanítók háza*“ eszméjének történetét előadó közlemény, a melyből itt a következőket kell felsorolnunk :

Az „*Eötvös-alap orsz. tanító-egyesülete*“, a melyet 1890-ben a „*IV-ik egyetemes néptanítógyűlés*“, 1896-ban pedig az „*V-ik egyetemes néptanítógyűlés*“ és a „*II-ik országos és egyetemes tanügyi kongresszus*“ a „*Tanítók házának*“ létrehozásával megbízott volt, az eszme megvalósításában még ma sem jutott a kezdet elejénél tovább, holott az „Eötvös-alap“ gondozói és velük egyetértőleg a magyar tanítószág leglelkesebb és legbuzgóbb tagjai korántsem kimélték a fáradságot és az áldozatot, mióta magasztos feladatuk megoldása érdekében működniök kellett és lehetett.

Tanulmányozták a külföldi nagyobb városokban létező „*Tanulók otthonait*“ és „*Tanítóházakat*“ szervezetét, berendezését és belső életét; elkészítették a budapesti „*Tanítók házának*“ vázlatos szervezetét, az épület tervrajzát és bemutatták ezeket a közoktatásügyi kormány és a székesfőváros hatósága előtt; három ízben folyamodtak a székes főváros hatóságához alkalmas telek adományozása végett, két ízben keresték fel ez ügyben küldöttségileg Budapest polgármestereit, a székes főváros tanácsosait és a törvényhatóság pénzügyi bizottságának tagjait; öt rendbeli kérvénnyel járultak, támogatást és segélyt esedezve, a magas közoktatásügyi miniszterium elé, pártfogást és támogatást kérő leveleket intéztek Magyarország összes vármegyéihez, ezek főispánjaihoz, kir. tanfelügyelőihez és alispánjaihoz, évenként ezer, meg ezer kérélevélhez kapcsolt gyűjtő-ívet küldtek szét a magyar társadalom tagjaihoz, a pénzügyi intézetek igazgatóihoz, sőt még egyes más kartársakhoz is. Szerkesztettek és kiadtattak a „*Tanítók háza*“ és az „Eötvös-alap“ javára a nép és a felserdült ifjuság számára a miniszterium által is melegen ajánlott népszerű történeti olvasmányokat tartalmazó olcsó füzeteket, művészi képekkel díszített iskolai bizonyítványok kiállításához való lapokat; és nem mulasztották el a sajtó segédlemeért való könyörgéseket sem. Ezekből úgy véljük, eléggé kitűnik, hogy az „Eötvös-alap országos tanító-egyesülete“ a maga részéről minden tőle telhetőt megtett a „*Tanítók háza*“ eszméjének megvalósítása érdekében. Hogy miben mutatkozik tevékenységének eddigi sikere, kitűnik a következőkből:

Az «Eötvös-alap országos tanító-egyesülete» eddigelé, a lefolyt 9 hosszú esztendő alatt, a «Tanítók háza» érdekében kifejtett munkásságával mindössze csak mintegy 20,000 forintot tudott összegyűjteni. Ezen 20,000 forintnyi összeghez a magyar társadalomnak nem a tanítói karhoz tartozó tagjai a székesfővárosban 10,030, a vidéken pedig 2120 forinttal, maguk a tanítók pedig Budapesten 3600, a vidéken meg 4250 forinttal járultak.

Ezekből az adatokból azt olvashatja ki mindenki, hogy a «Tanítók Háza» eszméjeért csakis az egyetemes néptanítói gyűléseken és a II-ik orsz. és egyetemes tanügyi kongresszus közgyűlésén lelkesültek a magyarországi tanítók; de e gyűlések lefolyása után ezzel az eszmével a magyar tanítószágnak csakis egy kis töredéke törődött; mert hogyha csak tizezernyi magyar tanítóban ébredt volna is fel ezelőtt már 9 évvel az eszme megvalósítására készítő erős és kitartó akarat, úgy az 1890-ik évi aug. 20-ika óta már legalább is 90,000 forintnak lehetett volna csupán csak a tanítószág részéről az «Eötvös-alap» pénztárába a «Tanítók Háza» céljaira befolyt és ez esetben

a művelt magyar társadalom is bizonyára még hathatósabban támogatta volna az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesület» feladatának megoldásában, mint a hogyan ezt eddigelé megcselekvé.

Nem jó kedvvel, sőt vérző szívvel, hanem azért mégis ki kell mondanunk, hogy az „Eötvös-alap” gondozói a „Tanítók házát”, a rajongó lelkek palotáját, csak azért nem valósíthatták meg eddigelé, mert az ország tanítóságának nagy többsége nem mutatta még ki egyértelműleg, kitartó és tettekben is nyilvánuló erkölcsi erővel, hogy a legszebb, tanítói, jótékony és a legéletrevalóbb nemzeti közművelődési intézetek egyikét Isten dicsőségére s a nemzet segedelmével létre akarja hozni.

Szívelje meg mindegyikünk az elveszett 9 esztendő tapasztalatainak a következő tanulságát: *„Ha azt akarja az ország tanítósága, hogy az „Eötvös-alap orsz. tanító-egyesülete” által a „Tanítók Háza” eszméjének megvalósítása érdekében az országgyűlés, a magas kormány, a székes-főváros, a vármegyék és az iskolai hatóságok elé terjesztendő kérvényeknek ezentúl meg legyen a kívánatos sikerük, úgy lépjen kiki a magyar tanítói-kar tagjai közül azoknak a kartársaknak a tisztos sorába, akik a „Tanítók Háza” eszméjéért nemcsak lelkesedni, hanem tenni és áldozni akarnak; mert a míg az „Eötvös-alap” gondozói nem képesek kérvényeik mellé csatolandó kimutatásokkal beigazolni, hogy a „Tanítók házában” felépítését a magyarországi tanítók nagy többsége tettekben, áldozatokban is nyilvánuló erkölcsi erővel kívánja, addig az „Eötvös-alap országos tanító-egyesületének” ezek a folyamodványai a kellő figyelemben sehol nem részesülhetnek.”*

Vegyük fontolóra, hogy amit az országgyűlés, a magyar kormány, a székes-főváros, a vármegyék, a városok és az iskolai hatóságok a «Tanítók Háza» érdekében az ország tanítósága nagy többségének a kérelmére és javára megadhatnak, megtehetnek, azt esetleg meg kell a tanítóság csak egy kis töredékétől tagadniok; mert amit csak a tanítóságnak egy kis töredéke óhajt, az, meglehet, nem is tekinthető valójában nemzeti, országos jelentőségű ügynek.

Ámde hát csakugyan olyan nagyjelentőségű, fontos ügy-e tehát ennek a «Tanítók házában» a létrehozása, mint a minőnek azt az «Egyetemes néptanító gyűlések», a «II-ik orsz. és egyetemes tanügyi kongresszus», az «Eötvös-alap» gondozói és a «Magyarországi tanítók országos bizottsága» tartják? Érdemes-e a „Tanítók Háza” eszméjének a megvalósítása, hogy erre a magyar tanítóság a saját csekély anyagi erejéből is áldozva, megnyerje ez eszmének a magyar társadalomnak nemesen érző tagjait, a székes-fővárost, a vármegyéket és a kisebb-nagyobb politikai községeket, a kormányt és az országgyűlést?

Erre a kérdésre, úgy véljük, ma már minden egyes magyar tanító, aki egyuttal családapa is, megtalálja önön szívében a helyes feleletet. Nem hiszszük, nem hihetjük el, hogy akadna családos tanító e hazában, aki velünk együtt el ne ismerné, hogy a magyarországi tanítóságot is dúsan megáldotta Isten kiváló szellemi tehetségekben gazdag sarjadékokkal; de megtagadta tőlük azt az anyagi jólétet, amely lehetővé tehetné az egyik-másik tanítóra nézve, hogy jeles tehetségű gyermekét a haza s a nemzet szolgálatára s dicsőségére a neki hajlamainál és tehetségeinél fogva leginkább megfelelő életpályára kiképeztesse; és ezért nem kételkedünk abban sem, hogy velünk együtt e haza minden egyes tanítója ne tartaná kívánatosnak és méltányosnak, hogy azokat a kartársakat, akiket a Mindenható jeles szellemi erővel felruházott gyermekekkel áldott meg, ne csak a kartársak és a társadalom, hanem még a politikai községek és az állam is kellőképpen támogassák kiváló tehetségekkel megáldott gyermekeik kiképzésében.

És hogy a magyar tanítóság nagy többségében ez a felfogás ma már erős meggyőződésé vált, bizonyítják azok az áldásosan működő internátusok, amelyeket egyik-másik városban a kartársak buzgósága a róm. kath. főpapság áldozatra kész támogatásával a tanítók fiai számára felállított volt és az a hatalmas mozgalom, amely nemesen érző, fenkölt szellemű Miniszterünk ő nagyméltóságának buzdításul szolgáló kijelentései következtében az ország különböző részeiben megindult oly czélből, hogy az egyes erre legalkalmasabb városokban a vidéki tanítók fiai számára internátusok állíttassanak fel.

Vajha e mozgalomnak minél előbb meglenne mindenütt a kívánatos és kellő sikere; mert ez esetben még több kiváló tehetségű tanítógyermek küzdhetné fel magát arra a magaslatra, amelyen nemzetünknek díszait, legkiválóbb munkás vezetőit tiszteljük. Ámde ha vidéki városainkban a tanítók fiaink internátusai meglesznek, úgy csakhamar ki fog tűnni, hogy a «Tanítók Házában» a fölépítése nemcsak itt Budapesten, hanem még Kolozsvárott is elhalaszthatlan kötelessége a magyar tanítóságnak, a társadalomnak és a kormánynak.

Mert hiszen már most is, amidőn még nincsen egy-két olyan internátusnál több, amelyben a tanítók fiai a vidéken könnyebb szerrel előkészülhetnének a magasabbfoku szakiskolákra és egyetemekre, bizony-bizony 150-nél is több vidéki tanítónak a fia folytatja itt Budapesten keserves küzdelmek közepette magasabbfokú tanulmányait. Avagy nem erről tanuskodnak-e a következő adatok:

Az «Eötvös-alap orsz. tan-egyesület» által megszerzett ingyen déli étkezés jótéteményében való részesítéseért folyamodott a jelen 1898—99. tanév elejétől maig 132 tanuló.

Ezek között 86 néptanító fián kívül volt 26 olyan ifjú, aki maga szerzett már tanítói oklevelet és most tovább óhajt tanulni. A jótéteményt kérte ezeken kívül 2 kisdédóvó, 5 képezdei tanár, 2 hitoktató, 8 polg. iskolai tanár, illetőleg tanítónő és 3 középtanodai tanár gyermeke.

Az ingyen déli étkezés jótéteményében részesült, illetőleg részesülő 106 tanuló közül 82 tanítónak és 2 kisdédóvónak a fia; ezeken kívül jutott e jótéteményből 8 olyan ifjúnak is, aki maga szerzett már tanítói oklevelet, a többi ingyen déli étkezést élvező ifjú között van 5 képezdei, 5 polgáriskolai, 1 hitoktató- és 3 középtanodai tanárnak a gyermeke. E 106 tanuló közül 39 a tudományos egyetemet, 22 a műegyetemet, 17 a polg. isk. tanítóképző-intézetet, 9 a rajztanár-képezdét, 4 az állatorvosi akadémiát, 2 a zeneakadémiát, 2 a főipariskolát, 3 a vasuti-tiszti tanfolyamot, 2 a kereskedelmi tanfolyamot, 6 az elemi tan.-képezdét látogatja.

Ugy hiszszük, hogy ez az egy-két adat is eléggé meggyőzhet mindenkit arra nézve, hogy a «Tanítók házában» a tanulók internátusát magába fogadó része meg fog telni évről-évre még az esetben is, ha azt nem 150, hanem 250 ifjú számára tervezzük és építtetjük is fel, mert legyen csak egyszer meg a tanítók fiainak ez a hajléka, majd meglátjuk, hogy mily nagy számmal keresik fel a mi gyermekeink a főipariskolákat, mechanikai és elektrotechnikai tanfolyamokat, szóval a magyar ipar emelését czélzó, szakszerű műveltséget nyújtó, virágzásnak indult tanintézeteinket is.

Egyébként más irányban is nagy szolgálatot tehet a nemzeti közművelődésnek, majd ha meglesz a tanítók fiainak ez a budapesti internátusa. Megkönnyíti ez az intézet a jövőben a kormány által elrendelendő különböző szünidei tanítói és tanári tanfolyamok megtartását, a serdültebb ifjúságnak tanáraik vezetése mellett ide, az ország szívébe való felzarándoklását stb.

Hogy pedig a «Tanítók Háza»-nak arra a részére is égető szüksége van, amely az országos és a budapesti tanító-egyesületek és testületek hivatalos helyiségeit, tanácskozó termeit és az országos paedagogiai könyvtárt magába fogadhatja — azok előtt, a kik mai hajléktalan állapotunkat ismerik, fölöslegesen fejtegetnünk.

Tekintetes Elnökség! Szeretve tisztelt Kartársak! A fentebb előadottakból úgy véljük, teljesen kiviláglik, hogy mi indította a «Magyarországi Tanítók Orsz. Bizottságát» folyó évi tavaszi közgyűlése alkalmával a «Tanítók Háza» ügyére vonatkozó határozatainak a meghozatalára.

A «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága» elérkezettnek látja az időt, a melyben a magyarországi népoktatásügyi munkások nagy többségének a «Tanítók Háza» eszméjének megvalósítása érdekében a tettek terére kell lépnie és erős, kitartó áldozatokra is kész erkölcsi erővel kell az «Eötvös-alap orsz. tanítói egyesületét» abban támogatnia, hogy a «Tanítók Háza» első sorban itt Budapesten, azután pedig nyomban Kolozsvárott is fölépüljön és ezt annyival is inkább vallja, mert ha valaha, úgy ezidőszerint rendkívül kedvezőknek véli a körülményeket is a «Tanítók Háza» eszméjének a megvalósítására. Hiszen nagy Eötvösünk székébe, hála a Gondviselőnek, oly férfi került ismét, aki nemzetnevelő hivatásának magaslatán állva, érzi és tudja, miben kell a magyar néptanítóságnak tetteiben megnyilatkozó óhaját támogatnia. Bizzunk az ő atyai jószágában és bölcsességében, hiszen ő a közelmúltban biztos reménységet nyújtott még arra nézve is, hogy a tanítók fiai számára az erre legalkalmasabb vidéki városokban is szervez internátusokat; a «Tanítók háza»-ban, itt Budapesten felállítandó tanulók otthonára vonatkozólag pedig már az 1895-ik évben a törvényhozó testület előtt előadott programbeszédjében imígy szólott:

«Tisztelt Ház! Nem tartozik szorosán ide, de általában véve az egyetemre nézve nekem egy régi kedvencz eszmém van. Sokszor láttam magam előtt ifjakat, bizony sokat elsárgult, fonnyadt arcczal és sokszor kérdeztem magamban, hogy vajjon hol töltik el ezek a nap legnagyobb részét?»

«Én az internátusokat nagyobb mértékben óhajtanám az egyetemek mellett felkarolni és pedig, mondom, még magánvállalkozás útján is helyes volna, ha több ily internátus keletkeznék, ahol az egyetemi ifjak elhelyezést nyerhetnének. És itt nem gondolok csak a jótékony-intézetekre; hiszen még a vagyonosabbak számára is mennyi megnyugvás a szülőknek az, ha egy jó internátusban helyezhetik el fiaikat. Az állam aztán azt tehetné, hogy a szegényebb sorsuaknak bizonyos számú internátusi helyeket állapítana meg, s a magánjótékonyok is tehetne valamit ily helyeknek a megalapítására.»

*

Ezeknek előrebocsátása után a „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“ és az „Eötvös-alap országos tanító-egyesülete“ nevében a következő kérelemmel járulunk Magyarország összes tanító-egyesületeihez és tanító-testületeihez:

1. Tegyük magukévá a „Magyarországi tanítók országos bizottsága“ által a folyó évi márczius hó 30-án tartott tavaszi közgyűlésen a „Tanítók Háza“ eszméjének megvalósítását célzó és ennek a felhívásnak az elején bemutatott határozatot és nyilatkoztassák ki a legközelebb megtartandó gyűléseiken, hogy a „Tanítók Házának“ első sorban Budapesten, azután pedig Kolozsvárott való felállítását a maguk részéről nemcsak kívánatosnak, hanem sürgetősen szükségesnek is tartják és hogy ezeknek a „Tanító-házaknak“ a felállításához és fentartásához nemcsak erkölcsi, hanem anyagi erejükkel is készek hozzájárulni.

2. Intézzon minden egyes magyarországi tanítói egyesület és testület külön-külön egy-egy folyamodványt a «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága» útján a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magyar királyi Miniszter Úr Ó Kegyelmességéhez, a melyben minden egyes egyesület és testület a maga részéről is kérje arra Ó Nagyméltóságát, hogy az «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» részéről a «Tanítók Háza» eszméjének megvalósítása érdekében hozzá felterjesztett kérvények ügyét minél előbb kegyelmesen elintézni méltóztassék.

3. Keresse meg minden egyes tanítói egyesület és testület az «Eötvös-alap» gondozói által később megjelölendő időben a saját vármegyéjének a köztörvényhatóságát is kérvény útján a végből, hogy az «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» részéről hozzá még az 1893-ik esztendőben benyújtott s a jelen évben újból benyújtandó folyamodványt kedvezően elintézni kegyeskedjék.

4. Mondja ki minden egyes tanító-egyesület és testület, hogy az „Eötvös-alap országos tanítói egyesület“ alapszabályainak oly módon való átalakítását kívánatosnak és szükségesnek tartja, hogy az «Eötvös-alap», a mely az ország tanítóságának elidegeníthetlen és megoszthatlan közös vagyonát képezi, évről-évre mindegyre és minél előbb annyira gyarapodhassék, hogy az eddigelé kifejtett jótékonyok gyakorlása mellett, nemcsak a Budapesten és Kolozsvárott felállítandó «Tanítók Házában», hanem minden egyes más, a tanítók gyermekei számára felállítandó internátusban is minél hathatósabban támogathassa azoknak a kartársaknak a gyermekeit, a kik az «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» kötelékéhez tartoznak és ezen egyesület alapszabályaiban előírt köteleességeiknek eleget tesznek.

5. Küldjön ki minden egyes tanítói egyesület és testület a maga kebeléből egy csupán csak az „Eötvös-alap országos tanító-egyesülete“ kötelékéhez tartozó tagokból álló olyan bizottságot, a mely az ország összes tanító-egyesületeivel és testületeivel még a f. é. június havában közlendő s az «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» szabályzatainak módosításával foglalkozó javaslatot megvitattván, az ezen javaslatra vonatkozó véleményes jelentését a bizottságot kiküldő egyesület elnöksége útján az «Eötvös-alap orsz. tanítói egyesület» elnökségéhez f. é. aug. 1-ig beszolgáltatni kész.

6. Azok a tanító-egyesületek, a melyek eddigelé nem tartoztak az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesület» örökös tagjai közé, lépjenek be ezen egyesületbe a «Tanítók Háza» alapjához csatolandó 100 forintnyi örökös tagsági díjjal, a melynek első 25 frtnyi részletét azonnal szolgáltatassák be az «Eötvös-alap» pénztárába (Budapest, VII., Wesselényi-utcza 44. Schmidt Albin pénztáros), hogy ily módon megszerezhessék a jogot ahhoz, hogy magukat az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesületének»

gyűlésein képviseltethessék, a mely az Eötvös-alap jótéteményeit kiosztani és az alapszabályokat módosítani van hivatva.

7. Sürgessék a kartársakat az ország tanítói egyesületei és testületei arra, hogy lépjenek azonnal, még az új alapszabályzatok el nem készülnek, az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesület» kötelékébe, és küldjék be minél előbb az «Eötvös-alap pénztárába», ha még nem működtek öt évnél tovább, legalább visszamenőleg a négy évre szóló egy-egy frtnyi rendes évdíjat, ha pedig már öt évnél régebb idő óta szolgálják a tanügyet, legalább is a 20 forintnyi örökös tagsági díjnak első két öt-öt forintos részletét, mert az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesülete» alapszabályainak módosítása alkalmával azokra a kartársakra nézve, a kik évek hosszu során át egy fillérrel sem járulnak az «Eötvös-alaphoz» és csak akkor lépnek annak tagjai közé, a midőn már közeledik az idő, melyben az alap támogatását igénybe kénytelenek venni, a midőn a 20 forint örökös tagsági díjnak beszolgáltatásával legalábbis 50 forintnyi jótéteményben akarnak azonnal részesülni, — igen természetesen és helyesen rendkívül meg fogja nehezíteni az «Eötvös-alap» jótéteményeihez való jogosultságnak a megszerzését.

*

Nem annyira az egyesületi közgyűléseken való rendszeres tárgyalás, mint inkább az eszmék megérlelése céljából megindítandó tárgyalások irányása végett közöljük itt, Mélyen tisztelt Kartársainkkal azokat a főbb tételeket is, a melyek közöttünk, a «Magyarországi Tanítók Orsz. Bizottságának» tagjai és az «Eötvös-alap» gondozói között az «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» alapszabályain a «Tanítók Háza» érdekében eszközözendő módosításokra vonatkozólag felmerültek.

I. Az «Eötvös-alap orsz. tanító egyesülete», valamint az általa gondozott «Eötvös-alap» és a «Tanítók Háza» alapjai, a miként az eddig érvényben levő alapszabályzat 51. §-a előírja, ezentul is mindenkor a vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszter főfelügyelete alatt állanak, ki is a főfelügyeletet egy általa kinevezendő miniszteri biztos által gyakorolja.

II. Azok a jogok, a melyet az egyesület eddigi tagjai a jelenleg érvényben álló alapszabályok értelmében megszerettek, a módosítandó alapszabályok által is sértetlenül megtartatnak.

III. A Budapesten és a Kolozsvárott felállítandó «Tanító Házak»-at csakis a közoktatásügyi Miniszter Úr Ó Nagyméltósága építtetheti fel és rendeztetheti csak be államsegélyből, minek következtében ezeknek az épületeknek a tulajdonjoga az államé, az épületek tatarozásának gondjaival együtt.

IV. A «Tanítók Házaiban» felállítandó «Tanulók Otthonát» és a «Tanító egyesületek helyiségeit» a kormány átengedi használatra az «Eötvös-alap országos tanító-egyesületnek», a mely tartozik a «Tanulók otthonának» és a «Tanítók helyiségeinek» jókarban tartásáról és általában ezen intézetek főtartásáról gondoskodni.

V. Az «Eötvös-alap» és a «Tanítók Háza» által nyújtható jótéteményekben csak azok az egyének részesíthetők, kik az Eötvös-alap orsz. tanító-egyesület kötelékéhez tartoznak, avagy akik ezen jótéteményekre más alapon megszerzett uton az alapszabályzat értelmében jogosultsággal bírnak.

VI. Az egyesület által nyújtandó jótétemények kiosztását, amennyiben erre nézve az «Eötvös-alaphoz» tartozó és a «Tanítók Házának» alapítványaira vonatkozó alapító oklevelek másként nem intézkednek, ezentul is egy olyan országos jellegű bizottság végezi, a melyben az egyesület tisztikarán, a «Tanítók háza igazgatótanácsának», a központi gyűjtő-bizottságnak tagjain kívül szavazati joggal bírnak az egyezer forintot, vagy ennél is nagyobb összeget befizető egyének, vagy testületek felhatalmazott képviselői, azoknak a tanító-egyesületeknek, vagy testületeknek a felhatalmazott képviselői, a melyek az egyesület pénztárába a 100 forintnyi örökös tagsági díjat már hiány nélkül beszolgáltatták.

VII. A Tanítók házaiban felállítandó «Tanuló-otthonok» felügyeletét és igazgatását az ezen célra felerészben a közoktatásügyi magyar kir. Miniszter Úr által kinevezendő, felerészben pedig az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesületének» jótéteményeit kiosztó orsz. bizottság által megválasztandó 30 tagból álló igazgató-tanács eszközli, az Eötvös-alap gondozói által elkészítendő s a Minister Úr által megerősítendő szabályzat értelmében.

VIII. Az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesülete» 20.000 darab kamat- és bélyegmentes részesjegyet bocsát ki, a melyeknek értékét 50 év leforgása alatt az illetőknek vagy készpénzben, vagy a nyújtott jótéteményekben fizeti vissza. E részes-jegyekre vonatkozólag egyelőre a következő tudnivalókat közölhetjük:

A) A részes-jegyek 25 forintnyi értékét 5 forintos évi részletekben is be lehet szolgáltatni, az Eötvös-alap pénztára az 5 frt évi részletekben is megszerezhető részes-jegyeket csak akkor szolgáltatja ki, a midőn azoknak az értéke már teljesen befizettetett.

B) A ki ily részes-jegy birtokában van, ezen az alapon:

a) örökös tagja az egyesületnek s a tagsági díjnak további fizetése alól föl van mentve;

b) tagja annak az egyesületi közgyűlésnek, a mely a saját kebeléből választja azon tagokat, kik döntenek az Eötvös-alap ösztöndíjai, valamint a Tanítók háza kedvezményei felett;

c) ajánlási joggal bírnak ugy az Eötvös-alap ösztöndíjaira, valamint a Tanítók háza kedvezményeire. Ajánlani azonban csakis az Eötvös-alap orsz. tan. egyesület rendes, illetőleg rendkívüli tagjainak a gyermekeit lehet az alapszabályzatok figyelembe vétele mellett.

C) Minden egyes részes-jegy 2 részből áll: egy törlesztő és egy szelvény-ívből.

D) A törlesztő ív megsemmisül:

a) ha a részes-jegy törlesztetik, s tulajdonosa visszakapta a 25 frtot;

b) ha a tulajdonos a B) czikkely c) alatti jogával élt és ajánlata alapján egy tanító gyermeke kedvezményben részesül.

E) A szelvény-ív a részes-jegy tulajdonosáé annak haláláig és a B) czikkely b) és c) alatti pont kivételével ugyanazon jogokkal bír, mint a teljes részes-jegy tulajdonosa.

b) a teljes részes-jegy (törlesztő és szelvény-ív) névre szól ugyan, de egy korona csekély átíratási-díj lefizetésével bárkire átruházható.

F) A szelvény-ív nem ruházható át másra, annak tulajdona marad, ki a teljes részes-jegy utolsó birtokosa volt.

G) A mennyiben a szelvény-ív tulajdonosa az egyesületnek rendes, vagy rendkívüli tagja volt, árvái az «Eötvös-alap» és a «Tanítók háza» által nyújtott jótétemények kiosztása alkalmával mindig kiváló figyelemben részesíttetnek.

Törlesztési terv.
20,000 drb részes-jegyről, melyek 50 év alatt törlesztendők.

Még forgalomban levő részesjegyek	Évenként visszaváltatik		Mily években van sorsolás	Az előbbi évek alatt összesen beváltattak		Összesen kisorsoltak
	Ajánlás útján	Törlesztés útján		Ajánlás útján	Törlesztés útján	
20,000	200	—	1—5 év	1,000	—	1,000
19,000	200	100	6—15 »	2,000	1,000	3,000
16,000	200	200	16—25 »	2,000	2,000	4,000
12,000	200	200	26—35 »	2,000	2,000	4,000
8,000	200	200	36—40 »	1,000	1,000	2,000
6,000	200	300	41—45 »	1,000	1,500	2,500
3,500	200	500	46—50 »	1,000	2,500	3,500
				10,000	10,000	20,000

IX. Az «Eötvös-alap országos tanító-egyesületének» alapszabályzatait, hogy a kibocsátandó részes-jegyek a lehetőleg legnagyobb számban minél előbb elhelyezhetők legyenek, a következők figyelembe vételével kell átalakítanunk:

1. Az egyesületben rendes, rendkívüli, pártoló, alapító és tiszteletbeli tagok legyenek.
2. *Rendes tagok* lehetnek, miként eddigé, a magyarországi népoktatásügyi intézetekben, kisdedóvó intézetekben, népiskolákban, polgári iskolákban s az ezekhez hasonló fokú intézetekben, árvaházakban, alsófokú ipar- és kereskedelmi iskolákban, nemkülönben a kisdedóvókat és a tanítókat képző intézetekben működő nevelők, tanítónők és tanárok, továbbá a népoktatásügyi tanfelügyelők és tanfelügyelőségi hivatalnokok, ha az egyesület pénztárába évenként beszolgáltatják a három korona tagsági díjat, vagy kiváltják az egyesület által kibocsátott 50 koronás névre szóló részes-jegyet.
3. *Rendkívüli tagok* lehetnek azok a nem a népoktatásügyi intézetekben működő tanárok, a kik az «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» által fenntartandó «Tanító-házak» alapjához az egyesület által kibocsátandó 50 koronás névre szóló részes-jegyet kiváltják, megszerzik.
4. *Pártoló tagja* lehet az egyesületnek minden egyes honpolgár, testület, társaság, egyesület, egyházi, vagy politikai község és hatóság, ha a kibocsátandó 50 koronás részes-jegyből legalább is egyet magához vált, avagy a kit az egyesület közgyűlése az «Eötvös-alap gyűjtő és kezelő központi bizottság» ajánlatára ilyenül megválaszt.
5. *Alapító tagja* lehet az egyesületnek minden egyes honpolgár, egyesület, testület, törvényhatóság, egyházi és politikai község, ha az az egyesület által gondozott «Eötvös-alaphoz» avagy a «Tanító-házak» alapjához legalább 200 koronás alapítvánnyal hozzájárul, vagy az alapítványi összegnek 5%-os kamatját a tőke teljes beszolgáltatásáig az egyesület pénztárába beszolgáltatja.
6. Az egyesület tiszteletbeli tagjaiul az «Eötvös-alap gyűjtő és kezelő központi bizottság» ajánlatára az egyesület közgyűlése hazánk ama polgárait választja meg, a kik az ország közoktatásügyének fejlesztése, avagy a tanítóság anyagi jólétének emelése és az egyesület érdekeinek az előmozdítása körül kiváló érdemeket szereznek.
7. Az egyesület rendes tagjai, kik a fentebbi 2-ik pontban előírt kötelezettségnek eleget tesznek, részt vehetnek az egyesület közgyűlésein és azokon tanácskozási és szavazati joggal bírnak. Az egyesület *rendes tagjaiból* alakítják meg a nem országos jellegű tanító-egyesületek és testületek a saját kebelükben szervezendő „Eötvös-alap-gyűjtő helyi bizottságokat“, a melyeknek a hatáskörét a jelenleg érvényben levő alapszabályzat eléggé világosan körvonalozza.
8. Azok a *rendes tagok*, a kik már öt esztendeje vagy még régebb idő óta működnek a népoktatásügy szolgálatában, még a részes-jegyek megszerzése esetében is csak akkor tarthatnak azonnal jogot az «Eötvös-alap» és a «Tanítók Háza» alapja által nyújtható összes jótéteményekre, ha ezt a jogot a jelenleg érvényben levő alapszabályzat értelmében már eddigé megszerzték, avagy pedig ezt még a módosítandó alapszabályok megerősítésének ideje előtt teljesen megszerzik a fentebb egy ízben már előadott úton-módon. Azok a régebben szolgálatban álló rendes tagok, a kik csak a jelen év folyama alatt módosítandó egyesületi alapszabályok szentesítése után lépnek az «Eötvös-alap» kötelékébe, az egyesület által nyújtható jótétemények közül egelőre, legalább is öt esztendeig, csupán csak azokra tarthatnak igényt, a melyekhez az egyesület rendkívüli tagjai is azonnal jogalaphoz jutnak, a mint az 50 koronás részes-jegyet teljesen magukhoz váltják; de megszerzhetik az ilyen rendes tagok az egyesület által nyújtható összes jótéteményekre vonatkozó jogosultságukat is külön-külön oly módon, hogy befizetik egy év leforgása alatt az «Eötvös-alap» pénztárába szolgálati éveiknek számához mérten annyiszor az egy-egy forintnyi tagsági évdíjat, a hányszor ezt már be lehetett és be kellett volna szolgáltatniok.
9. Azok a rendes tagok, a kik a módosítandó alapszabályok szentesítésének ideje előtt, avagy azután megszerzték, vagy megszerzik az egyesület által nyújtható összes jótéteményekben való részesülhetésnek a jogosultságát, igényt tarthatnak arra:
 - a) hogy gyermekeik a «Tanítók Háza» alapja által biztosítható jótéteményekben részesíttessenek;
 - b) hogy a közép- és felsőfokú iskolákban jó vagy jeles sikerrel tanuló, jó erkölcsű gyermekeik az «Eötvös-alapból» ösztöndíjakat kapjanak;
 - c) hogy az esetben, ha saját maguk hosszabb ideig tartó, súlyos betegségbe esnek, segélyben részesíttessenek;
 - d) hogy elnyomorodás, vagy elaggás esetén, kiváltképen akkor, ha még nyugdíjat sem élvezhetnek, anyagi támogatást nyerhessenek.

Ezenkívül az „Eötvös-alap” segélyben részesíti a rendes tagok elhalálozása esetén a hátramaradó özvegyeket, árvákat és ha ilyeneket a rendes tag nem hagyta hátra, az elhalálozott rendes tagnak a szüleit is az esetben, ha ezek az egyesület segítségét igénybe kívánják venni.

10. Azok a rendes tagok, a kik a 20 forintos örökös tagsági tőkét az egyesület pénztárába már teljesen beszolgáltatották és még egyszer sem vették igénybe az «Eötvös-alap» jótéteményét, öt forintnyi összegnek a beszolgáltatása mellett megkaphatják a névre szóló 50 koronás részesjegyet; de fenntarthatják a részes-jegynek öt forinttal való kiváltása nélkül is eddigi jogait teljesen. Azoknak az örökös tagoknak, a kik már egy, vagy két ízben részesültek az «Eötvös-alap» jótéteményében, ha háromszornál is többször akarják az egyesület kedvezményeit élvezni, a részes-jegynek öt-öt forintként való kiváltásához azonnal hozzá kell fogniok; mert miként eddigé, úgy ezentúl is csak három ízben veheti a rendes tag is az egyesület által nyújtható jótéteményt igénybe, minek folytán a ki az egyesületnek a háromszornál több ízben való jótéteményére jogot akar szerezni, ezt egy újabb részes-jegynek a kiváltása által eszközölheti csupán. Ez a szabály csak a teljesen árván maradt kiskorú utódokra nézve nem kötelező; mert ezeket az egyesület szükség esetén nagykorúságukig is gyámolíthatja minden újabb viszontszolgálat igénybe vétele nélkül. A részes-jegyket kiváltó rendes tagok is csak három ízben számíthatnak az egyesület támogatására. A ki az egyesület jótéteményeit még több ízben is igénybe óhajtja venni, annak a három-három ízben igénybe vett jótétemény élvezése után újból, meg újból egy-egy teljes részes-jegy kell szereznie, akár az egyesület pénztárából, akár valamelyik olyan részes-jegy birtokosától, a ki ajánlati jogával még nem élt, vagyis, a kinek ajánlatára még nem részesített az egyesület senkit sem jótéteményben.

11. Azok a rendes tagok, a kik a 20 forintos tagsági tőkének egyes részleteit a jelenleg érvényben levő alapszabályzat módosított alakjának megerősítéséig már beszolgáltatották, vagy még az idén beszolgáltatják, ha az egyesület jótéteményét eddigé nem élvezték, az örökös tagságdíjul beszolgáltatott összegnek 50 koronáig való kiegészítése által megszerezhetik maguknak a névre szóló részesjegyeket és az ezekkel járó kedvezményeket; ha azonban az örökös tagsági tőke részleteinek a beszolgáltatói az egyesület egyik, vagy másik jótéteményében eddigé már részesültek volna, úgy az örökös tagsági tőkerészletek a részes-jegy kiváltásáról be nem számíthatók, s ezeknek a 20 forintosig való kiegészítése illetőknek csak a jelenleg érvényben levő szabályzat által körülírt kedvezményeket biztosíthatja, mindössze háromszorra.

12. Az eddigé egy-egy forint s a jövőre három-három korona évdíjat pontosan beszolgáltató tagok is három ízben részesülhetnek az egyesület jótéteményeiben; de csak az esetben, ha ezeket az évdíjakat már 15 éven át rendszeresen beszolgáltatották, vagy utólagosan befizetik. Olyan évdíjnek, a kik ezelőtt 6 évvel már tagjaivá lehettek volna az «Eötvös-alapnak», de attól távol maradtak, az új alapszabályok megerősítése után csak a részesjegyek kiváltásával léphetnek az egyesület kötelekébe, de ennek jótéteményeihez való jogosultságukat csak fentebb előírt módon szerezhetik meg. Hasonló eljárás vár azokra is, a kik egy forintos évdíjjaikat a legutóbbi két évre be nem szolgáltattván, az «Eötvös-alap» jótéteményeire való jogosultságukat a jelenleg érvényben levő szabályzatok 11. §-a értelmében elvesztették. Az özvegyek és árvák számára a jelenlegi alapszabályok 13. §-ban biztosított jogok és kedvezmények ezentúl is fenntartottnak.

13. Az egyesület rendkívüli tagjai csak a «Tanítók házainak» alapja által nyújtható jótéteményekre tarthatnak igényt és pedig csak abban a mértékben, a melyre őket az általuk kiváltandó részesjegyek s az általuk a «Tanítók Háza» alapja javára gyűjtendő adományok és megszerzendő alapítványok mennyisége alapján ezt az a bizottság időről-időre megállapítja, a mely az egyesület jótéteményeinek a kiosztására lesz hivatva. Az egyesület rendkívüli tagjai egyébként a rendes tagokkal egyenlő jogokat élveznek.

14. A *pártoló tagok* az egyesület közgyűlésein az egyesület többi tagjaival egyenlő jogokat gyakorolnak s beválaszthatók az egyesület jótéteményei felett rendelkező bizottságba is. Az 50 koronás részesjegyeket kiváltó pártoló tagoknak jogukban áll annak a megállapítása, hogy az 50 korona, melyet a részes-jegyért beszolgáltatnak, az egyesület rendes tagjait támogató alaphoz, avagy pedig az egyesület rendkívüli tagjainak az alaptőkéjéhez csatolandó-e? Ha a pártoló tag ez irányban nem intézkedik, úgy az egyesület pénztára a pártoló tag által beszolgáltatandó összegnek egyik felét a rendes, a másik felét a rendkívüli tagok alapjához fogja csatolni. A pártoló tagok ajánlási joga megszűnik, ha ajánlása folytán három ízben részesült már valaki az egyesület jótéteményében.

15. Az *egyesületnek alapító tagjai* résztvehetnek az egyesület közgyűlésein és az egyesület jótéteményeit kiosztó bizottság gyűlésein s ezeken tanácskozó és szavazati joggal bírnak. Ha azonban az alapító nem egyes egyén, hanem testület, vagy egyesület, úgy ezeket a jogokat felhatalmazott képviselői által gyakorolhatja. Az egy vagy több ezer koronás alapítványt tevő egyesületek és testületek annyiszor két képviselőt küldhetnek a fentebb említett gyűlésekre, a hány ezer koronás alapítvánnyal járultak az egyesület alapjaihoz. A nagyobb alapítványt tevő alapítótagok az egyesület jótéteményeire az erre egyébként is jogosult egyének közül annyit jelölhetnek ki, a hány ezer koronát tesz ki az általuk tett alapítvány. Az ily alapító tagok kijelölését az egyesület jótéteményeit kiosztó országos bizottság mindenkor figyelembe tartozik venni, s az esetben, ha az alapító által ajánlott egyént, a neki adományozott jótéteménytől szabályszerű jogos okok miatt meg kellene fosztania, erről az alapítót haladék nélkül értesítenie kell, hogy az a jótéteménynek adományozása ügyében a kellő intézkedést minél előbb megtehesse.

16. Azok a nagyobb alapítványt tevő alapító tagok, a kik a Tanítók Háza alapja javára hat-ezer koronánál nagyobb alapítványt tesznek, a rendes, vagy a rendkívüli egyesületi tagok gyermekei mellett egy olyan szegénysorsu jeles tanulót is részesíthetnek a «Tanítók háza» alapjához csatolt alapítványoknak az áldásában, a ki nem tartozik az egyesület kötelekéhez.

17. Az alapító tagoknak jogukban áll annak a megállapítása, hogy alapítványaikat az egyesület rendes tagjait támogató alaphoz, avagy pedig az egyesület rendkívüli tagjainak az alaptőkéjéhez csatolja-e az egyesület pénztára. Ha az alapító-tag az irányban nem intézkedik, úgy az egyesület pénztára a beszolgáltatott alapítványt, vagy annak befolyó kamatait a rendes és a rendkívüli tagok javára írja teljesen egyenlő mértékben.

18 Az egyesület tiszteletbeli tagjai részt vehetnek az egyesület közgyűlésein, nemkülönben az egyesület jótéteményei felett rendelkező orsz. bizottság gyűlésein és ezeken tanácskozási és szavazati joggal bírnak.

Ime mélyen tisztelt Kartársak! ezek azok a főbb pontok, a melyeket az «Eötvös-alap orsz. tan. egyesület» alapszabályzatának a módosítása alkalmával szem előtt óhajtunk tartani. E bemutatott pontok közül a legfontosabbak azok, a melyek az egyesület rendkívüli tagjaira vonatkoznak. Eddigelé egyesületünk csakis az ország népoktatásügyének a munkásait fogadta be kötelékébe: a módosítandó alapszabályok lehetővé teszik azt is, hogy hazánk közoktatásügyének összes munkásai csatlakozhassanak egyesületünkhöz és részt vehessenek a kartársi közérzületen nyugvó nagyszabású s az egész nemzetet szolgáló tanítói jótékony intézetnek a megalkotásában és fenntartásában. Erre az igen nagy jelentőséggel bíró módosításra bennünket az 1896-ik évben megtartott «V-ik egyetemes néptanítói gyűlés» és a «II-ik országos és egyetemes tanügyi kongresszus» egybevágó határozatai indítottak és köteleznek. Egyébként, a mint a «Tanítók Háza» eszméjének története is eléggé bizonyítja, az «Eötvös-alap» gondozói már 1889-ben is úgy óhajtották a «Tanítók házát» létrehozni, szervezni, hogy abban hazánk közoktatásügyi összes munkásainak a fiai, és országos egyesületei közös hajlékot találhassanak; mert már akkor is óhajtandónak, sőt szükségesnek vélték, hogy a nemzet közoktatásügyi munkásai között fennálló válaszfalak a nemzeti közérzület és emberbaráti szeretet magasztos erejének segítségével ledöntessenek. Az egyetemes néptanítói gyűlésnek és a kongresszusnak a határozatain kívül az az örvendetes tény is erősen ösztökél bennünket alapszabályainknak a fentemlített módon való módosítására, a mely abban áll, hogy köztudomás szerint nemzetünk közoktatásügyének bölcs kormányzója, dr. Wlassics Gyula Ó Nagyméltósága, tervbe vette már, hogy a «Tanítók házait», ha ezt az ország anyagi körülményei megengedik, már a közeljövőben felfogja államköltségen építtetni, már pedig ha a «Tanítók házai» országos költségen felépülhetnek, mi sem természetesebb, mint az, hogy ezeknek az áldásaiban a nemzet közoktatásügyének összes munkásai is részesülhessenek.

Hogy ezen befolyás ellenére mi az «Eötvös-alap országos tanító-egyesületének» új alapszabályaiban a népoktatásügy munkásai és a többi közoktatásügyi munkások között a különbséget fönn akarjuk bizonyos mértékben tartani, ennek megvan a maga természetes alapja és jogosultsága egyrészt abban, hogy az «Eötvös-alap»-hoz és a «Tanítók háza» eszméjének megvalósítása céljából eddigelé összegyűjtött alaptőkéhez csak a népoktatásügyi munkásoknak lehet joguk; mert ezek az alapok a népoktatásügyi munkások javára adattak és gyűjtettek egybe; ezekhez tehát a közoktatásügy többi munkásainak közük nem lehet. Ez a történelmi követeli meg ezentúl is, hogy azok az összegek, amelyeket a népoktatásügyi munkások az egyesület céljaira befizetnek, avagy a maguk javára összegyűjtenek és megszerезenek — a közoktatásügyi munkások többi tagjai javára befolyó összegektől teljesen elkülönítve kezeltesse. A rendes tagok egyesületi vagyona csak a rendes tagoknak a javát szolgálhatja, a rendkívüli tagok egyesületi vagyona pedig csak a rendkívüli tagok érdekeinek a támogatására fordítható! Ezt követeli az osztó igazság is. — Kérjük ezekért a szeretve tisztelt kartársakat, hogy a célbavett ezen üdvösnek mutató módosításokat tegyék magukévá.

Az «V-ik egyetemes néptanítói gyűlésnek» és a «II-ik országos és egyetemes tanügyi kongresszusnak» azt a határozatát, amely a «Tanítók Házának» eszméjét a «*Tanítók Kaszinójával*» szerves kapcsolatban óhajtja megvalósítani, alapszabályzatunk módosítása alkalmával nem vettük figyelembe, mert ennek a határozatnak a végrehajtását nem tartjuk még ezidőszert keresztülvihetőnek. A «Magyar tanítók kaszinója» még nem alakult ki teljesen; nem tudhatni még, mivé fog kifejlődni. Amit pedig eddigelé a «Magyar tanítók kaszinója» részéről tapasztaltunk, az korántsem jogosíthat fel bennünket arra, hogy a fejlődésben levő új intézményt egy másik alakulóban levő intézménnyel, a «Tanítók Házával» erőszakosan összekössük. A «Magyar tanítók kaszinója»-nak vezetői a múlt év végéig eléggé érthetőleg kimutatták az «Eötvös-alap országos tanító-egyesülettel» és a «Magyarországi tanítók országos bizottsága»-val szemben, hogy a «Magyar tanítók kaszinója»-nak a többsége nem hajlandó e két régebbi egyesülettel és testülettel együtt és egyetértőleg szolgálni a közügyet. A Kaszinó, mint ilyen, még ma sem járult egy fillérrel sem az «Eötvös-alap», sem a «Tanítók Háza» alapjához, sem pedig a «Magyarországi tanítók országos bizottságának» a kiadásaihoz; de megkezdte a gyűjtést a «Magyar tanítók kaszinója házának» a felépítése céljából. — Ezeket pedig itt nem panaszként említjük fel, hanem azért, hogy igazoljuk azt az eljárást, amelylyel az «V-ik egyetemes néptanítói gyűlésnek» és a «II-ik orsz. és egyetemes kongresszusnak» egyik határozatával szemben követnünk kellett.

Mélyen tisztelt Elnökség! Szeretve tisztelt Kartársak! Az eddig itt előadottak után nekünk, a «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága» és az Eötvös-alap orsz. tanító-egyesülete képviselőinek rendes körülmények között bizonyára be lehetne és be kellene úgy is igen terjedelmessé vált felhívásunkat fejeznünk, ámde a 25 éves tapasztalat, a melyet az «Eötvös-alap» ügyeinek szolgálatában eltöltöttünk, még a következőknek a közzétételére is feljogosít, sőt kötelez is bennünket.

Ha a magyarországi néptanítóság nagy többsége ezen felhívásunkra sem lép a tettek terére, és ezentúl is csak egy-két ezer kartársunk támogat bennünket az «Eötvös-alapnak» a fejlesztésében s a «Tanítók háza» eszméjének a megvalósítását célzó törekvéseinkben, úgy minekünk, a népoktatásügyi munkások régi szolgálóinak, nem maradna egyéb teendők, mint az, hogy ezen ügyek vezetésétől visszavonuljunk és átadjuk a vezetést másoknak, a kik talán több sikerrel tudják az «Eötvös-alapnak» és a «*Tanítók Háza*» ügyének az érdekeit szolgálni, mint mi.

Mi nem voltunk képesek a magyarországi tanítóság nagy többségét a lefolyt 25 év alatt közönyös tétlenségéből kiragadni s a tettekre készíteni; nem tudtunk a «Tanítók háza» eszméjének megvalósítására 20 ezer forintnál többet összegyűjteni s az «Eötvös-alap» érdekében kifejtett tevékenységünk eredménye is bizony-bizony aránylag igen csekély. Vezetésünk mellett ez az országosnak nevezett egyesület fennállása óta csak 334 esetben nyújtott segítyt, 505 esetben ösztöndíjt és csak 356 esetben szerezte meg a vidéki tanítók fiai számára itt Budapesten egy-egy tanévre az ingyen déli étkezés jótéteményét és így mindössze csak 1195 tanítói család gondjait enyhítette, pénzértékben kifejezve mindössze is csak 83,300 forintnyi segítséggel. Az egyesület tőkésített vagyona pedig a «Tanítók háza» alapjával együttvéve is csak 91,911 forintba rug.

Mily másként állhatna ügyünk, ha sikerült volna nekünk az ország tanítóóságának nagyobb részét, csak 15 ezer néptanítót is arra késztenünk, hogy a lefolyt 25 esztendő mindegyikében kiki a maga egy-egy forintnyi tagsági díján kívül még egy-két forintnyi gyűjtött összeggel is gyarapítsa az «Eötvös-alapot», pedig az korántsem tartozott volna még a mi ismeretes tanítói szegénységünk daczára sem a lehetetlenségek közé; kitűnik ez egymagából abból a tényből, hogy az eddigi eredményt is csak két-három ezer buzgó kartársunk tevékenysége hozta létre. Bizony-bizony, ha 15 ezer néptanító kitartó, tettekben is nyilvánuló erkölcsi akaraterővel támogatott volna bennünket, ma már fennállhatna a «Tanítók háza» és volna az «Eötvös-alapnak» már olyan hatalmas tőkéje is, a melyből könnyű szerrel adhatna annyi olesó kölcsönt a vidéki tanító egyesületek által felállítandó internátusok céljaira, a mennyi csak megkívántatnék, ha azokat nem egy és ugyanazon évtizedben akarnák a vidéki egyesületek egymással versengve felállítani. Vajha meglehetnék ezt már a közel jövőben.

A mulasztást azonban, a melyet a 25 esztendei közönyös tétlenség által egyesek okoztak, maga a tanítóóság nagy többsége lassanként észre veszi és meg is érezi, de most egyszerre jóvátenni, pótolni nem tudja; a mit 25 év alatt szépen kényelmesen elvégezhetünk volna, azt egy nap alatt elvégeznünk nem lehet, képtelenség!

Bármi legyen is ennek a mi felhívásunknak a következménye, mi a magyar tanítóóság félszázados szolgálói, nyugodt lelkiismerettel várjuk azt; mert mi tőlünk telhetőleg mindent megtettünk arra nézve, hogy a magyar tanítóóságban a kartársi közérzületet és az *önsegély* eszméje iránt való fogékonytságot fölébresszük és fejlesszük. Mindazonáltal, most, a midőn talán utóljára szólítjuk a tett terére a magyar népoktatásügy munkásait, kötelességünknek tartjuk azt is, hogy a vidéki városokban felállítandó internátusok eszméjének apostolait és a vidéki kartársakat figyelmeztessük arra a veszedelemre, a mely a sokat akarással ép úgy együtt jár, mint a semmit sem akarással. Mi, a tanítóóság régi szolgálói, a vidéki városokban felállítandó internátusoknak korántsem vagyunk ellenségei és nem is lehetünk azok sohasem. Kívánatosnak, sőt szükségesnek is tartjuk mi a «Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának» és az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesületének» tagjaival együtt az ilyenek felállítását is; de nem helyeselhetjük, hogy akkor, a midőn még a «Tanítók házat» Budapesten sem építhettük fel, a hol erre oly égető szükség van, egyszerre négy-öt más városban is hozzáfogjunk az internátusok fölépítéséhez. Ne higye pedig senki, hogy mi ezeket csak azért mondjuk, mert a «Tanítók házában» a felépítése reánk bízott és mert ennek a felállítása a mi szívünkhöz személyes hűségünkön fogva is közelebb áll. Vegyék figyelembe még a tanítók fiainak vidéki internátusait előtérbe állító buzgó apostolok is, hogy a hűség gyanúja ebben az ügyben csak azokat illetheti, a kik eddigelé sem az «Eötvös-alaphoz», sem a «Tanítók Háza» alapjához nem járultak s ezekkel nem törődtek. Mi nem tartozunk ezek közé. Avagy mi volt az Eötvös-alap eddigelé, nem a vidéki kartársak fiainak és leányainak az internátusát pótló intézmény-e? Avagy jutott-e csak abból a 83,300 forintból 5000 forintnál több másnak, mint a vidéki kartársaknak? És a vidéki kartársak között kiosztott 78,000 forint fele nem a vidéki kartársak gyermekei között osztatott-e ki ösztöndíj alakjában?

Mi úgy érezzük és úgy tudjuk, hogy nincsen, a ki jobban ismerhetné az ország tanítóóságának a bajait és égető sebeit, mint mi, a kik ezeknek a tanulmányozásával foglalkoztunk 25 esztendő óta.

Mindazonáltal ne úgy legyen a dolog megoldva, a hogyan azt mi jónak véljük, hanem úgy, a mint azt maga a tanítóóság nagy többsége óhajtja. Ugyanezért, a midőn mi a Tekintetes Elnökséget és a Szeretve tisztelt Kartársakat fentebb előadott hét pontba foglalt kérésünk teljesítésére ismételve is felhívjuk, mély tisztelettel maradtunk

a «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága» és az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesülete» nevében
a mélyen tisztelt Elnök Urnak

Budapesten, 1899. április 29-én

alázatos szolgálói:

Lakits Vendel, elnök.

Péterfy Sándor, elnök.

I. Az egyesületek és testületek által a Miniszter Úr Ö Kegyelmességéhez intézendő folyamodvány lényege:

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk!

Az «Eötvös-alap országos tanítói egyesület», alapszabályainak megfelelőleg, már húzamosabb idő óta foglalkozik a Tanítók Háza megvalósításának kérdésével, melyre nézve a millenniumi ünnepségek alatt tartott II. egyet. tanügyi kongresszustól is mandátumot nyert, a kongresszus elnöke ama kinyilatkoztatásának kapcsán, hogy a kongresszus örömmel fogadja a nagyfontosságú javaslatot s óhajtja, hogy a nemes eszme megvalósítására hivatott tényezők mennél előbb valósítsák meg azt!

Kegyelmes Urunk! A II. egyet. tanügyi kongresszus elnöke méltán mondotta a Tanítók Háza eszméjét «nemes» eszmének, mert a törekvés, hogy a magyar tanítóknak a felsőbb iskolákban, nevezetesen a tud. és a műegyetemen tanuló ifjai e házban részint ingyen, részint mérsékelt díjért otthont találjanak, nemcsak emberbaráti, de kulturális szempontból is az országos érdek és általános politikai szempontból is érdemes a megvalósításra.

Az Eötvös-alap orsz. bizottság a kérdés alapos tanulmányozásán kívül eddig már több lépést tett a Tanítók Háza megvalósítása felé. A székesfőváros tanácsát már három ízben megkereste telekadományozás céljából és annyiban sikerrel, a mennyiben a főváros tanácsa a X. ker. Tisztviselőtelepen egy általunk, sajnos, igénybe nem vehető, fel nem használható 829.77 □-ölnyi telket is jelölt ki az említett országos célra. Folyamodott továbbá az «Eötvös-alap orsz. bizottsága» a vármegyei törvényhatóságokhoz is, hogy ez országos tanítói jótékony egyesületet 1800—1800 frttal támogatni sziveskedjenek, mely összegből a Tanítók Házában a «vármegyei tanulók hajléka» volna

fenntartható. Két ízben fordult az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesülete» Nagyméltóságú Urunkhoz is, kérve 500,000 frtnyi kamat nélküli kölcsönt, majd a Tanítók Háza céljaira a «Vakok Orsz. Intézete» helyiségét, illetőleg épületét.

Mindezek daczára a „Tanítók Háza” eszméjének a megvalósulása ez idő szerint is a kezdet kezdetén áll; mert a magyarországi tanítóság nagyobb része az eszmét, a melyet egyetemes gyűléseinken és a II. orsz. és egyetemes tanügyi kongresszuson oly nagy lelkesedéssel fogadott, eddigelé nem támogathatta egyértelműleg azzal a kitartó és áldozatra is kész erkölcsi erővel, a melyet az előtt megérdemelt volna; innen van, hogy az „Eötvös-alap” gondozói, eltekintve a *húszezer forintnyi „Erzsébet királyné”* nevét viselő alaptól, a melyet a fentnevezett egyesület a f. é. augusztusban szándékozik a «Tanítók Háza» alapjához csatolni és a mintegy *tíz vármegye* által ugyancsak erre a célra már régebben felajánlott 1800—1800 forintnyi alapítványoktól, a melyeket a nemesen érző vármegyék csak akkor folyósítanak, ha az épület elkészül, a mai napig csak *20.000 forintot tudott* a «Tanítók Háza» céljaira összegyűjteni. A magyarországi néptanítók védelmére azonban ki lehet és ki kell jelentenünk, hogy véleményünk szerint az ország tanítóságának nagy többsége eddigelé azért nem támogatta nagyobb erővel az «Eötvös-alap» gondozóit a «Tanítók Háza» eszméjének a megvalósításában, mert még eddigelé nem győződhetett meg a felől, hogy Nagyméltóságú Urunk is hathatós pártfogásában fogja a tanítóság ama törekvését részesíteni, a mely a tanítók jelesen tanuló fiainak internátusokban való elhelyezését czélozza, és mert a magyar tanítóság nagy többségének az anyagi körülményei még ma is olyanok, hogy korántsem áldozhatja fel csak nagy nélkülözések mellett megtakarítható fillereit még a «Tanítók Háza» magasztos eszméjének a megvalósítására sem, ha csak nem remélheti, hogy áldozatával oly jótékony intézménynek a létesítéséhez járulhat, a melynek jótéteményeiben még a mai tanítói nemzedék is és pedig már a közeljövőben részesülhet. A mióta azonban köztudomású dologgá vált, hogy Nagyméltóságú Kegyelmes Urunk még az egyes vidéki városokban felállítandó *tanuló-internátusok* felállításában fáradozó egyesületeket és testületeket is hathatós pártfogásába kész venni, a magyar tanítóság nagy többsége bizonyára kilép a *Budapesten* és a *Kolozsvárott* fölépítendő «Tanítók Háza» érdekében a cselekvés terére és meghozza a maga áldozatát a ma már égetően szükségesnek mutakozó, legszebb nemzeti és az ország összes-tanítóira nézve oly nagy reménykedéssel várt jótékony közmívelődési intézménynek a megvalósítása céljából.

Nagyméltóságú, Kegyelmes Urunknak a tanítók gyermekei számára felállítandó internátusokkal szemben kijelentett kegyes jóindulata indította az általunk, hódolatteljes tisztelettel alulírottak által, képviselt tanítóegyesületet is arra, hogy a f. évi ... hónap ...-én megtartott közgyűlésen hozott határozatában kimondotta, hogy az első sorban Budapesten, későbbben pedig Kolozsvárott föllállítandó «Tanítók házának» az alapítói közé sorakozzék és a már meglevő «Tanítók háza» alapjához egyelőre erejéhez képest, forinttal járul, s a létrehozandó jótékony intézménynek fenntartásához hozzájárulni kész.

A midőn erről Nagyméltóságú Urunk előtt mély tisztelettel jelentést teszünk, egyesületünk nevében alázatosan esedezünk, méltóztassék az «Eötvös-alap országos tanító-egyesülete» által Kegyelmes Urunk elé a «Tanítók házának» megvalósítása érdekében eddigelé felterjesztett, legalázatosabb folyamodványokat kegyelmesen elintézni és a magyar nemzet legszerényebb munkáit a «Tanítók háza»-nak áldást osztó intézményével megörvendeztetni.

Nagyméltóságú Urunk! Teljesen feleslegesnek tartjuk Kegyelmes Urunk, nemzetünk közoktatásügyének bölcs és fenkölt lelkü kormányzója előtt annak a fejtegetését, hogy a magyar tanítóság fontos és terhes munkát teljesít; fontosat nemcsak a kultúra, hanem a nemzetföntartás, az államszeme megszilárdításának, a magyarság megerősödésének szempontjából is, hogy a magyar tanítóság küldetészerű működésének politikai fajsulya is van. Teljesíti pedig a magyar tanítóság ezt a fontos, mondhatnók: önzetlen működését, miként Nagyméltóságú Urunk is már több ízben kegyelmesen elismeré és kinyilatkoztatá, oly nagy idealizmussal s erős faj- és hazaszeretettel a szívében és oly csekély ellenszolgálat fejében, hogy anyagi tekintetben a tisztviselői kar legmostoháiban dotált kezelő osztályával sem állítható egy sorba. Hálával ismerjük el mi azt, hogy egyes újabb törvényeink s nevezetesen az 1893. évi 26. törvényczikk jelentékenyen javított a magyar tanítóság egy részének az állapotán; de az tény, hogy a javulás még nem általános s hogy a magyar tanítóság jelentékeny része még mindig súlyos anyagi gondokkal küzd.

Ily körülmények közt habozás nélkül és biztos reménnyel eltelve fordulunk Kegyelmes Urunkhoz, kérve támogatását egy oly intézmény létesítéséhez, mely a súlyos anyagi helyzetben levő tanítókat sok nélkülözéssel járó működésükben legalább azzal a tudattal kecségethetné, hogy lehetőségben és szorgalomban kiváló gyermekeiket magasabb pályákra is kiképezhetik, a mit csekély dotációjuknál fogva jelenleg csak a legtrikább esetben tehetnek meg s kiképezthetik a nélkül, hogy ez ifjak a főváros ezer veszélyeinek ki volnának téve, vagy hogy tanítva és tanulva is egyszerre belefáradnának a munkába és az élet küzdelmeibe, még mielőtt az igazi munka és az élet komoly küzdelmei rájuk nézve kezdetüket vették volna. Ily értelemben véve sily szempontból fogva föl, a Tanítók Háza valóban nemzeti ajándék volna a magyar tanítóságnak, mely a midőn a gyermekei jövendő boldogulásának előmozdítására, sőt lehetővé tételére létesített egyetemes gyűléseinken kifejezést nyert közóhajtásnak megfelelőleg a legfelsőbb engedély elnyerése után dicsőségesen uralkodó királyunk nevére Magyar Tanítók Ferencz József-Házának keresztelendő nagyszabású intézményre tekintene, nemcsak egy jobb jövő zálogát látna abban, hanem intő jelét is annak, hogy a királya iránt való hűség, a hazája iránt való szeretet és a jövő nemzedék vallás-erkölcsös nevelésére irányzott kitartó, lankadatlan munka rá nézve: *suprema lex*.

Nagyméltóságú Urunk! Hallgassa meg alázatos kérésünket és nyujtsa ki segítő jobbját a békében is hódító munkát végző békés nemzeti hadsereg közvitézei felé, akiknek életelvük és céljuk Isten, király is a haza iránt magukra vállalt szent kötelelességeiknek hűséges teljesítése. Hódolatteljes tisztelettel maradunk Nagyméltóságú Miniszter Urunknak

Budapest, 1899. hó ...-én.

Alázatos szolgálói:

II. Az „Eötvös-alap gondozóinak az egyes vármegyékhez intézett kérései.

Tekintetes Közgyűlés! Kegyes Pártfogó Uraink! Mély tisztelettel alulírottak, mint az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesületének» képviselői, azon alázatos kérelemmel járunk a vármegye Tekintetes Közgyűlése elé, méltóztassék országos tanítói jótékony egyesületünket a Budapesten felállítandó «Tanítók házának» létrehozásában támogatni, és szavazzon meg egyesületünk javára oly összeget — 1800 forintot, — a melyből felépíthető a tervezett épületnek az «Eötvös-intézet» nevet viselő részében a «vármegyei főiskolai tanulók hajléka», a melyben csekély díjért, esetleg teljesen ingyen lakást nyerhet majdan évről-évre két olyan vármegyei tanítónak a fia, ki egyesületünk kötelékébe lép és pénztárunkba az egy frtnyi tagsági díjat rendszeren beszolgáltatja, és egy olyan más, jelesen tanuló és jó erkölcsű ifju, a kit ezen jótétemény élvezésére a nevezett hajlék fölépítését eszközölő Tekintetes vármegyének illetékes hatósága időről-időre ki fog jelelni.

Alázatos kérésünket a következőkkel vagyunk bátrak támogatni:

a) Egyesületünk, a mely 17 év óta 35.875 frtot nyújtott részint ösztöndíjak, részint pedig segélyösszegek alakjában a hozzá folyamodóknak, s ily módon 199 róm. kath., 102 ev. ref., 82 ág. ev., 69 izr., 10 gör. kath. és 8 unitárius vallású, összesen tehát 470 magyarországi tanítócsalád gondjait enyhítette, az 1891. évi szeptember hó 3-án 38.355 sz. a. kelt miniszteri rendelettel meg erősített ./. alatt idecsatolt alapszabályzatában czélul tűzte ki azt, hogy a budapesti fő- és szakiskolákban tanuló tanító-gyermekek hathatósabb támogathatása czéljából létrehozza a «Tanítók házát», a melynek vázlatos tervrajzát a ./. alatt csatolt nyomtatványban van szerencsénk bemutatni.

E háznak, tervezetünk szerint, kettős czélt kell szolgálnia, nevezetesen: magában kell foglalnia 1-ször a magyarországi tanítók orsz. jellegű egyesületeinek és a fő- és székvárosi tantestületek és egyesületeknek otthonát; továbbá 2-ször az «Eötvös-intézetet», a melyben minden nagyobb város, minden egyes vármegye s így

tanítóinak a felsőbb iskolákban tanuló fiaik kívül egy-két más, szegénysorsú, főiskolai tanuló is kellemes lakást nyerjen és atyailag vezetett felügyeletben részesüljön.

b) Az «Eötvös-alap» orsz. tanítóegyesülete azonban ez idő szerint még korántsem rendelkezik annyi anyagi erővel, mint a mennyi a «Tanítók házának» felállításához megkívántatik. Igaz ugyan, hogy befektethetjük egyesületünk tőkésített vagyonának — a mely jelenleg 50.644 frtot tesz ki — egy igen tekintélyes részét, mintegy 20.000 forintot az «Eötvös-intézet» épületébe, és felépíthetjük néhai Királyi Pál, halhatatlan emlékezetű polgártársunk 8 ezer frtnyi hagyatékából az «Eötvös-intézetnek» egy hat tanulóra számított lakosztályát, és bizvást számíthatunk arra is, hogy Magyarország néptanítói is meghozzák filléreiket a kartársi szeretet oltárára; ámde ezért a «Tanítók házának» felépítését mégis csak az esetben fogja eszközölhetni, ha Magyarország Tekintetes Törvényhatóságai, a magyar társadalom minden nevezetesebb tényezője, a magyar állam kormányfőiről egyetértve kinyújtják egyesületünk felé segítő jobbjukat, és nem tagadják meg tőlünk a támogató pártfogást, a midőn abban fáradozunk, hogy a haza legszerényebb munkásai, a néptanítók javára nemzetünk ezredéves fennállásának örömnépe alkalmával Isten dicsőségére felavathassuk a «Magyarországi Tanítók házát».

Tekintetes Közgyűlés! Kegyes Pártfogó Uraink!

Hallgassák meg alázatos kérésünket! Járuljanak őseiktől öröklött áldozatkészséggel ezúttal is nemzeti jótékony intézeteink számának gyarapításához, hogy áldva emlékezhessék meg nemzetünk nagy ünnepén a vármegye nagylelkű közönségéről, a midőn azt az épületet felszentelhetjük, a melyhez hasonló már majdnem minden egyes művelt nemzet fővárosában, s a többek között a horvát testvérek fővárosában, Zágrábban is szolgálja már a nemzetek és az államok legszentebb érdekeit.

A magyarországi Tanítók Házának felépítéséhez Budapest fő- és székváros hatósága megadja a megkívántató alkalmas telket és megengedte, hogy területén a ház felépítéséhez szükséges tőkének a beszerzése czéljából általános gyűjtést is eszközöljünk.

Hazánk többi községétől is bizalommal reméljük és várjuk, hogy a néptanítóság hűséges szolgálatainak elismeréseül hozzá fognak járulni a «Tanítók Házában» felállítandó «Eötvös-intézetnek» a megalkotásához oly módon, hogy a kisebb községek tíz éven át évenként egy-két forintot, a nagyobbak pedig tíz éven át 10—20 frtot meg fognak szavazni a nemzeti műveltség előmozdítására hivatott intézet javára.

Ámde ezen reménységünk teljesülésében csak az esetben bízhatunk, ha a Tekintetes Közgyűlés, a mi kegyes pártfogó Uraink, ügyünket hathatós támogatásban részesítik és a vármegye tekintetes közönségét alázatos kérésünk teljesítésére nemes példaadással is felhívják.

Ezek után alázatos kérésünk meghallgatását rendíthetetlen bizalommal remélvén, maradtunk mély tisztelettel a *Tekintetes Közgyűlésnek, Kegyes Pártfogó Urainknak*, az «Eötvös-alap országos tanító-egyesülete» nevében Budapesten, 1893. április hó 25-én alázatos szolgálói: *Péterfy Sándor*, elnök. *Lakits Vendel*, titkár.

A „Tanítók Háza“ eszméjének története.

Ezelőtt mintegy húsz esztendővel igen előkelő körből nagy mozgalom indult meg itt Budapesten a szegényebb sorsú egyetemi és a felsőfokú szakiskolai jeles tanulók érdekében. Legjelesebb embereink fáradoztak éveken át, hogy létrehozzák a szegénysorsú *tanulók otthonát* és a *budapesti „Mensa Akademiát“*. E mozgalmat senki sem üdvözölhette őszintébb szívvel, mint az *„Eötvös-alap gyűjtő és kezelő orsz. bizottságának“ tagjai*, a kiknek kötelességükben állott, hogy a *vidéki néptanítók* jelesen tanuló fiairól itt Budapesten tölük és az alaptól telhetőleg gondoskodjanak. Ámde a megindult nagy mozgalomnak nem mutatkozott hosszú éveken át semmiféle fogantatja, eredménye.

A legelőkelőbb magyar társadalmi körből származó eme mozgalom sikertelensége, késlekedő fogantatja ébresztette azután fel bennünk, az «Eötvös-alap» gondozóiban, azt a gondolatot, hogy hajlékot építsünk a vidéki tanítók ama fia számára, a kik itt Budapesten kénytelenek tanulmányukat nagy nélkülözések közepette folytatni. Az eszme megvalósításának lehetőségéről pedig meggyőződött bennünket az az örömdetes tény, hogy az 1885-ben megalakult *„Mária Dorothea-*

egyesület" már az 1889-ik esztendőben felavathatta volt a „*Tanítónők otthonát*“. Ugyanezért, még minekelőtte a „*Tanítónők otthona*“ egészen fölépült volna, 1889 nyarán már bejártuk a saját költségünkön néhányan a külföld egy-két nagyobb városát, hogy minél közvetlenebb tapasztalatokat szerezhessünk a felől, hogy mi történik odakünn a szegényebb sorsú tanuló ifjuság érdekében. E tanulmányútról az «Eötvös-alap» egyik gondozója, egyesületünk elnöke, az 1890-ik évi február 2-án megtartott ünnepies közgyűlésünk alkalmával a következőkben számolt be:

«Ausztriában és Németországban azt tapasztaltam, hogy mindenütt több gondot fordítanak a szegényebb sorsú egyetemi és felsőfokú szakiskolai tanulók anyagi támogatására, mint itt Budapesten».

«Láttam Németországban egyetemeket, a melyek mellett a régi hírneves magyar protestáns családok hajdan nagy alapítványokat tettek szegényesorsú magyar protestáns egyetemi tanulók támogatására s azt vettem észre, hogy ezeknek az alapítványok jótéteményeinek csak igen csekély mértékben veszi hasznát a magyar protestáns ifjuság; leginkább kihasználják még a régi alapítványokat az erdélyi szász ifjak, a kik magukat „*Ungárok*“-nak vallják s a magyar származású jótéteményt igen helyesen felhasználják; de nem szólnak mindig valami nagy kegyelettel a magyar nemzetről, a melynek tagjai a régi rossz időkben, vallásuk megvédelmezése céljából a külföldi iskolákat ellátták szép alapítványokkal. Az elmúlt gyászos korszakok ezen emlékei ezért is csak annyiban érintettek fájdalmasan, a mennyiben a mai szabadelvű, jobb és szebb korban hiába kerestem emlékezetemben azoknak a lelkes hazafiaknak a névsorát, a kik az ősökhöz méltólag ma a magyar egyetemek ifjuságát támogatnák hasonló áldozatkészséggel».

«Bécsi tapasztalataim azonban már igazán elszomorítólag hatottak reám; ott ugyanis két igen szépen virágzó olyan intézetet találtam, a melyek a szegényesebb főiskolai tanulókat támogatják. Az egyik a „*Rudolphinum*“, a mely a műgyetemi hallgatóknak ad olcsón, vagy ingyen szállást és étellemezést, a másik a „*Studentenheim*“, a mely kivétel nélkül minden magasabb foku iskola, de kiváltképen a tudományos egyetem szegénysorsú tanulóit gondozza. Ennek a két intézetnek a létezése egymagában véve nem hathat még senkire nézve sem elszomorítólag; mert ezeknek a virágzása fölött még a leghidegebb lelkű ember is csak örvendezhetne. Ámde aztán azoknak az ezen intézeteket gyámolító emberbarátoknak a névjegyzeke, valamint az ezen intézetek jótéteményeit élvező ifjaknak a névsora már méltán gondolkozóba ejthetné még a leghiggadtabb magyar embert is; mert ugy az ezen intézetek jótéteményeit élvező ifjuság, de még inkább az ezen intézeteket támogató emberbarátok között van ám honfitársunk feles számban is. Bántólag és elszomorítólag hathatna azonban minden magyarra az ezen intézetek jótéteményeit élvező magyarországi ifjuságnak ez a nyilatkozata: «Szivesebben tanulnánk bizony mi is Budapesten; de szegények vagyunk, oda nem mehetünk; mert ott nem támogatnának bennünket ilyen jótékony intézetek. Budapesten nem törődik senki a szegénysorsú egyetemi ifjussággal! Nincsen ottan se «*Rudolphinum*», se «*Studentenheim!*» Az egyetemi ifjuság segélyegyesületei meg még azokat a testvéreket sem képesek kellőleg segélyezni, a kik németül beszélni nem tudván, ide sem menekülhetnek!»

«Ugyan van-e magyar, kinek fájdalmasan meg ne dobbannék a szive a Bécsbe menekülő szegénysorsú magyar egyetemi tanulók keserű szemrehányásnak is beváló fájdalmas panaszára?»

«Dicsőségére válik-e a magyar nemzetnek, hogy évtized óta vajudunk a «*Mensa Akadémika*» megteremtésén? Nem sajnós-e, hogy annyi jeles tehetségű magyar ifju csak azért, mert szegény, Bécsbe kénytelen menekülni, hogy választott életpályájára elkészülhessen? Nem veszedelem-e az államra nézve, ha az egyetemekre előkészült, de németül beszélni meg nem tanult magyar ifju, mert még Bécsbe sem menekülhet, gyakran az inséggel való küzködésben kimerülve, el kénytelen pusztulni, avagy más, olyan pályára kénytelen lépni, a mely iránt hivatottságot sem érez lelkében és így azoknak a világgal meghasonlott egyéneknek a számát szaporítja, a kik átkozzák végzetüket, a mely nekik tehetséget adott és ezzel hivatást is tüzött ki, de megtagadta tőlük a kedvező anyagi erőt és a támogatást arra nézve, hogy a szívük szerint választott életpályára elkészülhessenek? Avagy van-e és lehet-e az olyan, egyetemre előkészült, de választott életpályájából kiszorított egyének bármilyen más téren igazi munkakedve?»

Ezek előadása után egyesületünk elnöke kihirdetvén az «Eötvös-alap» jótéteményeire vonatkozó pályázatot, sajnálkozását fejezte ki a fölött, hogy mily csekély összeggel rendelkezik a *tanítók orsz. alapja*, ama nagy czélokhoz képest, a melyeket meg kellene közelítenünk. Néhány szóval vázolta, hogy mily nagy szükség volna egy, az „*Eötvös-alap*“ czéljait szolgáló intézetre. Kifejtette, hogy miként hozhatná a főváros és az ország néptanítói kara az ország középiskolai tanáraival egyesülve a tanítóegyesületeknek azt az épületét létre, a melyben a vidéki néptanítóknak és tanároknak Budapesten tanuló jeles fiai menedékhelyet, a fővárosban székelő tanító- és tanáregyesületek pedig hivatalos helyiségeket és gyűléstermeket találhatnának. Bejelentette ez alkalommal egyesületünk elnöke, hogy az „*Egyetértés*“ szerkesztősége utján egy magát megnevezni nem akaró tanügybarát hozzá 100 frtot küldött és az «Eötvös-alap országos gyűjtő- és kezelő bizottságot» arra hívta fel, hogy gondoskodjék a «Mária Dorothea-egyesület» példáját követve az elaggott és elnyomorodott kartársak menedékhelyének a felállításáról. Az ünnepies közgyűlés ezután elnök előterjesztését elfogadva elhatározta, hogy az elaggott és elnyomorodott kartársak *otthonának, menedékhelyének* a felállítását egyelőre nem tartja sem sürgősnek, sem keresztülvihetőnek; mert az «Eötvös-alapra» nézve ez idő szerint a legsürgösebb az a kötelesség, a mely reá a magasabb foku iskolákat látogató tanulóknak ösztöndíjakkal való támogatása mellett a nyugdíjintézetből kizárt, elaggott tanítók és tanító-özvegyek segélyezésében várakozik, mindazonáltal a 100 forinttal együtt hozzá utalt eszmét el nem utasítja, sőt ennek az eszmének a megvalósítását az átalakítandó alapszabályokban az «Eötvös-alap» czéljai közé felveendi azzal az eszmével együtt, a mely a tanítók ama házának a fölépítését czélozza, a melyben a vidéki tanítók és tanárok Budapesten tanuló gyermekei és Budapesten székelő tanító- és tanáregyesületek hajlékot lelhetnének, s a mely háznak a fölépítését a közgyűlés a maga részéről égetően szükséges feladatai közé sorolta.

Kötelességünk, hogy közöljük kartársainkkal, hogy az a tanügybarát, a ki az „*Egyetértés*“ utján az elaggott, vagy elnyomorodott tanítók otthonának eszméjével együtt 100 forintot bizott az «Eötvös-alap gyűjtő és kezelő orsz. bizottságra», később *Edelényi Balázs* névvel élve, egyesületünk elnökét arra kérte volt, hogy a felajánlott 100 frtnyi összeget annak a szerencsétlen *Csernyei Gyulának* a nevére és javára irandó alapítványul kezeltesse, a ki régebben, mint tanító működött

Aradon, de elnyomorodván, a tanítói pályát elhagyta ugyan, de azért az «Eötvös-alapnak» tagja maradt s abból több ízben segélyben is részesült. Az «Eötvös-alap» gondozói ez alapon a kezdetben *Edelényi Balázs* néven elkönyvelt 100 forintos alapítványt Csernyei Gyula nevére átiratták és a «Tanítók Háza» alapjához esatoltatták, annyival is inkább, mivel a bizottság elnökségének kezdetől fogva biztos tudomása volt a felől, hogy az «Egyetértés» névtelenje nem más, mint maga Csernyei, a ki a személyének nyújtott könyöradományok egy részét az «Eötvös-alap» céljaira felajánlotta és így feláldozta; a miért is igen természetesen az «Eötvös-alapra» annak idején az a kötelesség várakozik, hogy az ezelőtt néhány évvel elhalálozott Csernyei Gyula tagtársunknak hátramaradt árva gyermekét tőle telhetőleg támogassa. Az 1890-ik évi február 2-ikán hozott határozat értelmében az «Eötvös-alap gyűjtő és kezelő orsz. bizottság» alapszabályzatait átalakítván, az 1890-ik évi augusztus havában megtartott egyesületi közgyűlésen azokat bemutatta. Az ekkor magalakult «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» azután az általa elfogadott eszmékről a IV-ik egyetemes gyűlésen is jelentést tett. Tollal le nem írható lelkesedéssel fogadta ekkor a közel 2000-nyi tanítót számláló egyetemes néptanítói gyűlés a «Tanítók háza» eszméjét, minek következtében az «Eötvös-alap» gondozói már arról álmodozhattak volt, hogy a magyar nemzet ezredéves ünnepén már fel is avathatják a «Tanítók Házát» Budapesten, és ebben a reménykedésben még meg is erősített bennünket az a sok szép biztató szó, ígéret, a melyt bennünket mindenütt fogadtak, a hol a «Tanítók háza» eszméjének a megvalósítása érdekében bekopogtattunk és alázatosan könyörögtünk.

Az «Eötvös alap országos tanító-egyesülete», hogy a társadalom, a városok, a vármegyék s a főváros közönségének áldozatkész támogatására minél biztosabban számíthasson, a mint a «Tanítók Háza»-nak eszméjét is felölelő alapszabályaink megerősítést nyertek, első sorban a válás- és közoktatásügyi magyar királyi Miniszter Úr előtt fejtette ki a «Tanítók Háza» eszméjének vázlatos tervrajzát, a ki is méltányolván és helyeslően a magyar tanítószág által kitűzött célt, a «Tanítók Háza» érdekében benyújtott folyamodványunkra vonatkozólag az 1893-ik évi április hó 18-án 15,50. sz. a. kelt rendeletét adta ki, a mely így szól: *«Folyó évi márczius 29-én kelt beadványára vonatkozólag értesítem az Elnökséget, hogy a «Tanítók Házának» létesítésére irányuló humánus törekvéseit s ez ügyben a törvényhatóságokhoz intézni szándékolt folyamodványát nemcsak a kir. tanfelügyelőknek, hanem Budapest fő- és székvárosa főpolgármesterének s az összes főispánoknak figyelmébe ajánlottam. Budapest, 1893. évi április hó 15-én. Gróf Csáky.»*

A Minister Úr Ö Nagyméltóságának ezen kegyelmes rendelete már Budapest főváros tekintetes tanácsa előtt találta a «Tanítók Háza» telkének kieszközlése ügyében benyújtott kérvényünket. A kegyelmes rendelet leérkezése után pedig csakhamar szétküldte egyesületünk az ország összes alispánjaihoz, kir. tanfelügyelőihez és főispánjaihoz és a vármegyék közönségéhez a «Tanítók Háza» érdekében elkészített kérő leveleket.

A miként a főváros tekintetes Tanácsához, úgy a vármegyék tekintetes Közönségéhez intézett alázatos kérőleveleinkben is a «Tanítók Háza» felállítására érdekében meghozandó áldozatokért egyesületünk a következő vizontszolgálatokat ígérte meg:

1. Ha Budapest főváros a «Tanítók Háza» számára alkalmas telket ajánl fel, úgy egyesületünk a «Tanítók Háza»-ban a törvényen alapuló «Budapesti Tanítótestület» számára olyan helyiségeket enged ingyen át, a melyekben a nevezett tantestület otthonát fellelje; ezenkívül megígérte a fővárosnak, hogy a «Tanítók Háza»-ban 4, magasabb tanintézeteket látogató budapesti árván maradt szegény ifjú számára ingyen lakást és ellátást biztosít.

2. Az egyes vármegyék közönségének, a melyek 1800 frtnyi alapítványt tesznek a «Tanítók Háza» javára, egyesületünk megígérte, hogy a felépülendő ház egyik szobáját az alapítványt tevő vármegye nevére el és abban egy-egy, az illető vármegye által kijelölendő ifjút lát el ingyen lakással.

A magyar társadalom tagjaihoz is intéztünk több ízben felhívást, hogy járuljanak az eszme megvalósításához, s a magyar társadalom ezúttal is, mint eddigelé is, mindenkor meghallgatta a magyar tanítószág esdő szózatát és meghozta áldozatát a nemzeti közmívelődésügy szent oltárára. A vármegyék egy része hasonlólag nagy érdeklődéssel foglalkozott a «Tanítók Háza» érdekében hozzájuk intézett kérőleveleinkkel, és több nemes vármegye elvileg ki is mondotta, hogy a mint az eszme a megvalósulás stádiumához közelít, a megyéről elnevezendő szoba felállításához hozzá fog járulni.

Nagy volt a lelkesedés és az öröm közöttünk, a midőn arról értesültünk, hogy a székesfőváros törvényhatóságának még a pénzügyi bizottsága is a város egyik legszebb helyén, a keleti pályaudvar közelében, az Alföldi-utcza és a Köztemető-út sarkán létező 800 □ölnyi fővárosi telket jelölte ki és szavazta meg a közgyűlés elé terjesztendő határozati javaslatában a «Tanítók Háza» számára.

A székesfőváros törvényhatóságának tanügyi és pénzügyi bizottsága a lehető legjobb akaratot tanúsította volt kezdetől fogva a «Tanítók Háza» eszméjével és az ország tanítószágával szemben, ámde jóakarata megtört a köztörvényhatóság ama tagjaival szemben, akik a tanítószágot nem tartották arra érdemesnek, hogy nekik a „*Tanítók Háza*” céljaira egészen alkalmas, szép, de igen értékes telket adományozzanak, mint a minőt a «Tanítók Háza» javára a székesfőváros pénzügyi bizottsága kijelölt volt. Így történt, hogy a pénzügyi bizottság első határozati javaslatát a Tanács elvetvén, a székesfőváros képviselői közgyűlése elé olyan javaslat került ez ügyben, a mely végzetes hatással volt az eszme megvalósulására nézve. A székesfőváros ezzel a következő határozattal intézte el kérvényünket:

«A fő- és székváros törvényhatósága f. é. június hó 30-án tartott rendes közgyűlésén a Magyarországi Tanítók Háza létesítése céljára a X. ker. Tisztviselő-telepen, az Elnök- és Tanács-utcza sarkán fekvő telket 820·78 □ölnyi kiterjedésben a következő feltételek mellett engedélyezte, és pedig:

1. «Tartozik az «Eötvös-alap országos tanítói egyesület» a létesítendő «Tanítók Házában», a székesfőváros árvaházaiból kikerült és magasabb tanintézeteket látogató — az előirt feltételeknek egyébként is megfelelő — három ifjú részére ingyenes helyeket fenntartani s őket ott minden díjfizetés nélkül teljes ellátásban részesíteni mindaddig, míg az illetők tanulmányaikat be nem fejezték.

Amennyiben a székes fővárosi árvaházak ily ifjakat a kellő számban nem szolgáltatnának, ez esetben a fentartott 3 alapítványi hely bármelyikére fővárosi tisztviselők és szolgák — magasabb tanintézeteket látogató — árva gyermekei is kinevezhetők, az illető ifjak kinevezésének joga minden esetben a székes-főváros tanácsát illetvén».

2. «Köteles a nevezett egyesület a hivatalos jellegű, a népoktatási törvényen alapuló «Budapesti Tantestület» részére a létesítendő épületben teljesen ingyen olyan hivatalos helyiséget rendelkezésre bocsátani, hogy e testület abban könyv- és irattárát, továbbá butorait is megfelelő módon elhelyezhesse.»

3. «A telek kizárólag a «Tanítók háza» céljára használható, mert különben az a rajta levő épületekkel a székes-főváros tulajdonába visszazsáll.»

4. «Mindezen feltételek telekkönyvileg biztosítandók.»

«Végre a közgyűlés a pénzügyi és gazdasági bizottmány és a tanács indokolt javaslata alapján folyamodó együletet a létesítendő «Tanítók Háza» építkezési költségeihez való hozzájárulás iránti kérelmével elutasítja.»

Egyesületünk a székes-fővárosnak ezt a határozatát megkapván, közölte azt az összes budapesti tanítóegyesületekkel, amelyekkel egyetértőleg kijelenté az «Eötvös-alap orsz. gyűjtő- és kezelő-bizottsága», hogy az adományt el nem fogadhatja s ebben az újabb kérvényben más telket kért a székes-főváros tekintetes tanácsától. Ennek a kérvénynek a főrésze a következőket foglalja magában:

«Tekintetes Tanács!

A mire magunkat, illetve a vezetésünk alatt levő Eötvös-alap országos tanítói egyesületet a fő- és székváros tekintetes Tanácsához benyújtott alázatos folyamodásunkban köteleztük, abban a reménységünkben tettük, hogy a «Tanítók Háza» építésére *alkalmas* telket lehetünk szerencsések kapni. A miként már fentebb is bátrak voltunk jelezni, a *X. ker. Tisztviselő-telepen kijelölt hely a mi céljainknak legkevesébbé sem felel meg; azért azt el sem fogadhatjuk.* Megkérdeztük a «Budapesti Tanítótestület» közgyűlését, megkérdeztük az «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» ez évi augusztus hó 21-én tartott közgyűlését, a felelet mindenütt az volt, hogy a Tisztviselő-telepen, a város szélén felajánlott hely a «Tanítók Háza» céljainak legkevesébbé sem felel meg; azért a hazai tanító-ság azt, még ha feltételekhez nem köttetett volna is annak átengedése, el nem fogadhatja. Ezt a fő- és székváros tekintetes Tanácsával közölni kötelességünk.

Elhatározásunkban ugyan mindenek fölött a cél lebeg szemeink előtt; de nem hallgatjuk el még a következőket sem.

A mi viszontszolgálatot mi az «*alkalmas helyen*» várt telekért az «Eötvös-alap országos tanítói egyesület» nevében a fő- és székvárosnak felajánlottunk s a mit a székes főváros törvényhatósága fentebb idézett határozatában tőlünk is követelt, azzal nincs helyes arányban annak a teleknek mai értéke, melyet a törvényhatóság egyesületünk részére átengedni méltóztatott.

Ha az átengedett 820 □-öl nagyságú terület négyszögölét 20 frtra becsüljük (hivatalosan csak 12 frtra van becsülve), az egésznek mai értéke 16.400 frt. Ha a «Tanítók Házában» «teljes ellátásban részesítendő» három ifjúnak egy évi tartásdíját 1000 frtra tesszük, a «Budapesti Tanítótestület» által használandó helyiségek egy évi bérét pedig, fűtést, világítást és takarítást is beszámítva, csak 1000 frtban állapítjuk is meg, az egyesületünk által nyújtandó szolgálat 2000 frtnak felel meg; ez pedig 50.000 frt tőkének a 4%-os kamatja. Nyilvánvaló ebből, hogy az egyesületünk-től megkövetelt viszontszolgálat 33.600 frttal lenne több, mint a mennyit a teleknek mai értéke szerint a székes fővárostól kapna.

Fájdalmasan esnék nekünk, ha a székesfőváros nagyérdemű hatósága ugy magyarázná fenti számításunkat, mintha ez indítana bennünket arra, hogy alkalmasabb helyen kérjünk a «Tanítók Háza» részére megfelelő telket. Még ha minden feltétel nélkül, teljesen díjtalanul engedné is át a fő- és székváros törvényhatósága a tisztviselő-telepen kijelölt telket, akkor sem fogadhatnók azt el, mert célunk megvalósítására alkalmatlan. Minket nem a rideg számítás, hanem egyedül az élénk tűzött magasztos cél vezérel. E végből azért esedezünk: legyen kegyes a fő- és székváros tekintetes Tanácsa ezen újabb alázatos kérelmünket megfontolás tárgyává tenni s ha már az előbb kért helyet nem kaphattuk meg, legyen kegyes ingyen telket adni Budán, a Rácz-fürdő közelében részben már kisajátított, részben legközelebb kisajátítandó házak helyén. Mire a dunai új híd elkészül, «Eötvös-alap országos tanítói egyesületünk» is felépítené a Magyarországi Tanítók Házát, melyet a magyar nemzet ezredéves ünnepe alkalmával, a magyarországi tanítók óhajta szerint, Urunk és Királyunk ő Felségének dicső nevével kívánnánk elnevezni és megnyitni.

Célunk elérésére több vármegye törvényhatósága igérte meg támogatását, 1800 frtot szavazván meg a Tanítók Házában a vármegyéjükről elnevezendő szoba építésére; a hazai tanító-ság is erősen megmozdult s megindították a gyűjtést, hogy a «Tanítók Háza» felépítéséhez szükséges pénzösszeg a kellő időre együtt legyen.

Ha a fő- és székváros törvényhatóságától most nem sikerül alkalmas telket kapnunk, kénytelenek leszünk magasztos célunkat feladni s annak megvalósítását — a magyar nemzeti népnevelésügy és a hazai néptanítók nagy kárára — beláthatatlan messze időre halasztani. Alázattal kérjük azért a székes főváros törvényhatóságát: ne hagyjon bennünket a kínos bizonytalanságban, adjon módot a «Tanítók Háza» felépítésére.

Egy ily célú épület fényes tanuságot tenne a fő- és székváros áldozatkészségéről; de dokumentálná egyuttal a kultúra iránti fogékonyságát is. Az épület egyik dísze volna külsőleg is szeretett fő- és székvárosunknak, mely figyelmeztetné a következő ezredév nemzedékét, hogy fenmaradásunk feltétele, nemzeti nagylétünk ujraterejtője nem a kard, hanem a *kultúra*.

Alázatos kérelmünket a Tekintetes fő- és székvárosi Tanács szíves jóindulatába, magunkat is kegyeibe ajánlva vagyunk

Budapest, 1893. évi szeptember 8-án, hazafiui üdvözlettel, az «Eötvös-alap országos tanítói egyesület» nevében a fő- és székváros Tekintetes Tanácsának alázatos szolgálai: *Zichy Antal*, mint az egyesület tiszteletbeli elnöke. *Péterfy Sándor*, az «Eötvös-alap» orsz. tanítói egyesület elnöke. *Lakits Vendel*, az «Eötvös-alap» titkára. *Dr. Göze József*, a «Tanítók Háza» bizottságának elnöke. *Jeny József*, a «Budapesti Tantestület» elnöke. *Sántha Lajos*, a Népnevelők Budapesti Egyesületének elnöke. *Somlyay József*, a Budapesti (budai) Tanító-egylet elnöke.»

Erre a kérvényre azután 1894. április 6-án a székesfőváros Tekintetes Tanácsa elhatározta, «hogy miután a kisajátított és még kisajátítandó gellérthegei házak helyének szabályozása még tárgyalás alatt áll, és csak e tárgyalások befejeztével lesz megállapítható: áll-e rendelkezésre olyan terület, mely a folyamodó egyletnek a kívánt célra esetleg átengedhető, az egyesület kérvényének tárgyalása egyelőre függőben tartatik». — Kérvényünk ügye ily módon elintézetlenül maradt mind a mai napig. Ujabbán 1896. után ismét egy kérvényt intéztünk a székesfővároshoz a «Tanítók Háza» telkének ügyében; választ azonban még erre nem nyerhettünk.

Ime ezekből eléggé kitűnik, hogy a «Tanítók Háza» azért nem épült fel már, mert nem sikerült eddigelé a székesfővárostól a czélnak megfelelő telket ingyen kieszközölnünk, pénzen meg ilyet szerezni nem voltunk képesek.

Pedig mily biztosra vettük már 1893-ban, hogy meglesz a «Tanítók Háza», hiszen az ezen évi 25,490. szám alatt kelt magas miniszteri rendeletről eme buzdító szózat hangzott felénk: «felhívom a tek. elnökséget, hogy az épület tervét és legalább megközelítőlegesen költségvetését újabb kérvénye alapján, esetleg adandó államsegély mérvére nézve — tájékozással hozzám terjeszse fel.»

E magas rendeletről, sajnos már csak azt jelenthettük O Nagyméltósága előtt, hogy még telkünk nem lévén s egyelőre a «Tanítók Háza» fölépítésének a költségvetését sem terjeszthetjük színe elé; de 1895. február 23., és ugyanazon évi márczius 10-én két újabb kérvényt nyújtottunk be ismét a Nagyméltóságu vallás és közoktatásügyi magyar kir. Miniszter urnál. E kérvények egyikeben arra kértük közoktatásügyi kormányunkat, eszközölne ki a «Tanítók Háza» eszméjének megvalósítása érdekében a «Tanítói-nyugdíj-alapból» 500 ezer forintnyi kölcsönt, s hogy fordíttatná a «Rökk Szilárd-féle» kultur-alap jövedelmét a felállítandó intézet fenntartására. A másik kérvényben pedig azért esedeztünk, hogy engedné át O Nagyméltósága a «Tanítók Háza» czéljaira a «Vakok intézetének» házat és üres telkét; mert már akkoriban elhatározott dolognak látszott, hogy ezt az intézetet a «Városliget» vidékére fogják kitelepíteni.

Egyesületünknek ezeket a kérvényeit azonban a közoktatásügyi kormány még ezideig nem intézte, nem intézhette el; mert nem győződhetett meg a felől, hogy csakugyan óhajtja-e, akarja-e Magyarország népoktatásügyi munkásainak a nagytöbbsége, hogy itt Budapesten felépíttessék és fenntartassák a «Tanítók Háza». *Bizony-bizony, a mi saját «Pató Pálságunk» a második és legfőbb oka annak, hogy a «Tanítók Háza» még mai nap is csak a rajongó lelkek palotája.* Tettekkel kellett volna már az ország népoktatásügyi munkásainak az ő erős szándékukat, erejüket kimutatni. Csak egyetlenegy forintot áldozott volna évenként a körülbelől 28 ezernyi kartárs 1890-től fogva a mai napig a «Tanítók Házának» alapjára, így ma már 250 ezer forint felett rendelkezhetnénk és e mellett a közoktatásügyi kormány nemes jóakarására és hathatós pártfogására is biztosabban számíthatnánk.

A hogyan a «Tanítók Házának» az ügye eddigelé áll, abból csak az tűnhetik ki, hogy ezzel az eszmével csak egy-két ezer néptanító törődik. Eddig mindössze csak 20,000 forintnyi összeget tudtunk a «Tanítók Háza» javára összegyűjteni.

Ezen összeg nagyobb részét sem maga a tanító-ság adta a szép czélra. Nem engedhetem el, hogy azok jegyzékét itt közzé ne tegyem, a kiknek a gyűjtés eddigi eredményét köszönhetjük. A «Tanítók Házára» az 1898-ik év végéig a következő nagyobb összegek és alapítványok folytak be:

Alsószabolcs-hajduvidéki ev. ref. tanító-egylet 50 frt. — Bachrach Károlyné, Budapest 20 frt. — Báthory Nándor Budapest 20 frt. — Bene Dániel, Hosszúfalu 50 frt. — Biharmegyei körösvölgyi tanítók 145 frt. — Budapest (budai) tantestület 106 frt. — 5. Budapest I. ker. Krisztinavárosi tantest. 100 frt. — I. ker. szarvastéri tantest. 32 frt 50 kr. — I. ker. várbeli elemi isk. tantestület 50 frt. — IV. ker. Deákterei ág. ev. nép- és polg. isk. tantestülete 100 frt. — III. ker. Lajos-utcai el. isk. tantest. 100 frt. — VI. ker. áll. polg. isk. tanítónőképző I. alapítv. 100 frt. II. alapítv. 8 frt. — VI. ker. áll. tan. képző növendékei 20 frt. — VI. ker. Érsek-utcai elemi leányiskola: Travnicsek Edéné alapítványa 50 frt. II. alapítv. 36 frt 80 kr. — 10. VI. ker. Külső-vácsi-uti tantest. alapítványa 100 frt. — VII. ker. dohány-utcai el. isk. tantestülete 100 frt. — VII. ker. Wesselényi-utcai el. isk. tantestülete 100 frt. — VIII. ker. Rökkzilárd-utcai el. isk. tantestület alapítv. 75 frt. — IX. ker. Lónyay-utcai el. isk. tantestülete I. alapítv. 100 frt. II. alapítv. 80 frt 95 kr. — 15. Budapesti tantest. 20 frt. — Csernyei Gyula alapítv. 100 frt. — Dr. Csiky Kálmán alapítv. 90 frt. — Délmagyarorsz. tan. egyl. 95 frt 66 kr. — Dolinay Gyula, Budapest 100 frt. — Dobrowsky és Franke Sretvizser «Ezer év» cz. füzeté után 52 frt 98 kr. — Eötvös Loránd báró 500 frt. — Eötvös Károly, N.-Kőrös 20 frt. — Felső fiu-népiszkola Gyergyó-Alfalu 31 frt 82 kr. — Győrvidéki tanító-egylet 100 frt. — 20. Hegyaljai ev. ref. tan. egylet 30 frt 21 kr. — Özv. Hirsch Mór báróné 1000 frt. — Kálnay Nándor 50 frt — Királyi Pál alapítványa 8000 frt. — Kurz Sámuel 45 frt. — Lakits Vendel alapítványa 63 frt 08 kr. — Lederer Abrahám, Budapest alapítv. 60 frt. — Luttenberger Ágost 35 frt. — Magyarországi tanítók orsz. bizottságának Péterfy Sándor-alapítványa 576 frt 94 kr. — Magyarfrancia bizt. társ. 20 frt. — Muhr György, Budapest 20 frt. — Nagymihályi elemi isk. tantestülete 100 frt. — Polgári iskolai tan. orsz. egyesülete 100 frt. — 30. V. ker. polgári leányiskola 25 frt. Pozsonymegyei tantestület 40 frt. — Rajkai ág. ev. iskola 20 frt. — Roller Mátvás 20 frt. — Solti ev. ref. egyházm. tantest. 20 frt. — Stettner Alajos 200 frt. — Szabolcsmegyei tanító-egylet 100 frt. — Szentkeresztii Stephania bárónő 20 frt. — Tillmann Lajos dohánygyári igazgató alapítv. 100 frt. — Tolnai ev. ref. egyházm. tantest. 20 frt. — Udvarhelymegyei tanító-egylet 1000 frt. — 30. Vajdafy Gusztáv 20 frt. — 35. Wimmer-szoba 50 frt. — Wittenberg-féle papirkereskedés az «Árpád»-jelvényekért 500 frt. — Zalavármegye törvényhatósága 100 frt.

Az ezen itt felsorolt adományokon kívül a «Tanítók Háza» alapjára f. évben a következő összegek folytak be: Péterfy Sándor részes-jegyére 25 frt, Schmidt Albin részes-jegyére 25 frt, a cs. és kir. szab. Kassa-Oderbergi vasutigazgatósága adománya 25 frt, Kanizsai Nagy Zsuzsanna félegyházi gyűjtése 17 frt. A felső-baranyai ev. ref. egyházmegyei tan. egyesület alapjához 25 frt, ugyanaz az egyesület egyuttal a dunai tanuló internátus czéljaira 25 frt. Schmidt Albin újabb adománya 25 frt. A 20,000 forintnyi alap többi részei kisebb adományokból gyűltek egybe.

Az itt bemutatott jegyzékbe nem vehettük fel azokat a testületeket, a melyek a «Tanítók Háza» alapjára a gyűjtést megkezdették ugyan, de annak eredményéről még nem számoltak be. Biztos tudomásunk van azonban arról, hogy Fehérvármegye tanítóegyesülete már 1000 forintot is

meghaladó állapot gyűjtött s hogy Győrvármegye tanítószága is megkezdte és erélyesen folytatja az egyezer forintos alapítvány összegyűjtését.

A „*Tanítók Háza*” alapjára egybegyűjtött összegek időszi kimutatásai arról tanuskodnak, hogy az adományok tekintélyesebb része az 1895-ik esztendő vége előtt folyt be. Ettől az időtől kezdve még a székesfőváros tanítószágának a buzgószága is feltűnően megcsökkent a „*Tanítók Háza*” eszméjének megvalósítása érdekében előbb kifejtett áldozatkésztség dolgában és a vidéken is csak imitt-amott mutatkozott az eszme érdekében fáradozó lelkes kartársak fáradozásának egy-egy tiszteletreméltó jelensége, sikere. Az udvarhelyvármegyei, a fehér- és a győrvármegyei tanító-egyesületek példás munkásságának és fényes sikerének nem igen mutatkoznak egyebütt is a várva-várt jelei.

Ennek pedig egyik oka az is, hogy a tanítószág nagy többségének az anyagi körülményei még ma is olyanok, hogy a tanító nem igen áldozhatja a csak nélkülözések mellett megtakarítható filléreit még a «*Tanítók Háza*» eszméjének megvalósítására sem, ha csak nem remélheti, hogy áldozatával oly jótékony intézetnek a létesítéséhez járulhat, a melynek jótéteményeit még a mai nemzedék is és pedig már a közel jövőben élvezheti.

De nem kisebb oka ennek a mi fáradozásunk sikertelenségének az is, hogy a «*Magyar Tanítók Kaszinója*», a mely az 1895-ik évi április 24-én végleg megalakult, nem támogatott és talán nem is támogatható bennünket a «*Tanítók Háza*» eszméjének a megvalósításában. Mi, a kik az «*Eötvös-alapot*» gondoljuk, azt hittük, azt reméltük, hogy a „*Magyar Tanítók Kaszinója*” egész erejével és teljes lelkesedéssel velünk együtt és egyakarattal azon lesz, hogy a vidéki kartársak fiainak az otthonát minél előbb létrehozassa a magyar tanítószág és ezért is üdvözöltük azt oly melegséggel megalakulása alkalmával. Ámde hitünkben, reménységünkben erősen csalódtunk. A «*Magyar Tanítók Kaszinójának*» vezetői a múlt év végeig eléggé megértették velünk, hogy nem hajlandók a szent ügyet az «*Eötvös-alap*» orsz. tanító-egyesülettel együtt és egyetértőleg szolgálni.

Mi történik ezután, nem tudhatjuk; de bizonyos az, hogy a Kaszinó eddigelé még sem az «*Eötvös-alaphoz*», sem a «*Tanítók Háza*» alapjához egy fillérrel sem járult, egyetlenegy ebédet nem adott a vidéki kartársak nehéz küzdelmek között tanuló gyermekeinek; de megkezdte a gyűjtést a «*Magyar Tanító Kaszinója*» házának alapjához, mitőlünk a «*Tanítók Háza*» alapját gyűjtőgető országos egyesülettől elszakadva és különválva.

A «*Magyar Tanítók Kaszinójának*» eddigi működése nem azoknak a hitét és reménységét igazolta, a kik bölcsőjénél is melegen üdvözöltük, hanem *Gyertyánffy* Istvánnak, egyesületünk alapító- és tiszteleti tagjának az aggodalmait, a ki a Tanítók Kaszinójáról a «*Néptanítók Lapja*» XXVIII-ik évfolyamának 307. és 308. lapjain ezeket írta:

«A külön tanítói kaszinó eszméjében kétségen kívül sok van, a mi igen szép és igen kecsegtető. De van ám ennek az éremnek egy másik fele is, a mely kevésbé kecsegtető. Talán nem árt az eszmének s nem főleg a tanítószág valódi érdekeinek az, ha jól szemügyre vesszük az éremnek azt a másik, kevésbé fényes oldalát is.

A tanítók és tanárok eddigelé többé-kevésbé, a működésük és lakásuk színterét képező városban vagy városrészben, a társadalom és a polgárság különböző osztályait egyesítő *polgári köröknek* vagy *kaszinóknak* szoktak a tagjai lenni. Nem hiszem, hogy a tanítói kaszinó tagjai többé megmaradhassanak e polgári körökben és kaszinóknak, mert ha életrevaló a tanítói kaszinó eszméje — és az a körülmény, hogy a fővárosi tanítószág színe-java oly nagy számmal foglalt mellette állást, kizárni látszik az ellenkező föltevést — úgy bizonyára nem lesz, mert nem is lehet sem idejük, sem pénzük arra, hogy kétféle kaszinó oltárán is áldozzanak.

Ámde tanácsos-e a tanítónak elkülönítenie magát a mívelt emberek ama társadalmától, a melynek ő egyik, bár jelentékeny, de mindenesetre csak *integráns* részét képezi? Tanácsos-e az *életre nevelni akaróknak* eltaszítani maguktól az *élet- és emberismeretszerzésnek azt az igen-igen kedvező alkalmát*, a melyet a társadalom és a közélet különböző elemeit magában egyesítő polgári kaszinók nyújtanak? Lássuk ezt a kérdést még konkrétobb formában. Az a polgári kör és polgári kaszinó, a melynek például mi, a főváros krisztinavárosi részének tanítói és tanárai, jórészen ki egyiknek, ki másiknak a tagjai vagyunk, magában egyesíti a főváros I. kerületének igen különböző rendű és rangú és hivatásbeli elemeit. Vannak itt papok (felekezeti különbség nélkül), orvosok, katonák (főleg honvédtisztek), művészek, hivatalnokok az állami élet legkülönbözőbb ágából, iparosok, kereskedők stb. és legvégül ugyan, de nem utolsókul: állami és közszégi tanítók és tanárok, a népiskolai tanítótól kezdve fel az egyetemi tanárokig. A tanítók itt érintkezhetnek tanítványaik szülőinek legnagyobb részével. Ennek a szükségességére, vagyis a kaszinóban erre a célra szolgáló alkalomnak igen-igen kedvező voltára nem akarok szót vesztegetni. Valljuk be, hogy ezekkel a különböző állású és hivatású emberekkel való érintkezés és eszmecsere igen-igen sokoldalú és becses „*továbbképzés*” a tanítókra nézve, bár épen úgy el lehet ezt mondani a többi életpályák embereiről is.

Még a tisztán iskola- és nevelésügyi kérdésekben is nem sokkal több hasznot fogunk-e meríteni, ha alkalmunk lesz megismerkedni például az egyházi férfiak, az orvosok, a katonák, a művészek, a mívelt iparosok ebbeli nézeteivel, álláspontjaival és talán elfogultságaival, ferde felfogásaival is, mintha mindig csak egymásnak úgyis meg lehetősően ismert nézeteit cserélgetjük. És viszont, mi magunk is nem jobban érvényesíthetjük-e a saját iskola- és nevelésügyi tudásunkat és tapasztalatainkat a társadalom különböző osztályainak mívelt „*laikusai*” körében — miután arra, hogy azokat egymás között is érvényesíthessük, hogy egymással érintkezhessünk (néha akár a *svárlódásig*), van ugyanis a tanítói kaszinón kívül elég hivatalos és nem hivatalos alkalom.

Kíváncs-e, hogy ezt az érintkezést még tovább folytassuk a mi saját különleges kaszinóinkban? Nem fog-e ez a különlegesség bizonyos *kaszt-szellemhez* vezetni? Avagy ha szabad időnkben is mindig csak egymás társaságában leszünk, nem fogunk-e egy kissé egymásra unni s az egyhangúságnak ebben a nyomott atmoszférájában nem sokkal inkább fogunk-e majd vonzódni a — *kártyaasztalokhoz*? (Hja! az a kártya! Hány jóra való tanítóból és tanárból ölte ki szép lassacskán ez a szenvedély a hivatásszeretetet, a kötelességérzetet!)

Ime ezeket láttam én az érem másik oldalán. Lehet, hogy az egész csak az én koromnak sötétlátásra való hajlandósága. De kötelességemnek tartottam elmondani mégis, mert hát ha volna mégis benne egy szemernyi tanulság.

A közgyűlés érdemes elnökének az a kijelentése, hogy ez a kaszinó hivatva volna arra, hogy: „a haza összes tanítóságának központja legyen,“ nem egészen érthető előttünk. Mi sem volna kívánatosabb, mint épen az, hogy legyen a társadalmi érintkezés czéljaira szolgáló ilyen szellemi középpontunk. De miképen fogja ezt a szép czélt szolgálhatni ez a kaszinó? Lesz-e belőle az egész magyar közoktatásügy embereit egyesítő társalkodó helyiség, egy olyan igazi kör, vagy gyűrű, mely a kisdédóvóktól kezdve fel az egyetemi tanárokig magába ölelje a magyar közoktatásügy minden rendű és rangu munkásait? Annak igazolásául fog-e majd szolgálni ez a tanítói kaszinó, hogy a magyar tanítói kongresszust előkészítő nagygyűlésen hangoztatott ama szép szavak, melyek a magyar közoktatás különböző téerein működők érintkezéseinek szükségességét hangoztatták, csakugyan nem fognak többé üres frázisok lenni? Hogy nemcsak a nagy milleniumi ünnepeken — minden *ezeredik* esztendőben egyszer — óhajtjuk az érintkezést? És miféle viszonyban áll ez a tanítói kaszinó Péterfy Sándornak a „Magyar Tanítók Háza“ czimén megpendített szép eszméjével, melyről egy darab idő óta, mintha csak a kutba esett volna, a sok reményre jogosító szép kezdet után, nem lehet többé hallani semmit. Vajjon a «Magyar Tanítók Kaszinója» tán ennek az eszmének szerényebb keret közötti megvalósítását czélozza-e? De hát ezzel végleg elejtettnek, vagy csak egyelőre a napirendről levettnek tekintsük-e «Tanítók Háza» szép eszméjét? És ha — a mint hisszük is — a «Tanítók Háza» elejtettnek nem tekinthető: vajjon ha ez a tanítói kaszinó, tényleg nemcsak budapesti, hanem a magyar tanítók összességének érdekeit szolgáló országos intézmény akar lenni, nem fogja-e ez, ha nem is feleslegessé tenni, de akadályozni, hátráltatni a «Tanítók Háza» eszméjének megvalósítását? Kérnénk erre vonatkozólag a «Tanítók Kaszinója», illetőleg a «Tanítók Háza» eszméinek képviselői részéről, a hazai tánítóság tájékoztatása érdekében, itt a «Néptanítók Lapja»-ban némi felvilágosítást. Talán felesleges is mondanunk, hogy nem a mi magánkíváncsiságunk kielégítése okából apostrofáljuk az illető vezérférfiakat, hanem épen azon a mi lelkesedésünk tárgyául is szolgáló szép eszmék érdekében, a melyeket — fájdalom, még mindig csak reménybeli a «Tanítók Háza» minden bizonynyal meg tudna valósítani, de a melyekre nézve — a tényleg szerencsésen már megalakult „Tanítók Kaszinója“ mindenestire csak igen szerény *ígéreteket* tehet.

A „Magyar Tanítók Kaszinójának“ eddigelé kifejtett tevékenysége azonban korántsem jelenti azt, hogy a székesfővárosnak a kaszinóban egyesült tanítóit és ezeknek az eddigi vezetőit nem ugyanaz a kartársi és erős nemzeti közérzület hatotta volna át, a mely bennünket is éltet. Egy czél felé törekedtek ők is velünk együtt; csak hogy ők nem a mi általunk jónak itélt utakon és módokon vélték a magyar népoktatásügy munkásainak a javát előmozdítani. Ennek a természetes következménye lett azután, hogy sem mi, sem ők nem tudtunk a czélhoz közel jutni. Ma a «Magyar Tanítók Kaszinójának» a vezetősége már tetemesen megváltoztatta ennek az élettől duzzadozó új intézménynek az irányát. Vajha az eddigelé szerzett tapasztalatoknak meg lenne minél előbb az a hatásuk, hogy a «Magyar Tanítók Kaszinója» az ország többi tanító-egyesületeivel együtt ne csak a czélra, hanem még a czél felé vezető utakra és módokra nézve is teljesen egyet tudna érteni.

Ámde remélhetjük-e, hogy Magyarország népoktatásügyének munkásai egy szívvel, egy lélekkel, tettekben nyilvánuló erős akarattal fel akarják állítani a Tanítók-házát? Mi még mindig bizvást tudunk erre számítani, a mióta az «Eötvös-alap» gondozásával kartársainkat tőlünk telhető hűséggel szolgáljuk, igen gyakran csalatkoztunk vérmes reménykedéseinkben. Volt kellemetlen, keserű tapasztalatunk is elég. Láttuk gyakran, hogy az «Eötvös-alapról» csak akkor vett egyik-másik kartársunk tudomást, a midőn már annak jótéteményeért kinyújtotta kezét. Nem egy ízben győződünk meg arról, hogy egyes kartársaink, minekutána a testvéri szeretet szent oltáráról a maguk részét busásan elvitték volt, az Eötvös-alapról örökre megfeledeztek; hallottunk sok jogos és még több jogtalan szemrehányást is, a midőn az «Eötvös-alap» jótéteményeiből nem jutott egyiknek-másiknak a kartársak közül. Közlünk itt egy jogtalanul támadó szemrehányó levelet mutatól, hadd lássa ki-ki, milyen lehet néha a «tanítók szolgálóinak» a kedélyvilága:

«Mélyen tisztelt Elnök Úr! Az «Eötvös-alap» igazgatóságától kérésemre, minden indokolás nélkül ezt a választ nyertem: «Kérése teljesíthető nem volt». A javaslatból azonban az indokolást is olvastam, hogy csak elégséges bizonyítványt mutattam fel.»

«Hol van az megírva, hogy csak kitünő, jeles vagy jó bizonyítvánnyal lehet segélyt kérni! Hisz én nem jutalmat, hanem segélyt kértem, melyre a tanítónak 5 évi befizetés után is joga van, tekintet nélkül az osztályzatra. Vajjon aki elégségesen tanul, nem kerül-e a szülőnek akkora költségébe, mint a kitünő tanuló. Bizony még többé, mert némely tárgyból privátiztatni is kell. Oka vagyok-e én avagy a fiam, hogy a jó Isten nem áldotta meg zseniális észszel? Magaviselete ellen meg kifogás nem emeltetett. 11 év óta most folyamodom még először, mert rá voltam utalva s most is ilyen nyakatekert, téves felfogáson alapuló indokolással utasítanak el a segély helyett. Azt az alapot mi hoztuk össze tanítók s ez okon segélyt kérni jogunk van s annak ily helytelen indokolásába belenyugodni nem lehet. Higgyék el, akárhány kitünően végzett egyén elbukik az élet színpadán, míg akárhány elégségesből jó munkaerő válhatik. Tehát felfogásuk önök is belátják, hogy kritikán aluli. Így ne csodálkozzanak, hogy a tanítói kar oly idegennek tekinti az «Eötvös-alapot» s belépni nem óhajt. Hiszen csak nem prédálhatja csekély 500 frt fizetéséből, melynek minden filléjére nagy szüksége van — az évi 1 frtra. Ezek után tisztelettel értesitem, hogy az «Eötvös-alap» tagjai sorából ezennel kilépek. Mert fiam elégségesnél jobb bizonyítványt fel nem mutathat s így a segélyre kilátásom sohasem lehet. Tisztelettel vagyok stb.»

Nem teszük e levélíró nevét közzé; de kijelentjük, hogy nála jogtalanabban az «Eötvös-alap» jótéteményeit kiosztó bizottságot tudtunkkal nem támadta meg senki sem. Hiszen az illetőnek tudnia kellene, hogy *segélyt* csak árva gyermekek kaphatnak az alaphól és hogy *osztóndójában* csak nem részesíthető az *elégséges* bizonyítvánnyal bíró tanuló, a mikor még a *jobb* bizonyítványokat bemutatók sem részesíthetők mind támogatásban.

Ámde hát az ilyen szűkkeblű lelkek, mint a minőkről fentebb említést tettünk, megingathatják-e annak az ezer meg ezer lelkesedni tudó kartársnak az erkölcsi erejét, akik kezdettől fogva nemcsak lángoltak a «Tanítók Háza» eszméjéért, hanem azért fáradoztak és áldoztak is?

Nem valószínűbb-e, hogy az a kétezer lelkes kartárs, azt az eddigelé közönyös tétlenségben várakozó 26 ezernyi néptanítót is tette tudja hevíteni a «Tanítók Háza» eszméjének erejével, akik eddig csak néma szemlélői a mi munkánknak.

Avagy nem méltó-e a küzdelemre és az áldozatra ez az eszme és csak a mai néptanítói nemzedék javára épül-e fel a «Tanítók háza»? Nem történhetik-e meg, hogy ebben az évszázadokra szóló intézetben idővel még azoknak az ivadékaik is menedékhelyet, oltalmat fognak találni, akik oly ridegen megtagadták egyesületünköt a «Tanítók Háza» számára megkívántató alkalmas telket. Nem fordulhat-e a sors még úgy is, hogy azoknak az unokái is áldják egykoron a «Tanítók Házának» létrehozóit, akiket ma ez a mi egész küzdelmünk még csak érdekelni sem képes?

Ezért is hát küzdjünk csak hűségesen az eszméért tovább!

Budapest, 1899. április hó 30-án.

Az „Eötvös-alap“ gondozói.

Alapszabályaink.

Az 1896. évben készült s 1897. évi június hó 1-én 29671. sz. alatt kormányilag jóváhagyott alapszabályainkat meg kell változtatnunk, minek oka, hogy csak a gyakorlat mutatta meg a hiányokat és hibás, téves pontokat. A gyakorlatból vett tapasztalatok és hozzánk eddig beküldött javaslatok alapján módosítottuk alapszabályainkat; hiszszük, hogy ily formában meg fognak felelni a követelményeknek. Mielőtt azonban ezt közgyűlésünk elé terjesztenők, kiadjuk tag-egyesületeinknek véleményezés céljából. A jelenlegi alapszabályokban az alapító-tagok, kik 50 forintot egyszer s mindenkorra fizetnek, épen olyan jogokkal, sőt részben többel rendelkeznek, mint azok a rendes tag-egyesületek, a melyek tagjaik után évenként 10—80 frtot fizetnek. Ettől eltekintve, az 50 frt csekély összeg, melynek évi kamata csak 2 frt. Ha már most mind a 291 tanító-egyesület belépne is az Orsz. Bizottságba alapító-tagnak, akkor is csak 582 frtunk lenne, ebből pedig Országos Bizottságot és központi irodát fenntartani nem lehet. Ezért kívánjuk, hogy alapító-tag tanítóegyesület és testület ne lehessen.

Sok nagy egyesület panaszkodott, hogy nincs kellőleg képviselve az Országos Bizottságban, a mennyiben tagjainak számához képest kevés képviselőt küldhet. Ezt úgy véljük elkerülhetőnek, ha minden 50 tag után kérünk 1 képviselőt.

Általános kívánság volt a húsvéti közgyűlésen, hogy az igazgató-tanácsban a vidéki tanítószág is képviselést nyerjen. Ezért emeltük az igazgató-tanács tagjainak számát 36-ra, hogy közöttük 15 a vidéki kartársak sorából foglalhasson helyet.

Többen indítványozták, hogy évenként csak egy közgyűlés tartassék. Ezt a kívánságot is figyelembe vettük s alapszabályainkat úgy alakítottuk át, hogy ezentúl csak *egy*, de ha kell, 2. napra terjedő közgyűlés legyen a *nagy szünetidőben*.

Az ezekre vonatkozó véleményeket f. é. *augusztus hó 1-éig* kérjük hozzánk beküldeni.

A „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“ alapszabályainak tervezete.

I. FEJEZET.

Czím és pecsét.

1. §. A hazai tanítóegyesületek és testületek és a tanítók képviseletében Budapest székhellyel s a «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága» czímmel állandó bizottság alakul.

Az «Országos Bizottság» pecsétjén a következő köriratot használja: «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága 1890».

II. FEJEZET.

Az Országos Bizottság czélja.

2. §. Az Orsz. Bizottság felkarolja a tanítók közös társadalmi ügyeit, előmozdítja a tanítók erkölcsi és anyagi érdekeit és a tanítói közszellem fejlesztésére és ápolására törekszik. Munkakörébe főleg a következők tartoznak:

- a) végrehajtja az egyetemes tanítógyűlés határozatait s előkészíti az új egyetemes tanítógyűléseket;
- b) a hazai tanítóegyesületek és testületek közötti egyetértésen munkálkodik és azt minden erejéből megszilárdítja és fejleszti;
- c) fölkarolja a tanítószág társadalmi érdekeit, megvitatja a hatóságoknak és az országgyűlésnek a népoktatásra és népnevelésre vonatkozó intézkedéseit;
- d) fölkelti a közönségnek figyelmét és érdeklődését a hazai népoktatásügy iránt;
- e) az összes tanítóknak érdekeit felekezeti, nemzetiségi és az iskola jellegére való tekintet nélkül képviseli és előmozdítja;
- f) az országos tanítói nyugdíjalap állapotát, kezelését évről-évre figyelemmel kíséri;
- g) az egyesületek és testületek beküldött indítványait tárgyalás alá veszi és egyes kérdéseket megvitatás és véleményadás céljából azoknak kiadja.

III. FEJEZET.

E s z k ö z ö k.

3. §. Az Orsz. Bizottság czéljainak elérésére használ:

A) szellemi és erkölcsi eszközöket, B) anyagi eszközöket.

A) Szellemi és erkölcsi eszközök:

- a) az összes hazai tanítóegyesületeket és testületeket igyekszik ügykörébe vonni;
- b) a 7. fejezetben említett módon gyűléseket tart, melyekben czéljaira vonatkozó ügyek felett tanácskozik, határoz s tanácskozásainak eredményeit hírlapokban és hivatalos „Értesítő“-jében közrebocsátja;
- c) hatóságok, testületek és egyesületek által hozzá intézett szakkérdésekre véleményt mond.

B) Anyagi eszközök:

- a) örökös és alapító tagok alapítványai. Az alapítványok mindig tőkésítendőek és az Orsz. Bizottság céljaira csak a kamatok fordíthatók;
- b) az egyesületek és testületek díjai;
- c) önkéntes adományok és hagyományok;
- d) gyűjtések;
- e) a törvényhozás, kormány, törvényhatóságok, községek és magánemberek segélyei.
4. §. A Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága, mihelyt évi biztos bevétele a 2000 frtot eléri, tartozik állandó helyiségről gondoskodni a tanítók országos irodája s a bizottság levéltára számára, s abban az esetben, ha e célra külön adományok gyűjtése által, vagy más módon Budapesten házat szerezne, tartozik azt a magyarországi tanítók közös tulajdonaként telekkönyveztetni s ily módon kezelni. A központi iroda szervezetét a közgyűlés állapítja meg.

IV. FEJEZET.

Az Országos Bizottság tagjai.

5. §. Az Országos Bizottság tagjai lehetnek:
- a) tiszteleti;
- b) örökös;
- c) alapító;
- d) rendes;
- e) pártoló tagok.
6. §. Tiszteletbeli tag csak az lehet, a kit — az igazgató-tanács ajánlatára — az «Országos Bizottság» évi rendes közgyűlésén a hazai népoktatásügy és a tanítói érdekek előmozdítása körül szerzett érdemeiért választásával kitüntet.
7. §. Örökös tag az, a ki 500 koronás alapítványt tesz. Örökös tag lehet úgy tanító-egyesület vagy testület, mint egyes egyén.
8. §. Alapító tag az, a ki alapítványként egyszer s mindenkorra 100 koronát fizet. Alapító tag csak egyes egyén lehet. Azok az egyesületek és testületek, melyek az 1896. évi november hó 2-án 29671. szám alatt jóváhagyott régi alapszabályok értelmében léptek az alapító-tagok sorába, jogaikban továbbra is megmaradnak.
9. §. Rendes tag lehet, jellegre való tekintet nélkül, minden tanítóegyesület és minden vármegyei hivatalos tanítótestület, mely évenként minden egyes tagja után legalább 20—20 fillért fizet az Országos Bizottság pénztárába. A legkisebb évi járulék sem maradhat azonban két koronán alól.
- Az Országos Bizottság rendes tagja még az időről-időre összeülő egyetemes tanítógyűlés, mely azonban évi tagsági díjat nem fizet.
10. §. Pártoló tag az, a ki évenként legalább két koronát fizet az Országos Bizottság céljaira. Pártoló tag tanítóegyesület vagy testület nem lehet.

V. FEJEZET.

A tagok jogai és köteleességei.

11. §. A tiszteleti tagok az Országos Bizottság bármely ülésén, az örökös és alapító tagok a közgyűléseken részt vehetnek és azon tanácskozó és szavazó jogot gyakorolhatnak.
- Ha valamely testület vagy egyesület lép az örökös tagok sorába, úgy jogát egy-egy időről-időre megválasztott képviselő által gyakorolhatja,
12. §. Minden testület és egyesület, mely a bizottság rendes tagjainak sorában helyet foglal, tagjainak számához képest, több-kevesebb képviselőt választhat egy évi időtartamra.
- Nevezetesen:
- a) Minden 10—50 tag után egy képviselőt s minden további 50 tag után újból egyet-egyét küldhet. (51 tag után már 2 képviselő küldhető.)
- b) az időről-időre összeülő egyetemes tanító-gyűlés a maga kebeléből húsz képviselőt (10 fővárosi és 10 vidéki tagot) választhat. A VI. egyetemes tanítógyűlésig az V. egyetemes tanítógyűlés összes választott tagjai egyszersmind tagjai az Orsz. Bizottságnak is.
- Az egyesületek, testületek és az egyetemes tanítógyűlés által választott képviselők, továbbá a tiszteleti-, az örökös-, az alapító- és pártoló-tagok alkotják a Magyarországi Tanítók Orsz. Bizottságát. A képviselők nevei minden harmadik év tisztújító közgyűlése előtt július hó 1-éig jelentendő be az elnökségnél. A mely egyesület ezt elmulasztaná, a mult ciklus képviselői tekintetnek újabb 3 évi időtartamra. Eltávozás, elhalálozás, vagy lemondás esetén az illető egyesületnek jogában áll új képviselőt küldeni.
13. §. Az egyesületek, a testületek és az egyetemes tanítógyűlés által választott képviselők az Orsz. Bizottság gyűlésein tanácskozó- és szavazójogot gyakorolnak.
14. §. A pártoló tagoknak csak tanácskozó joguk van, de nem szavazhatnak.
15. §. Az Orsz. Bizottságnak minden tagja, tehát az örökös-, az alapító-, a rendes- és pártoló-tag egyaránt megkapja a bizottság által kiadott Értesítőt és nyomtatványokat.
16. §. A rendes tagok kötelesek az évi járulékot legkésőbb augusztus hó 1-ig az Orsz. Bizottság pénztárosának megküldeni.
17. §. A pártoló-tagok is legkésőbb augusztus hó 1-ig tartoznak legalább két korona tagsági díjat az Orsz. Bizottság pénztárába fizetni. Az örökös- és alapító-tagsági díj 5 éven át részletekben is törleszthető.
18. §. Az Orsz. Bizottságba való belépés 5 évre kötelező.
19. §. A kilépést mindig az 5-ik évi nyári gyűlésén kell bejelenteni, ellenkező esetben újabb öt évig tart a tagsági kötelezettség.
20. §. A ki egy évnél több időn át elmulasztaná tagsági díját fizetni, azt az Orsz. Bizottság birói úton is kényszerítheti tartozásának kiegyenlítésére.
21. §. A pártoló tagság megszűnik kilépés vagy elhalálozás esetén.
22. §. A rendes tagság megszűnik kilépés, vagy az illető egyesület feloszlása esetén.

VI. FEJEZET.

Az Országos Bizottság tisztikara.

23. §. Az Orsz. Bizottság tisztikarát a következők alkotják: egy elnök, négy alelnök, egy titkár, egy levéltáros, öt jegyző, egy pénztáros, egy ellenőr és a 36 tagból álló igazgatótanács, továbbá a tiszteletbeli tagok és a tagul belépett országos jellegű tanító-egyesületek egy-egy kiküldötte. Két alelnök, két jegyző és 15 igazgató-tanácsos vidéki képviselőkből választandó.

24. §. A tisztikart és az igazgatótanácsot a rendes évi közgyűlés 3 évi időtartamra választja. Tíz tag írásbeli kérésére a titkos szavazást az elnök elrendelni köteles. A választás alá kerülő volt tisztviselők és igazgató-tanácsosok újból megválaszthatók.

25. §. Az *elnök*, vagy — akadályoztatása esetén — az *alelnökök* egyike, vezeti az üléseket, írja alá a fontosabb ügyiratokat, képviseli az Orsz. Bizottságot hatóságokkal szemben s nyitja meg az Orsz. Bizottság által előkészített országos jellegű, vagy egyetemes tanító-gyűléseket. Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szava dönt.

26. §. A *titkár* veszi át s kezeli az Orsz. Bizottság és az országos tanítói iroda összes ügyiratait; szerkeszti a felterjesztéseket, nyilvános nyilatkozatokat s az Orsz. Bizottság hivatalos nyomtatványait; előkészíti a gyűlések tárgyait, számban tartja a tagok illetékességét, gondoskodik a hazai tanító-egyesületekhez küldendő köriratokról s az Orsz. Bizottság más közleményeiről. Szerkeszti a Hivatalos Értesítőt. Az Orsz. Bizottság vezetése alatt álló országos tanítói irodában alkalmazott irnokok felügyelője és utasítója. Gondoskodik arról, hogy az Orsz. Bizottság hivatalos lapjában, s egyes esetekben az Orsz. Bizottság megbízásából más lapokban is, a szükséges közlemények megjelenjenek. Az ő különös feladata a meghívók és az Orsz. Bizottság köriratainak és Hivatalos Értesítőjéből eszközölt lenyomatoknak szétküldése, továbbá a hazai tanító-egyesületeknek és testületeknek nyilvántartása.

27. §. A *levéltáros* őrzi a titkártól átvett s elintézett iratokat, kezeli az egyetemes tanító-gyűlések naplójából fenmaradt példányokat s más, az Orsz. Bizottság tulajdonát képező nyomtatványokat mindaddig, míg a bizottság külön könyvtárnoki állás szervezését szükségesnek nem véli.

28. §. A *jegyzők* fölváltva vezetik az összes jegyzőkönyveket, készítik a tudósításokat az Orsz. Bizottság értesítője, hivatalos lapja és a napilapok számára s a hiteles kivonatokat a titkári hivatal, vagy iroda rendelkezésére; szükség esetén helyettesítik a titkárt.

29. §. A *pénztáros* az egyetemes tanítógyűlések rendezéséből maradt, az alapítványokból, a tagsági díjakból, vagy bármily más úton az Orsz. Bizottság céljaira begyűlt összegeket rendes könyvvezetés mellett kezeli. A pénztár állapotáról minden igazgató-tanács-ülésen szóbeli jelentést ad, évenként a nyári gyűlés előtt az igazgató-tanács által megjelölt hivatalos lapban, illetve Értesítőben, az ellenőr által is aláírt nyilvános kimutatást tartozik közzétenni, melyben a vagyonállapotot s a folyó kiadásokat elkülönítve mutatja ki. Az Orsz. Bizottság a pénztárt bármikor megvizsgálhatja; az egyetemes tanítógyűlések előtt azonban mindenkor részletes vizsgálatot tartozik elrendelni. A pénztáros a folyó kiadásokat 50 forint erejéig az elnök s azontúl csak a bizottság kiutalványozására teljesítheti. Nem az Orsz. Bizottság s iroda költségeinek fedezésére, de a tanítókat, vagy a közoktatásügyet érdeklő célra hozzáküldött összegeket a pénztáros szintén átveszi; azokat azonban addig is, míg az Orsz. Bizottság e tekintetben határozna, elkülönítve kezeli. Száz forintot meghaladó készpénz a pénztárosnál nem lehet, a többltet az ellenőrrel egyetértőleg azonnal takarékpénztárba kell helyezni. A pénztáros az Orsz. Bizottság vagyonáért felelős.

30. §. Az *ellenőr* a fentebbiek értelmében résztvesz a pénztár kezelésében, évenként legalább háromszor pénztárvizsgálatot tart, melynek jelöl névét az összes pénztári könyvekben alájegyzi s ezenkívül az Orsz. Bizottság rendelkezése alatt álló vagyonról az összes értékpapirokat egyenkint feltüntető részletes nyilvántartó könyvet vezet, mely a nagy pénztárvizsgálatok alkalmával szintén felmutatandó. Az ellenőr is felelős az Orsz. Bizottság vagyonáért.

31. §. A *titkár*, a *jegyzők* és a *pénztáros* tiszteletdíjban részesülnek, melynek összegét évről-évre a rendes közgyűlés állapítja meg.

VII. FEJEZET.

Az Országos Bizottság gyűlései.

32. §. Az Országos Bizottság ügyeit az elnökség, titkári hivatal és iroda folyó munkásságán kívül háromféle ülésen intézi el: az igazgatótanácsi üléseken, a rendes bizottsági üléseken és az egyetemes gyűlésen.

33. §. Az *igazgató-tanácsi* üléseken tanácskozó- és szavazójoggal résztvehet a tisztikar minden egyes tagja és 36 igazgató-tanácsos, továbbá a tiszteletbeli tagok, valamint az országos jellegű tagegyesületek egy kiküldötte. Ezek együttesen alkotják az igazgató-tanácsot, amely az időszaki ülések által hozzája utalt tárgyakon kívül főképp a következőket intézheti el végérvényesen:

a) hirtelen felerült esetekben az általa közérdekűnek ismert ügyet tudomására juttatja a hazai tanítószágnak, s felhívhatja a tanítóegyesületeket, hogy ebben a kérdésben nyilatkozzanak;

b) a napisajtóban a bizottság által megállapított értelemben az Orsz. Bizottság nevében közölhet nyilatkozatokat, vagy czáfolatokat;

c) üdvözlő küldöttségeket szervezhet előforduló személyes változásoknál, vagy jubiláris alkalmakkal az Orsz. Bizottság nevében, s bizottságokat küldhet ki emlékiratok s felterjesztések szerkesztésére;

d) rendkívüli esetekben személyes felelősség mellett az Orsz. Bizottság pénztárából 200 forintig menő kiadásokat utalványozhat;

e) a titkár előterjesztésére az irodaszemélyzet alkalmazása felett határoz s a nyomtatványok költségeit megállapítja, a pénztáros jelentésére pedig a költségvetést előkészíti s a közgyűlésnek bemutatja;

f) az örökös-, alapító-, rendes- és pártoló tagok felvétele iránt határoz és tiszteletbeli tagokat megválasztásra ajánl;

g) évről-évre kijelöli az Orsz. Bizottság hivatalos lapját;

h) rendkívüli ülések összehívásáról gondoskodik;

i) munkásságáról Értesítőt ad ki, mely Értesítő minden tagegyesületnek, testületnek, s ezek kiküldött képviselőinek, valamint az örökös-, alapító- és pártoló tagoknak is ingyen megküldendő. Az Értesítő időszakonként, de évenként legalább négyszer adandó ki. Az Értesítő csak hivatalos ügyeket tartalmazhat.

Az igazgató-tanácsi ülés határozatainak érvényességére 10 tag jelenléte szükséges. Fontosabb intézkedéseiről a közgyűlésnek jelentést tesz. Az igazgató-tanács határozatai a bizottsági gyűléshez és az egyetemes tanítógyűléshez fellebbezhetők.

34. §. A rendes bizottsági közgyűlés mindig Budapesten, és pedig nyáron (a nagy szünidő folyamán) tartandó. A meghívó az Orsz. Bizottság hivatalos Értesítőjében közzéteendő, mivel azonban a közgyűlések csak nyilvánosak lehetnek, napirendjük az Orsz. Bizottság hivatalos lapjában előre közlendő. Érvényes határozathozatalra 4¹ képviselő jelenléte szükséges. Fontosabb adminisztratív s kulturpolitikai kérdésekben, ha a benyújtott javaslatához a gyűlésen résztvevők kétharmad többsége nem járul, a kérdés újabb tárgyalás végett visszaküldendő az Orsz. Bizottság rendes tagjainak (az «Orsz. Bizottságba» belépett hazai tanító-egyesületnek és testületeknek). A rendes közgyűlések intézkednek az összes ügyekben, a mennyiben azok az egyetemes tanítógyűléseknek fentartva nincsenek, de ezen ügyeket előkészítik. A rendes közgyűlések saját felelősségükre ugyan, de az egyetemes tanítógyűlésekre hivatkozva s a magyarországi tanítóság nevében nyilatkoznak s minden, a jelen szabályok keretébe vágó ügyben kezdeményező joggal is bírnak. A felekezeti és nemzeti pártérdekek megvitatása tilos. A rendes közgyűlések különös feladata a bizottság vagyonának biztosítása s a bevételek tőkésítendő részének meghatározása is. Rendkívüli időben is ülésezhetik az Orsz. Bizottság, ha azt az elnökség, vagy igazgató-tanács jónak látja, avagy 25 képviselő kívánja; de ez esetben a meghívók a rendkívüli tárgysorozatával együtt legalább 8 nappal előre minden bizottsági tagnak elküldendők. Indítványok mindenkor írásban és a gyűlés előtt 8 nappal az elnöknel nyújtandók be.

A közgyűlés tárgysorozata az Orsz. Bizottság rendes tagjaiul belépett hazai tanító-egyesületek (testületek) véleményének meghallgatása után az igazgató-tanácsülésen állapítandó meg. Mindez lehetőleg már május havában közzéteendő, hogy azt az Országos Bizottság tagjai sorába belépett egyes tanítóegyesületek (testületek) előre tárgyalhassák.

A közgyűlések meghallgatják s tárgyalják az Országos Bizottság és iroda működésére vonatkozó jelentéseket. Különösen e gyűlés elé terjeszti az Országos Bizottság a jelen alapszabályok megváltoztatására, vagy az új egyetemes tanítógyűlésre vonatkozó összes javaslatait s minden újabb országos jellegű intézkedésre vonatkozólag véleményét kéri ki. A gyűlés egyes tanítók s egyes tanítóegyesületek elvi fontossággal nem bíró ügyeit nem tárgyalhatja, csak utasításul adhatja a Bizottságnak, hogy lehetőleg még ily esetekben is gondoskodjék magánúton, vagy küldöttségileg a tanítók javának előmozdításán. Ellenben minden ily gyűlésen tárgyalandók a hazai tanítók országos jellegű, felekezetenküli, humanisztikus intézményeinek ügyei s a Bizottság gondoskodni tartozik arról, hogy ezen intézmények állapotáról s legújabb fejlődéséről a gyűlés tagjai röviden fogalmazott tiszta képet nyerjenek az Országos Bizottság értesítőjében s az Országos Bizottság jelentésének kivonatával együtt a résztvevők között díjmentesen osztassék ki s a nagyobb napi- és szaklapoknak megküldessék. Az Országos Bizottság ezenkívül a tanítók szellemi és erkölcsi érdekeinek megfelelő kedvezményekről gondoskodik. A Bizottság határozatai az egyetemes gyűléshez fellebbezhetők.

36. §. Egyetemes tanítógyűléseknek lehetőleg minden öt évben való egybehívásáról csakis a «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága» intézkedhetik; azonban annak idejét, helyét s tárgysorozatát csak rendes tagjainak (a tanítóegyesületek és testületek) véleményének meghallgatása után s egy, esetleg rendkívüli időben is összehívható közgyűlés beleegyezésével állapíthatja meg. Oly tárgy, melynek napirendre tűzését legalább 30 rendes tag (hazai tanítóegyesület vagy testület) nem óhajtja, az egyetemes tanítógyűlések tárgysorozatába fel nem vehető. Az egyetemes tanítógyűlés számára az Országos Bizottság részletes jelentést készít a megelőző egyetemes tanítógyűlés óta kifejtett működéséről; bemutatja számadását s a statisztikai adatokat az országos tanítói iroda működéséről. Az egyetemes tanítógyűlésnek jogában áll az Országos Bizottságot újjá szervezni s a jelen alapszabályokat módosítani, mely módosítások azonban életbeléptetésük előtt a m. kir. kormányhoz megerősítés végett felterjesztendők.

37. §. Az Országos Bizottság közgyűlései és az egyetemes tanítógyűlések külső rendezését az Országos Bizottság saját kebeléből kiküldött tagok részvétele mellett működő, de különben teljesen önálló rendező-bizottságra is bízhatja, mely a rendezés költségeinek fejében adományokat gyűjthet s tagdíjakat szedhet; de számadásait az Országos Bizottság felülvizsgálata alá tartozik bocsátani s a maradványt az Országos Bizottság pénztárába köteles átadni.

38. §. Az Országos Bizottság hivatalos és tanácskozó nyelve kizárólag a magyar.

VIII. FEJEZET.

Az Országos Bizottság vagyona.

39. §. Az Orsz. Bizottság vagyonát teszik: az alapítványokból, adományokból, hagyományokból, tagsági díjakból, továbbá a segélyekből és gyűjtésekből vagy egyéb jövedelmekből befolyó összegek és egyéb értékek.

IX. FEJEZET.

Az Országos Bizottság feloszlása.

40. §. Az Országos Bizottság s az iroda megszűnését csak egyetemes tanítógyűlés határozhatja el, a melyen a résztvevők háromnegyed részének hozzájárulása nélkül döntés nem történhetik.

41. §. A bizottság és iroda megszűnése esetén az Orsz. Bizottság vagyonát a 40. §-ban meghatározott egyetemes tanítógyűlés csak rokonirányu s a hazai tanítóegyesületekkel közösen érdeklő testületnek, vagy az Eötvös-alapnak adhatja át. Végérvényes határozathoz itt is a 40. §-ban említett módon kell eljárni. Az Orsz. Bizottság vagyonának hováfordítását kimondó határozat fogantatás előtt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz jóváhagyás céljából felterjesztendő.

42. §. Ha az Orsz. Bizottság az alapszabályokban meghatározott czélt és eljárást, illetve hatáskörét meg nem tartaná, a mennyiben a további működése által az állam, vagy az Orsz. Bizottság tagjainak vagyoni érdeke veszélyeztetnék, a m. kir. kormány által haladéktalanul felfüggesztetik s az elrendelt szabályos vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is oszlattatik, vagy esetleg az alapszabályok pontos megtartására, különbeni felosztás terhe alatt, köteleztetik.

Budapesten, 1899. ápril hó 20-án.

Lakits Vendel,
elnök.

Hajós Mihály,
titkár.

A tanítók egyesületi életének fejlesztése.

Van szerencsénk tisztelettel értesíteni a magyarországi tanítók országos bizottságának elnökségét, hogy a „Pécsi tanító-egylet” f. é. márczius hó 25-én tartott közgyűlése Nagy László tanítóképzési cz. igazgatónak a tanítók egyesületi életének fejlesztése tárgyában tett indítványára a következőképp határozott:

A «Pécsi tanító-egylet», bár teljes elismeréssel adózik Nagy László úrnak azon nemes ügybuzgóságáért, melynél fogva a tanítótestületi élet fejlesztésére nézve a tanítóknak szélesebb alapon való tömörülését javasolja és bár egyesületünk, mint szabadegyesület, maga is óhajtja, hogy minél több szabad, független egyesület létesíttessék, mindazonáltal javaslatának 1. és 2. pontjait nem tartja elfogadhatónak.

Az elvet, hogy a tanítóegyesületek működése minden külső, idegen befolyástól, gyámkodástól függetlenné tétessék, teljes mértékben helyesli és magáévá teszi, mégis kizártnak tartja, hogy ez időszerint az ily irányban való törekvésnek sikere legyen; sőt ellenkezőleg: visszaesést eredményezne; mert azzal, ha az 1868. törvénynek a megyei ált. tanítóegyesületeket elrendelő §§-ai hatályon kívül helyeztetnének, éppen csak azt érnék el, hogy ez egyesületek, melyek országszerte nagyon is elismerésre méltó eredménnyel működnek, de nem ritka esetben ugyancsak a szabad iránynak képviselői és fentartói, inkább megszűnnének, anélkül, hogy helyökbe életerős, szabad egyesületek lépnének, vagy az itt-ott még fennálló régi, szabad egyesületek csak néhány taggal is szaporodnának, azokban az egyesületi működés élénkebb, mozgalmasabb lenne, avagy e miatt akár csak egyetlenegy felekezeti egyesület is megszűnnék.

A megyei ált. tanítóegyesületeknek a legtöbb tanító csak azért tagja, mert a törvény erre kötelezi, gyűlésre csak azért jár, mert költségei nagyobbrészt megtérülnek, s mihelyt e kötelezettség megszűnnék, nyugodtan megmaradna otthonában s nézné a lelkesebbek munkálkodását, mi még rossz néven sem vehető tőle; mert hisz szegénységéből nem igen telik tagdíjra, gyűlésekre való utazásra és költségekre. Így van ez a felekezeti egyesületeknél is. Itt is csak azért tagok, mert annak lenni kell s a kik kevesen, esetleg önként tagjai is lennének valamely szabad egyesületnek, nem is tehetik, mert az egyházi hatóságok (értjük a katolikusokat) nekik ezt egyenesen megtiltják. Amíg ez állapotok meg nem szűnnek, az egyesületi élet önállósítására, egyöntetűvé tételére gondolni sem lehet s akárhány elvi határozatot hozunk is, gyakorlati eredményre ez nem vezet. Az elvek érvényesülését erőszakolni nem lehet. Ehhez hosszú idő, kedvező viszonyok, a tanítótság értelmessége, önálló gondolkodása, az ügyért való lelkesedése és anyagi függetlenség szükséges. Azon körülményt, hogy a szabad egyesületek, ha kérik, államsegélyben részesüljenek, szintén nem tartja elfogadhatónak, mert az oly egyesület, mely államsegélyben részesül, többé nem szabad, nem független.

Nagy László javaslatával szemben a «Pécsi Tanító-Egylet» azért csak azt tartja kimondandónak és az «Országos Bizottság» által szorgalmazandónak, hogy a közoktatási kormány a népokt. törvény ama szakaszának szerezzen érvényt teljes mértékben, mely elrendeli, hogy a megye tanító-sága egyesületet alkotni köteles, azaz, hogy a megyei ált. tanítóegyesületnek minden tanító — tekintet nélkül az iskola jellegére — tagja s ha e mellett még felekezeti egyesületnek is tagja, úgy az teljesen magánügyét képezi. Igaz ez is merő oly elvi határozat, melynek foganatosítására a közel jövőben szintén kevés a kilátás; de ha egyszer mégis elérhető lenne, a mi viszonyaink közt mindig több gyakorlati eredményt biztosítana, mint Nagy László javaslata, mert — ha van rá hajlandóság a kormányban — a külső, idegen befolyás és gyámkodás e formában is mellőzhető volna, a mi azonban teljesen sohasem lesz, mert az ügy, a melynek szolgálatában állunk, nem a mi, hanem az állam ügye.

Nagyobb körre kiterjedő egyesületeket, mint megyeieket, a «Pécsi-Tanító-Egylet» nem tart célravezetőnek, sőt a sikeres működés — ha ugyan a megye minden tanítója tagja — már e keretben is nehézkes s így csak körökre osztva és szervezve fog eredménnyel funkcionálni. Nem igazolt tehát azon kifogás sem, hogy az egyesületi élet legnagyobb baja az, hogy kisebb egyesületek nem életképesek. Az ily kisebb egyesületekben oly egyének is szerepelnek, kik nagyobb egyesületekben éppen nem érvényesülhetnének.

Az egyesületek képezzenek aztán országos szövetséget, melynek intező és végrehajtó közege az «Országos Bizottság». Ez tartson évenként 1—1 képviseleti gyűlést és a kormány támogatása mellett legalább minden 3. évben egyetemes gyűlést, a hol az egyesületi, képviseleti gyűlések által megvitatott, propagált fontosabb kérdések mintegy szentesítést nyerjenek.

Nagy Lászlónak a tanítói egyesületek tevékenységére és működésére vonatkozó javaslatait a «Pécsi tanítóegylet» elvben ugyan elfogadja, jóllehet gyakorlati szempontból az ellen is volnának megjegyzései. Ezek után vagyunk a «Pécsi Tanító-Egylet» nevében. Hazafias üdvözléssel: *Mihálovics Antal*, elnök. *Haks József*, főjegyző.

A tanítói oklevél értéke.

A „Pécsi-Tanító-Egylet” folyó évi márczius hó 25-én tartott közgyűléséhez — abból az alkalmából, hogy néhány tanító a pécsi felső kereskedelmi iskola igazgatósága útján a nm. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úrhoz kérvényt nyújtott be, hogy engedtessek meg nekik a felső kereskedelmi iskoláról az osztályvizsga letétele, mely folyamodványukra, miután nem a középiskola IV.

osztályáról kiállított bizonyítványukat, hanem okleveleiket csatolták, elutasítottak — indítvány érkezett, hogy az egyesület magáévá téve a nevezett tanítók sérelmét, lépjen érintkezésbe az Orsz. Bizottsággal, hogy vele együtt hasson oda, hogy a tanítói oklevél a középiskolai érettségivel egyenlő értékűnek ismertessék el.

A «Pécsi-Tanító-Egylet» közgyűlése, miután tudomást szerzett arról, hogy a nm. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter az 1887. évi július hó 25-én 27,904. sz. a. kelt s a pénzügyminiszterhez intézett átiratában világosan kijelentette, hogy az állami és az orsz. izraelita iskola alapjából fentartott és közvetlen vezetése alatt álló izraelita 4 éves tanfolyamu képezdékét a középiskolák elvégzésével egyenlő értékűnek ismeri el, miután a nevezett tanítók közül állami képezdét végzetek is folyamodtak, kik tehát a középiskola IV. osztályának elvégzése után léptek az állami képezdékbe, miután erős meggyőződése, hogy azon tanítók is, akik középiskolát nem végeztek, a képezdében való felvételük alkalmával a letett felvételi vizsgával ők is megfeleltek a törvény kívánalmainak, — elhatározta, hogy ügyüket magáévá teszi és ez újabb sérelmet az «Orsz. Bizottság» tudomására hozza annál is inkább, mert az egész ügy lefolyásában azt látja, hogy a tanítók okleveleinek értékét nem hogy emelnék, de határozottan süllyeszti.

Mindezekből kifolyólag tehát tisztelettel kérjük az Orsz. Bizottságot, hogy e sérelmet az «Orsz. Bizottság» is tegye magáévá és tudja meg, hogy midőn a nevezett tanítók kérelmükkel elutasítottak, az illetékes forumot mely intencziók vezették; minthogy pedig szavának sulya van, hasson oda, hogy a tanítói oklevél végre valahára a középiskolák elvégzésével egyenlő értékűnek ismertessék el.

Midőn kartársaink ügyét ismételve az «Orsz. Bizottság» jóindulatába helyezük, vagyunk a «Pécsi-Tanító-Egylet» nevében. Pécsen, 1899. évi április hó 15-én. Hazafias üdvözléssel: *Mihálovics Antal*, egyl. elnök. *Haks József*, egyl. főjegyző.

Az évváró nyilvános vizsgálatok eltörlése.

A „Vastankerületi Tanítótestület“ a következő indítványt küldötte be hozzánk:

«Hasson oda minden tanító-egyesület az Országos Bizottság útján, hogy a nyilvános évváró vizsgálatot a jövő 1899/900-ik tanévtől kezdve szüntesse be egy erélyes, általánosan kötelező rendelettel a közoktatásügyi miniszter ur ő nagyméltósága, aki szívesen meghallgatja és teljesíti a tanítók kérelmeit és javaslatait; sőt az egyleti működés tekintetében 1896-ban kiadott nagyfontosságú rendelete egyenesen fölszólítja és serkenti a tanítótestületet, jutalmak kifizetése kíséretében, minél tevékenyebb, szorgalmasabb és eredményesebb tanításügyi együttműködésre. Vagy tegyen a miniszter ur mielőbb oly czélszerű átmeneti intézkedést, szintén rendeletileg, mely előkészítő lépcsőül szolgálna a nyilvános vizsgálatok megszüntetéséhez addig is, míg a népoktatási törvény revíziója alkalmával ezt törvényhozásilag keresztülviszi.

Itt azonban mulhatatlanul szükséges az egész magyar tanítótestület erélyes és szigorú összetartása. Csüggedni semmiesetre sem kell. Ne adjunk semmit a kétszínű, hamiskodó ellenvetések közt arra, hogy akkor hogyan ellenőrizzék a hanyag, kevésbé törekvő tanítókat? Ilyeneket nem ismerünk és nem szabad magunkat annyira lealacsonyítani, hogy néhány silány elem miatt az egész testületre zúdítatjuk a rágalmakat. Itt a szomszéd Ausztria mellettünk. Vajjon 30 év óta a köznép részéről kinek jutott eszébe ott csak egyszer is a tanítótestület hanyagsággal vádolni? Vagy az osztrák tanítótestület és tanügyi hatóságok közül ellentmondott-e a közös határozatnak csak egy is 30 év alatt? Vagy a hosszú, jól kitapasztalt gyakorlat óta van-e csak egy is, aki neheztelve visszakövetelné a régi állapotot? A jövő századba nem akarjuk átvinni a régi tanügyi torzszülöttek ez egyikét.

Feliratokat kell küldeni a megyei közigazgatási bizottságok tanügyi osztályainak, valamint a kor színvonalán álló, művelt felfogású, reformkedvelő iskolaszékeknek is.

A tervet elfogadó iskolák tanítótestületei pedig írásban, nyomtatásban, körözlvényekben tudósítsák egymást az így elért eredményről. Szükségtelennek tartjuk bővebben indokolni az évváró vizsgák eltörlésének szükségességét. (Pedig jó lett volna! Szerk.)

Mi tehát nem évváró, gyermekgyógyító vizsgálatokat akarunk, hanem a szép emlékű mileniumi ünnepélyek mintájára: évváró ünnepélyeket a nagy nyilvánosság számára szavalással, énekel, tornajátékkal és más, a gyermeki kedélyt vidító mulatságokkal. A vizsgálatok iskolalátogatás alkalmával történjenek egy iskolalátogató s egy kijelölt tanító jelenlétében az utolsó hetek egyikében, osztályzat megállapítás végett.

Két út áll előttünk: továbbra is kinevessen-e bennünket a külföld? vagy pedig elismerő dicséretet arassunk a korszerű és indokolt előrehaladásért? Indítványozó: *Kőrösi József*.

*

Ezt az indítványt tárgyalás czéljából kiadjuk a tanítóegyesületek- és testületeknek, kérve, hogy erre vonatkozó véleményeiket f. é. október hó 1-ig hozzánk beküldeni sziveskedjenek.

Az elnökség.

Vegyes közlemények.

— **Az iskolaszéki intézmény.** *Nádas Sándor* székesfővárosi igazgató-tanító, az Orsz. Bizottság tagja, a „Budapesti Tanítótestület“ útján a következő indítványt adta be hozzánk:

«Az iskolaszéki intézmény töröltessék a törvényből és helyette állíttassék fel egy «Ellenőrző-bizottság». Ennek tagjai legyenek: 1. *A világi és egyházi tanfelügyelők*, a tanítás ellenőrzésére. 2. *A tiszti (hatósági) orvos*, a közegészség és tisztaság ellenőrzésére. 3. *A gondnok* (az előljárási részéről egy értelmesebb egyén személyében), a tanítási idő betartása, gyermekekkel való bánásmód megfigyelése és iskolai beszerzések ellenőrzése szempontjából.»

Az egyesületek és testületek erre vonatkozó véleményeit f. é. október 1-éig kérjük beküldeni.

— **Képviselőiket még nem jelentették be** Országos Bizottságunknál a következő tanító-egyesületek és testületek: Állami iskola tanítótestülete M.-Szigeten. — Alsó-szabolcshajduvidéki ev. ref. egyházm. tan. egyll. — Bakonyvidéki ág. hitv. ev. t. e. — Baranya-várvidéki t. e. — Békés-vármegyei ált. t. e. — A beszterezebányai egyházmegye területén lakó rk. t. e. — Erdővidéki t. e. — Kecskeméti egyházm. t. e. — Kisküküllőmegyei ált. t. e. — Kunágotai t. t. — Mariana, gör. kath. t. e. — Mezőturi ev. ref. t. t. — Nagybányai ref. egyházm. t. e. — Nagyszalontai ev. ref. egyházm. t. e. — Nógrádvármegyei t. t. — Pécsvárad vidéki t. e. — A ref. Tan. Orsz. Egyes. — Székesfehérvári rk. t. e. — Szolnok-Dobokamegyei t. t. — Tata és Kisbérvidéki népt. e. — Tornai ev. ref. t. e. — Udvarhelymegyei t. e. — Ungmegeyi ref. t. e. — Veszprémi izr. t. t. — Zólyommegyei ált. t. e. — Zala megyei ált. t. t. — Ez uton kérjük az egyesületeket, hogy képviselőiket mielőbb megnevezni sziveskedjenek.

— **Felhívás és kérelem Magyarország népoktatásügyének munkásaihoz!** Mélyen tisztelt Kartársak! Tisztelettel alulírottak, mint az „Eötvös-alap országos tanító-egyesületnek“ a képviselői, örömmel értesítjük a Mélyen tisztelt Kartársakat, hogy az „Anker“ élet- és járadék-biztosító-társaság magyarországi képviselősege (Budapest, VI., Deák-tér 6.) ugyanakkor, amidőn 500 forintra a «Tanítók Háza» javára egyesületünk alapító tagjai közé sorakozott, egyesületünket hathatósabban is támogatni óhajtván, hozzánk intézett hivatalos levelében a következő ajánlatot tette a Kartársak és a «Tanítók Háza» eszméjének megvalósítása érdekében:

«Kötelezzük magunkat az «Eötvös-alap országos tanító-egyesület» részére az egyesület tagjai, a tanítók által társaságunknak szerzett és társaságunk által elfogadott biztosítási ügyletek szerzésének tiszteletdíja fejében a biztosítási összegnek 1%-ka azaz egy százalékát az «Eötvös-alap» pénztárosának kezeihez kiszolgáltatni, azon kikötés mellett, hogy ez a biztosítási ügyletből származó tiszteletdíj minden egyes esetben annak a tanítónak a nevére és javára könyveltessék el, a ki a biztosítási ügyletet társaságunknak megszerezte volt. Ez az ily módon megszerezhető osztalék, az illető tanító kívánságára, esetleg az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesület» által kibocsájtandó 50 koronás, névre szóló egyesületi részes-jegy megszerzésének biztosítására vagy a vidéki városokban a tanítók gyermekei számára felállítandó internátusok alapítójának a gyarapítására fordítható, az illető biztosítási ügylet szerző tanítónak írásban is bejelentendő kívánsága szerint. Ezen százaléknál jutalék, a teljesen perfektuált ügyletek után az első évi biztosítási díjak befolyta irányában esedékesek, illetve csak annyiban térítendő meg, a mennyiben az első évi biztosítási díjak részben vagy egészben befolytak. A szerzendő biztosítási ügyletekre vonatkozó okiratok az ellenőrzés céljából az «Eötvös-alap» pénztárosához: Schmidt Albin urhoz (Budapest, VII., Wesselényi-utca 42. sz.) intézendők, és hozzánk való juttatás céljából Ille Bertalan és Szenes Mór uraknak lesznek átadandók. Az összes nyomtatványok költségeit, valamint a biztosítási ajánlatok fenti módozata szerint való beküldéséből származó postai kiadásokat társaságunk fedezi. Önöket az erkölcsi támogatáson kívül semmiféle kötelezettség sem terhelendi.»

Mélyen tisztelt Kartársak! Ezen itt bemutatott ajánlatot mi kötelességünknek megfelelőleg elfogadtuk; mert meg vagyunk győződve arról, hogy az esetben, ha a hazai tanítóság, a külföldi tanítók példáját követve, az életbiztosítás üdvös intézményének a terjesztésével nagyobb mértékben fognak foglalkozni a jövőben, mint eddigelé, nemcsak a társadalomban, hanem saját maguknak a javát is nagy mértékben előmozdíthatják és e mellett az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesületet» is erőteljesebben támogathatják ama célok megközelítésében, a melyet eddigelé is helyeselt a tanítóság színe-java.

Mi teljesen meg vagyunk győződve a felől, hogy Mélyen tisztelt Kartársainknak csak komolyan akarniok kell, igen kevés fáradsággal hatalmas összegeket szerezhetnek rövid idő alatt az „Anker élet- és járadék-biztosító-társaság“ által felajánlott útnak-módnak a felhasználása mellett tervbe vett szép, nemzeti közművelődési ügyünk szolgálatára hivatott, jótékony célú tanítói intézményeink javára. Az „Anker biztosító-társaságnak“, a melynek vagyona már 1896-ban 59 millió forintra, biztosítási állománya 236 millió forintra, kifizetései pedig már 1896-ban 95 millió forintra rugtak, az 500 forintos alapítványért, főleg pedig a tanítóság érdekében tett becses ajánlatáért, egyesületünk nevében itt is köszönetet mondva, arra kérjük Magyarország népoktatásügyének mélyen tisztelt munkásait: ragadják meg a kínálkozó alkalmat és járuljanak minél nagyobb buzgósággal nemzeti és tanítói közvagyonunk gyarapításához és az életbiztosítás eszméjének a terjesztéséhez. Kérésünk meghallgatását remélve, maradjon mély tisztelettel az «Eötvös-alap orsz. tanító-egyesülete» nevében Budapest, 1899. május 2. Péterfy Sándor elnök, Kapu Rezső másodtitkár.

— **Kedvezményes vasuti jegyekért**, mint eddig, most is folyamodni fog az elnökség ugy a magyar államvasutak, mint a déli vasut és a kassa-oderbergi vasut igazgatóságához. Azok, kik az augusztus 20-iki gyűlésen részt kívánnak venni, szándékukat augusztus hó 1-éig okvetlenül jelentsék be a titkárnál. A mult években többen a kitűzött határidő után jelentkeztek. Ezek már nem kaphattak s a későn jelentkezők ezután sem kaphatnak jegyigazolványokat; mert a kitűzött határidő napján az elnökség beadja az államvasutak igazgatóságához a jelentkezők névsorát és ők állítanak ki névre szóló igazolványt. A határidő után újból csak újonnan beadott kérvényre adnának igazolványt; de ennek az elintézése annyi időt venne igénybe, hogy az igazolványok szétküldésével megkésnének. Ezért kérjük a kartársakat, hogy a kitűzött határnapig okvetlenül jelentkezzenek, kik a kedvezményes utazási jegyre igényt tartanak.

— **A „Tanítók Háza“ javára tett ajánlat.** Nagyságos Elnök Úr! Méltányolva azt a nemes célt, melyet az Eötvös-alap mélyen tisztelt elnöksége maga elé tűzött, van szerencsénk ezennel a ház-építési alap gyarapítására a következő ajánlatot tenni.

Néhány évvel ezelőtt megjelent kiadásunkban a Feszty-féle körképnek Morelli Gusztáv fametsző-tanár által készített reprodukciója, melyből jelenleg még mintegy 7500 példány van készletünkön. Tekintve, hogy ez a reprodukció kiválóan alkalmas arra, hogy az elemi iskolákban a magyar történet iránt való érdeklődést fejlessze, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1898/2835. elnöki szám alatt már ajánlotta annak beszerzését az összes hazai iskolák számára. A közoktatásügyi miniszterium ajánlása azonban csak írott malaszt marad mindaddig, míg ezt az ügyet az összes intéző körök magukévé nem teszik, míg meg nem győződnek arról, hogy a Feszty-körkép reprodukciójának beszerzése szükséges, vagy legalább is nagyon ajánlatos minden iskola részére.

Igen jól tudjuk, hogy kellő eredményt csak úgy érhetünk el, ha a tanügyi körök részéről a kellő támogatásban részesülünk. Ezt szem előtt tartva, tisztelettel fölkérjük ezennel Nagyságodat, mint az Eötvös-alap nagyérdemű és buzgó elnökét, hogy a Feszty-album terjesztését a Nagyságod által szükségesnek és jónak látott úton és módon szervezni méltóztassék.

Ennek fejében kötelezzük magunkat, hogy minden eladandó példány után 1—5000 példány 1 frtot, 5000 példányon túl pedig, beleszámítva az első 5000 példányt, 2 frtot fizetünk az Eötvös-alapnak házépítési alapjához.

A Feszty-körkép reprodukciójából következő kiadások léteznek, melyek mindegyikéből bátrak vagyunk 2 példányt ide csatolni.

1. 6 lapban ára iskolák részére	4 frt 25 kr.
2. 6 lapban kemény papírra huzva	5 frt 25 kr., jobb minőség 6 frt 85 kr.
3. egy darabba illesztve	4 frt 40 kr.
4. vászonra huzva egy darabban	5 frt 75 kr.
5. Leporelli album alakban kötve	5 frt 25 kr.

Ellenőrzés céljából előre is beleegyezünk abba, hogy az összes megrendelések illetve pénzküldemények az Eötvös-alap pénztárához intéztessenek; tekintve továbbá, hogy az Eötvös-alap mélyen tisztelt elnöksége nem rendelkezik az expedícióhoz szükséges személyzet fölött, készek vagyunk ezt elvállalni, nemkülönben a szükséges körleveleket is kinyomatni, oly kikötéssel, hogy készkiadásaink nekünk megtéríttessenek.

Tisztelettel felkérjük Nagyságodat, hogy ezen ajánlatunkat megfontolni s minket nagybecsű válaszával mielőbb megtisztelni kegyeskedjék. — Budapest, 1899. márczius hó 12. *Könyves Kálmán magyar irodalmi és könyvkereskedési részvénytársaság.*

— Az Országos Bizottságba belépett egyesületekről a következő statisztikát mutatjuk be:

A tag-egyesületek jellege	Rendes tag	Örökös tag	Alapító tag	Összesen	Ebből országos egyesület
Általános	44	1	15	60	5
Róm. kath. .. .	3	—	1	4	—
Gör. kath. .. .	—	—	1	1	—
Gör. kel. .. .	—	—	—	—	—
Ev. ref. .. .	14	—	1	15	1
Ág. ev. .. .	3	—	1	4	—
Izraelita .. .	1	—	1	2	1
Összesen .. .	65	1	20	86	7

Az Orsz. Bizottságba lépett egyesületek tagjainak száma:

a) Nem országos egyesületek								b) Országos egyesületek							
Az egyesület milyen tag?	Általános	Róm. kath.	Gör. kath.	Ev. ref.	Ág. ev.	Izr.	összesen	Az egyesület milyen tag?	Általános	Róm. kath.	Gör. kath.	Ev. ref.	Ág. ev.	Izr.	összesen
Rendes	7446	177	—	920	72	10	8625	Rendes	800	—	—	—	—	—	800
Örökös	350	—	—	—	—	—	350	Alapító	2218	—	—	400	—	665	3283
Alapító	2225	163	133	—	42	—	2563	Összesen	3018	—	—	400	—	665	4083
Összesen	10021	340	133	920	114	10	11538	Főösszeg	13039	340	133	1320	114	675	15621

— **Belépett az Országos Bizottságba** (a *Peres Sándor* által szerkesztett «Tanítóegyesületek Történetéből» vesszük ki az alábbi összehasonlító adatokat):

a 16 országos egyesületből	7 tehát	43.75%
a 81 általános »	55 »	67.90%
a 39 ev. ref. »	14 »	38.46%
a 36 ág. ev. »	4 »	11.11%
a 14 gör. kath. »	1 »	7.14%
a 9 gör. kel. »	— »	—
az 1 izr. »	1 »	100%
a 294 egyesületből	86 tehát	29.25%

Ez olyképen tűnik fel, mintha a tanítóságnak csak harmada csatlakozott volna a szövetséghez, pedig nem úgy van, mint az alább is látható.

Az összes általános egyesületek tagjainak száma:	11,767	a belépetteké	10,021	85.18%
Az » r. kath. » » » »	8,692	a » » » » »	340	3.91%
Az » ev. ref. » » » » »	2,191	a » » » » »	920	41.99%
Az » ág. ev. » » » » »	1,439	a » » » » »	114	7.94%
Az » gör. kath. » » » » »	974	a » » » » »	133	6.73%
Az » gör. kel. » » » » »	537	a » » » » »	—	—
Az » izr. » » » » »	10	a » » » » »	10	100%

A tanítóegyesületek tagjainak száma: 25,600; a belépetteké 11,538; 45.07%

Ide az országos egyesületek nincsenek beszámítva.

Ezekből látható, hogy körülbelül a tanítóság fele tagja az Orsz. Bizottságnak.

Egyes megyék 1, 2, 3, sőt 5 egyesülettel is vannak képviselve; azonban Alsó-Fehér, Árva, Csik, Esztergom, Fogaras, Hont, Hajdú, Hunyad, Liptó, Sopron, Turóc, Zemplén megyék és Fiume város egy egyesülettel sincsen képviselve.

A tanítóegyesületek névsorát a jövő számban közöljük.

— **Meghívó.** A Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága ezidei nyári közgyűlését aug. 20., Szent-István napján tartja, melyre az egyesületek képviselőit, az egyetemes tanítógyűlés kiküldötteit és minden érdeklődőt tisztelettel meghívunk. — Tárgyai között lesznek Nagy László előadásában «a tanítóegyesületi élet fejlesztése» és alapszabályok módosítása. Bővebb tárgysorozatát a gyűlésnek az igazgató-tanács fogja megállapítani egy későbbi ülésen. Értesítőnk 2. számában, mely augusztus elején jelenik meg, fogjuk ezt közölni.

— **A tanítóegyesületi élet fejlesztése** egyik tárgya lesz a Szent-Istvánnapi közgyűlésnek. Annak idején minden tanítóegyesületnek megküldöttük Nagy Lászlónak erre vonatkozó javaslatát s kértük arra az egyesületek véleményét. Akkor a beküldési határidőül július 1-ét tűztük ki, most azonban ezt *augusztus hó 1-éig* meghosszabbítjuk s így a nyári közgyűlésre tárgyalásul kitéve az ezen Értesítőben foglalt javaslatokra vonatkozó vélemények beküldési határideje augusztus 1-je. Hogy mindez összegezhető és áttanulmányozható legyen, kérjük, a jelzett határidőre okvetlenül szíveskedjenek beküldeni tagtársainkat a véleményeket.

— **Pártoló tagok** igen kis számban jelentkeztek ezideig. Kérjük kartársainkat, hogy ilyeneket gyűjteni szíveskedjenek.

— **A tanügyi lapok** szerkesztőit kérjük, hogy Értesítőnkől mindenkor mindazt, mit jónak látnak, átvenni szíveskedjenek saját lapjaikba. Egyszersmind kérjük, hogy lapunkkal csereviszonyba lépni szíveskedjenek.

— **A tag-egyesületek elnökségeit** kérjük, szíveskedjenek tagsági díjaikat mielőbb, de legkésőbb augusztus 1-ig beküldeni. Ezt a határidőt az alapszabályok állapítják meg.

— **Az igazgató-tanács** f. é. április hó 20-án ülést tartott *Lakits* Vendel, majd később *Somlyay* József elnöklete alatt. Jelen voltak: Bursics Ernő, Ember János, Falvay Antal, György Aladár, Gábel Jakab (Nagyvárad), Gosztonyi József (Ujpest), Gerley Szevér, Hajós Mihály, Józsa Mihály, Kapó Rezső, Kozma László (Debreczen), Léderer Ábrahám, Nagy László, Peres Sándor, Péterfy Sándor, Sajó Sándor, Schön József, Trájtler Károly, Ujlaky Géza (Győr), Walter Károly, Buza János, Schmidt Albin, Dobos János, Sretvitzler Lajos, Hajnal Adolf. Kimentésöket kérték: Koncsek Lajos, Kurz Sámuel, Cserhalmi Ferencz, Alszegehy János, Schenk Jakab M., Székely János, Szőke István, Almássy János, Böngérfi János, Moussong Géza, Vass Mátyás, Merényi Kálmán és Ujváry Béla.

Az ülés az alapszabályokat tárgyalta s abban állapotott meg, hogy véleményadásra kiadja azt az egyesületeknek úgy, mint az ebben az Értesítőben olvasható.

Ugyanekkor az Orsz. Bizottság igazgató-tanácsa az Eötvös-alap orsz. egyesülettel és a «Tanítók Háza» igazgató-tanácsával együttes ülést tartott, mikor is *Péterfy* Sándor bemutatta a «Tanítók Háza» tervezetét. Nem részletezzük itt bővebben a vita lefolyását, mert az Értesítőnk elején levő felhívás a felszólalások értelmében történt. Hozzászóltak: Nagy László, Gábel Jakab és György Aladár.

Az együttes ülés befejeztetvén, az Orsz. Bizottság igazgató-tanácsa folytatta tanácskozását. Elhatározatott, hogy az Értesítő 1. számát már most kiadjuk. Nehány kisebb jelentőségű indítvány tárgyalása, az idő előrehaladottsága miatt, a következő igazgató-tanácsülésre halasztatott, kiadván azokat egyeseknek tanulmányozásra.

— **Ajánlat.** Az Országos Bizottsághoz csatlakozott tanítóegyesületek és testületek közül többen nem nevezték meg képviselőiket. Ha a távolság és költségkímélés szempontjából tették ezt, nehogy bármely tagegyesület és testület is képviselő nélkül maradjon, ajánljuk képviselőül a következő székesfővárosi igazgató- és osztálytanítókat: Farkas József igazgató, Hetzer József ig., Oszoly Kálmán osztálytanító, Garay Antal ig., Czike Imre o. t., Bárány Zsigmond o. t., Patacsics János ig., Hangl József o. t., Eperjessy István vezető-tanító, Velösy Lipót vez.-tanító, Almásy János ig., Szabó Lajos o. t., Bursics Ernő o. t., Farkas Elek o. t., Lindner Károly ig., Gyulányi Adolf ig., Gergelyi Jakab ig., Bredl Sándor ig., Czike Ferencz ig., Welmer Gyula ig., Gyurkovits Béla o. t., Gáti (Glatz) György o. t., Székely János o. t., Havas István o. t., Hajnal Adolf ig., Bánó József ig., Walter Károly ig., Rozmanith Vilmos ig., Létai Péter ig., Gerley Szevér o. t., Cserhalmy Ferencz o. t., Moussong Géza o. t., Romhányi Sándor o. t., Soltész Kálmán o. t., Diószeghy Béla o. t., Sántha Lajos ig., Száva János o. t., Györffy János o. t., Magdiacs Károly ig., Rákóczy Lajos o. t., Jeny József ig., Csáky Elek o. t., Minke Béla ig., Stelly Géza igazgató.

— **A tanító-egyesületi könyvtárak** elhelyezésére vonatkozólag a következő kegyelmes miniszteri leirat érkezett a «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága» elnökségéhez:

«Magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter. 1220. eln. szám. Folyó évi márcz. hó 1-én, 58. sz. a kelt beadványára értesítem a Bizottságot, hogy teljesen méltánylom a tanító-egyesület egy jelentékeny tényezőjére, a tanító-egyesületi könyvtárak elhelyezésére irányuló üdvös célú törekvését s azt saját hatáskörömben, lehetőség szerint, hajlandó vagyok támogatni.

Ha az általános tanító-egyesület állami iskolával bíró helyen székel s ezen iskolánál a könyvtár elhelyezésére megfelelő fölös helyiség található, azt e célra, lehetőleg hosszabb időre, készséggel átengedem; azt azonban nem áll módomban elrendelni, hogy ily könyvtárnak állandó helyiséget a tanító-egyesület székhelyén levő más iskolafentartó adjon.

Az általános tanító-egyesületi könyvtárak ellenőrzését az illető tanító-egyesület által óhajtom továbbra is gyakoroltatni, azért erre a királyi tanfelügyelőket külön megbízni annyival inkább sem kívánom, mivel ha az egyesületi könyvtár nem a megye székhelyén van elhelyezve, az ellenőrzést a különben is nagy elfoglaltságú tanfelügyelő a megkívánt módon és mértékben nem teljesítheti.

A vezetésem alatt álló miniszterium kiadványai közül a Hivatalos Közlönyt a kiadóval fennálló szerződés értelmében nem küldhetem meg díjtalanul az egyesületeknek, de az időnként rendelkezésemre álló egyes irodalmi műveket az általános tanító-egyesületek ebbeli kérelmére hajlandó vagyok díjtalanul megküldeni. A «Néptanítók Lapja» megküldését szükségesnek nem látom, miután az minden népoktatási intézetnek jár. Budapest, 1899. április hó 28-án. A miniszter helyett: *Zsilinszky*, államtitkár.

Az elnökség üzenetei.

Az egyesületi tisztujításokról szíves értesítést kérünk.

A **Kisküküllő-vármegyei** Tanítóegyesületet, a **Bonyhádvidéki** Tanítóegyletet, a **Pécsváradvidéki** Tanítóegyletet, a **Tata- és Kishérvideki** rkath. Néptanítók Egyesületét és a **Nagybányai** ref. Egyházmegyei Tanítóegyletetet kérjük: szíveskedjenek az elnök nevét és lakását bejelenteni.

AZ „ANKER“

élet- és járadék-biztosító-társaság Bécsben

április 14-én tartotta negyvenedik rendes közgyűlését gróf Nákó Kálmán ur ő nagyméltósága elnöklete alatt.

Mint a számadási jelentésből kitűnik, az 1898. évben 10698 ajánlat nyújtatott be 25.830,197 frt 35 kr. tőkére és 20,383 frt 86 kr. járadékra és 8501 szerződés 20.210,767 frt 63 kr. tőkére és 20,434 frt 82 kr. járadékra létesített. Az év végén érvényben volt 86,003 szerződés 243.894,997 frt 79 kr. tőkére és 131,570 frt 41 kr. járadékra.

Az 1898. évben halálesetekért, visszavásárlásokért, éleletesi és járadék-biztosításokért 1.517,090 frt 84 kr.

a nyereségyrészesüléssel kötött haláleseti biztosítások osztalékalapjaiból és a minimális eredménnyel garantizozott tulélési csoportok alapjaiból és az üzleti nyereségből a társaság által adott összeg hozzá-számításával 2.294,304 frt 13 kr.
a nem garantizozott tulélési csoportok alapjaiból 1.055,969 frt 86 kr.
összesen 4.867,364 frt 83 kr.
fizettetett, míg a tartalék szabályszerű emelésére 6 301,859 frt 11 kr.
fordittatott.

A biztosítottak előnye kitűnik abból, hogy a nem garantizozott tulélési csoportok tagjai évi részletekben befizetett 582,540 frt 74 kr. betétekért 1.055,969 frt 86 kr, a garantizozott tulélési csoportok tagjai a biztosított összegben felül garantizozott tőke 13%-át kapták nyereségyosztalék gyanánt, míg az „A“ osztalékterv szerint halálesetre biztosítottak az évi díjnak 25%-át, a „B“ osztalékterv (emelkedő osztalék) szerint biztosítottak az évi díj 9, 12, illetve 15%-át kapták nyereségyosztalék gyanánt.

A biztosítéki vagyon a számadási jelentés szerint áll:

a tőke- és járadék-biztosítások díjtartalékaiból (biztosítási alapok) .. 19.470,273 frt 86 kr.
a garantizozott tulélési csoportok alapjaiból 35.915,374 frt 46 kr.
és a nem garantizozott tulélési csoportok alapjaiból 2.180,999 frt 24 kr.
57.566,647 frt 56 kr.
továbbá a részvénytőkeből 1.000,000 frt — kr.
és a tőketartalék, különtartalék és az 1898. évi nyereségből átutaltból 3.322,224 frt 51 kr.
ból összesen 61.888,872 frt 07 kr.

A társaság összes vagyona 65.339,776 frt 56 kr.

Ebből Magyarországra esik:

magyar értékpapirokban 8.148,740 frt 45 kr.
jelzálogkölesönökben 3.167,600 frt — kr.
10.214,190 frtra becsült ingatlanokra és
ingatlanból (társasági ház Budapesten) 531,884 frt 40 kr.
összesen 11.858,224 frt 85 kr.

A részvényesek között osztalék és felülosztalék gyanánt 200,000 frt osztatik ki; a nyereségyrészesüléssel biztosítottak osztalékalapja és a garantizozott tulélési csoportok javára 100,000 frt utaltatik és a rendkívüli tartalékok emelésére 313,457 frt 55 kr. fordittatik.

Az 1898. évben s nyereségyrészesüléssel biztosítottaknak és a felszámolásra került garantizozott tulélési csoportoknak nyereségyosztalék gyanánt 377,597 frt 10 kr. fizettetik ki.

Az igazgató-tanácsból kilépő gróf Nákó Kálmán ur ő nagyméltósága ismét megválasztatott és az elhunyt gróf Falkenhayn Ferencz helyébe cooptált gróf Hoyos Szaniszló igazgató-tanácsosi állásában megerősített. Felügyelő-bizottsági tagoknak megválasztattak: dr. báró Klein Hubert, Scanavi Etienne lovag és Wiedmann Ottó, póttagokul Pflaum Mór és Seidler Mór urak.

Az 1898. évi szelvény április 15-ikétől kezdve 100 frttal váltatik be a társaság bécsi és budapesti pénztárainál.

Ms 5093 / 56

LE
COLLÈGE EÖTVÖS
(ÉCOLE NORMALE SUPÉRIEURE DE BUDAPEST)

PAR

LUCIEN BEZARD

ANCIEN PROFESSEUR AU COLLÈGE EÖTVÖS
PROFESSEUR SUPPLÉANT A L'UNIVERSITÉ DE BUDAPEST

Cette brochure ne peut être mise dans le commerce

(Extrait de la Revue Internationale de l'Enseignement)

PARIS

LIBRAIRIE GÉNÉRALE DE DROIT & DE JURISPRUDENCE

Ancienne Librairie Chevalier-Marescq et Cie et ancienne Librairie F. Pichon réunies

F. PICHON ET DURAND-AUZIAS, ADMINISTRATEURS

Librairie du Conseil d'État et de la Société de Législation comparée

20, RUE SOUFFLOT, (5e ARR^t)

—
1907

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

LE
COLLÈGE EÖTVÖS

(ÉCOLE NORMALE SUPÉRIEURE DE BUDAPEST)

PAR

LUCIEN BEZARD

ANCIEN PROFESSEUR AU COLLÈGE EÖTVÖS
PROFESSEUR SUPPLÉANT A L'UNIVERSITÉ DE BUDAPEST

Cette brochure ne peut être mise dans le commerce

(Extrait de la Revue Internationale de l'Enseignement)

PARIS

LIBRAIRIE GÉNÉRALE DE DROIT & DE JURISPRUDENCE

Ancienne Librairie Chevalier-Marescq et Co et ancienne Librairie F. Pichon réunies

F. PICHON ET DURAND-AUZIAS, ADMINISTRATEURS

Librairie du Conseil d'État et de la Société de Législation comparée

20, RUE SOUFFLOT, (5e ARR^t)

1907

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

LE COLLÈGE EÖTVÖS

(ÉCOLE NORMALE SUPÉRIEURE DE BUDAPEST)

J'ai eu l'honneur d'appartenir au collège Eötvös pendant trois années ; il m'est donc permis d'en parler. Ce ne sera pas seulement pour moi l'occasion de me rappeler agréablement le temps que j'y ai passé ; j'espère que tous ceux qui dans nos pays s'intéressent aux progrès des sciences et aux méthodes pédagogiques liront avec attention et sympathie ces quelques pages. On saura quels ont été les efforts faits et les résultats obtenus par une institution qui ne date que de quelques années.

Le collège Eötvös, créé en 1895, porte le nom du baron Joseph Eötvös, né en 1813 et décédé en 1871. Il fut le premier ministre de l'instruction publique en Hongrie ; ses œuvres littéraires sont restées classiques.

C'est à son fils, M. le baron Roland Eötvös, ministre de l'instruction publique en 1894-1895, que revient l'honneur d'avoir pris l'initiative pour la création de l'internat destiné à former les professeurs des lycées et des écoles de l'enseignement moderne (écoles réales), internat créé sur le modèle de l'École normale supérieure de Paris.

Le ministre qui lui succéda, M. de Wlassics, professeur de droit criminel à l'Université de Budapest, confia la réalisation du projet à son prédécesseur, M. le baron Roland Eötvös (1), qui devenait ainsi le vrai fondateur du collège. Sur la proposition de M. de Beöthy, professeur d'esthétique à l'Université de Budapest, on donna au nouvel établissement le nom de « Báró Eötvös József Collegium », pour honorer la mémoire du baron Joseph Eötvös et ses

(1) Après son ministère, M. le baron Roland Eötvös, professeur de sciences physiques à l'Université de Budapest, rentra dans son laboratoire ; il ne l'avait quitté qu'avec regret, et ce laboratoire est devenu justement célèbre par les travaux de M. le baron Eötvös sur les variations de la gravitation.

mérites exceptionnels comme ministre de l'instruction publique et comme écrivain.

Le collège a compté au début trente internes ; il en compte aujourd'hui cinquante. Ce nombre sera doublé d'ici peu, et le collège, qui est resté jusqu'à présent dans son installation provisoire, sera bientôt doté d'un véritable palais dont les plans sont arrêtés et qui s'élèvera dans les jardins que l'institution possède à Buda, sur la rive droite du Danube.

Pendant ces dernières années, et en dehors de la direction dont je parlerai plus loin, les cadres du collège ont compris cinq professeurs de philologie (latin, grec, hongrois, allemand, philologie comparée), des professeurs d'histoire, de sciences naturelles, de physique, de mathématiques et de philosophie. Ces professeurs sont en partie des maîtres de l'enseignement secondaire et en partie des maîtres de l'Université. Deux professeurs de langues vivantes, dont l'un Français, habitant au collège, et l'autre Allemand, complètent ces cadres.

Une bibliothèque qui s'augmente tous les jours et qui contient plus de 17.000 volumes est à la disposition permanente des élèves, qui peuvent travailler soit dans les salles, soit dans leurs chambres.

Le meilleur moyen de dire ce qu'est le collège Eötvös et son enseignement me paraît être d'en résumer les statuts.

STATUTS ORGANIQUES DU COLLÈGE

I. — *Son but*

Le collège Eötvös offre aux meilleurs étudiants de Hongrie, qui se destinent au professorat des écoles secondaires et se sont distingués par leurs aptitudes et leur zèle, le moyen de se préparer à leur carrière.

II. — *Direction*

Le collège est sous la dépendance immédiate du Ministère de l'Instruction publique ; sa surveillance générale est entre les mains d'un curateur qui tient sa mission du ministre. Le curateur actuel est M. le baron Roland Eötvös.

En dehors de ses fonctions administratives, dans lesquelles rentre la lourde charge de l'économat, le directeur surveille les études universitaires des élèves. Dans ce but il a, au commencement de chaque semestre, un entretien particulier avec chacun des élèves, il lui donne ses conseils relativement aux cours qu'il devra suivre tant à l'Université qu'au collège,

et aux travaux personnels qu'il devra exécuter. De temps en temps il s'assure des progrès réalisés et inspecte les cahiers de cours.

Il organise et contrôle les cours et conférences du collège confiés à ses professeurs et qui ont pour but de développer et de compléter les cours suivis à l'Université et aussi de donner aux élèves les connaissances pratiques dont ils auront besoin pour leur profession.

Depuis 1893, c'est-à-dire depuis la fondation du collège, le directeur est M. Bartoniek. Sous sa vigilante direction, aussi ferme que paternelle pour ses élèves, aussi éclairée qu'aimable pour ses professeurs, le collège Eötvös a pris la place prépondérante qu'il occupe aujourd'hui dans le milieu universitaire. Soucieux non seulement des progrès scientifiques des élèves, mais aussi de leur santé et de leur entraînement physique, il a su se faire personnellement aimer et estimer d'eux.

III. — *Les professeurs et les études*

Le ministre nomme les professeurs sur les propositions qui lui sont faites par le curateur. Quatre, au moins, de ces professeurs, sont nommés pour trois ans à titre de fonctionnaires de l'État. Pendant ces trois années ils n'exercent pas d'autres fonctions que celles de professeur au collège.

Tous les professeurs sont tenus de surveiller les études des groupes d'élèves à eux confiés, et de leur faire des cours ou des conférences. Ces cours ou conférences, tout en portant sur les matières enseignées aux cours universitaires, ont aussi pour objet d'exposer aux élèves les principes fondamentaux et les résultats les plus importants des sciences dont ils s'occupent, et de les mettre en état de passer de bonne heure et avec succès leurs examens universitaires.

Le plan de ces études est réglé, au début de chaque semestre, par le directeur, qui en confère avec les professeurs, après que les élèves ont passé un examen sommaire. Un horaire règle les cours du collège.

Indépendamment et en dehors de ces cours ou conférences, les élèves doivent s'efforcer de développer leur culture scientifique et littéraire; ils ne doivent perdre aucune occasion de s'exercer à la pratique des langues vivantes.

A la fin de l'année scolaire, le directeur et les professeurs tiennent une conférence sous la présidence du curateur. Ils jugent les mérites de chaque élève et donnent leur avis sur le maintien ou l'exclusion de ceux d'entre eux qui n'ont pas satisfait aux obligations imposées. Après cette conférence le directeur fait au ministre un rapport détaillé sur la marche des études et les résultats obtenus.

La durée des études est de quatre ans.

IV. — *Les élèves*

Sont admis comme élèves : les boursiers de l'État, les boursiers des fondations privées, enfin des élèves payants, pourvu qu'ils justifient de la même préparation scientifique que les boursiers.

Les bourses de l'État sont décernées par le ministre, partie au concours, partie sur la recommandation personnelle des professeurs de l'Université

et sous leur responsabilité. Les demandes d'admission doivent être visées par le curateur.

Les élèves payants sont admis sur la proposition du curateur.

Des externes peuvent être autorisés par le directeur à suivre les cours du collège.

Tels sont dans leurs grandes lignes les statuts qui ont présidé à la fondation du collège Eötvös.

Un règlement de discipline intérieure prescrit aux élèves la fréquentation assidue des cours de l'Université et du collège ainsi que la bonne exécution des travaux qui leur sont indiqués par les professeurs de l'institution. Ils sont obligés à une parfaite correction de tenue, à l'exactitude aux cours, à l'obéissance envers le directeur. Ils doivent vivre et vivent entre eux en bons camarades : de là l'esprit de corps si vivace au collège.

Pourvu qu'il ne s'écarte pas de ces prescriptions et rentre à l'heure du souper, l'élève du collège Eötvös est libre. S'il veut sortir le soir (on aime le théâtre à Budapest), il le peut faire, mais avec la permission expresse du directeur. Comme délassements à leurs études, les élèves ont d'ailleurs la gymnastique, la musique, le chant, et, de temps en temps, des excursions à la campagne.

Travail et gaieté : on pourrait résumer en ces deux mots ce que le directeur leur demande.

L'impulsion donnée par la direction et le continuel effort fait par celle-ci donnent des résultats qui s'expliquent d'eux-mêmes. Parmi les étudiants de Budapest, les élèves du collège Eötvös se font remarquer par une culture supérieure. Leurs examens sont et doivent être brillants.

Les examens de lettres comprennent : l'*examen fondamental*, à la fin de la deuxième année, et l'*examen spécial*, à la fin de la quatrième année. Chacun de ces examens comporte (indépendamment de l'épreuve sur la culture générale qui rentre dans l'examen fondamental) deux sections choisies par le candidat dans les cinq suivantes : latin, grec, hongrois, français, allemand. Mais très souvent l'étudiant du collège Eötvös y ajoute volontairement une troisième section (1)

Dans la section française, l'examen fondamental comporte une interrogation (généralement cinq ou six questions ou explications de vieux textes) sur la philologie et la littérature françaises ; l'examen spécial comprend une thèse écrite en français et une composition dans la même langue donnée par le professeur de français sur

(1) Un examen pédagogique est en outre imposé après un an de stage comme professeur dans un établissement d'enseignement secondaire.

des sujets de philologie ou de littérature françaises ; à l'examen oral, des questions sur les mêmes sujets.

Alors que très souvent l'étudiant libre qui n'a pas su dès le début élaborer son plan d'études ou qui n'a pas été soutenu par un effort constant de sa volonté ne passe ses examens que difficilement et après des hésitations et des retards, l'interne du collège Eötvös peut et doit avoir passé l'examen spécial à la fin de ses quatre années d'internat, et le plus souvent il couronne ses études par l'examen et le diplôme de docteur.

J'ai dit au début qu'en écrivant ces pages je trouvais l'occasion de me rappeler d'excellents souvenirs. Je les dois non seulement à la bienveillance de M. le directeur du collège, mais aussi à l'aimable confraternité que m'ont témoignée dès les premiers jours mes distingués collègues. Il est de mon devoir d'en remercier particulièrement M. Gombócz, professeur de philologie ougro-finnoise ; ancien élève du collège Eötvös, M. Gombócz est actuellement l'un des représentants les plus connus de cette science ; ses nombreux et importants travaux lui ont valu de faire partie de l'Académie hongroise ; il sait exposer aux étudiants avec autant de précision que de clarté les résultats de la linguistique moderne. Parallèlement à l'histoire de leur langue, les élèves étudient l'histoire de leur littérature nationale, sous la direction de M. Horváth. Ancien élève du collège et ancien élève à titre étranger de l'École normale supérieure de Paris, M. Horváth est en outre chargé, ainsi que M. Gombócz, d'enseigner les éléments du français aux élèves de première et de deuxième année qui n'ont pas eu l'occasion de l'apprendre dans les écoles secondaires.

Quant à mes élèves, ils me devaient peut-être leur temps et leur attention, ils m'ont accordé davantage en me donnant leur amitié et leur dévouement. Ils m'ont fait connaître leur pays et son histoire, dont ils sont justement fiers, et je leur dois d'avoir appris un peu de leur langue et de leur littérature nationales.

LUCIEN BEZARD,
ancien professeur au collège Eötvös,
professeur suppléant
à l'Université de Budapest.

LIBRAIRIE GÉNÉRALE DE DROIT & DE JURISPRUDENCE
20, RUE SOUFFLOT, PARIS

REVUE INTERNATIONALE
DE
L'ENSEIGNEMENT

PUBLIÉE

Par la Société de l'Enseignement supérieur

Rédacteur en chef: **FRANÇOIS PICAUVET**

Paraît le 15 de chaque mois par fascicule de 96 pages
20, Rue Soufflot, PARIS

ABONNEMENT ANNUEL. France et Union postale, 24 fr. LA LIVRAISON, 2 fr. 50

Chaque année parue forme deux volumes
du prix de 10 fr. chaque

La Collection comprenant 34 vol. de 1881 à 1896. 200 francs

AVIS A MM. LES COLLABORATEURS

Les demandes de tirages à part et d'extraits doivent être envoyées à l'éditeur avec le bon à tirer. Il n'est pas accepté de commande pour moins de cent exemplaires

PRIX DES TIRAGES A PART

8 PAGES AVEC COUVERTURE	16 PAGES AVEC COUVERTURE
100 exemplaires 20 fr.	100 exemplaires 25 fr.
Par 30, en plus 5 fr.	Par 30, en plus 6 fr.

SIMPLES EXTRAITS

Feuilles de 16 pages sur le tirage sans pagination spéciale et avec la couverture de la Revue. 6 fr. le 100

LAVAL. — IMPRIMERIE L. BARNÉOUD & Cie

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Báró Eötvös József-Collegium

NAGYMÉLTÓSÁGU CURATOR UR!

Mély tisztelettel jelenteni bátorkodom, hogy a collegium tanárai, volt és jelenlegi növendékei a mai nap megünneplésére alapítványt létesítettek, melynek jövedelme évenként a tanév folyamán a collegiumban készült legértékesebb dissertatio kiadására lesz fordítandó.

Méltóztassék megengedni, hogy a dissertatiók sorozata Eötvös-füzetek címen jelenhessen meg.

A Báró Eötvös József-Collegium összességének legmélyebb tiszteletét és nem muló háláját tolmácsolva, maradtam Nagyméltóságodnak alázatos szolgája

Budaapest, 1913 évi július hó 27-én

Baronich Szj.

igazgató